

3r d'ESO

VALENCIÀ

LLENGUA I LITERATURA

projecte
AVAN
CEM

bromera

Presentació

La funció de les llengües és que hi haja comunicació entre les persones. Per això, l'equip que ha confeccionat els materials d'*Avancem 3r ESO* vol proporcionar-te un instrument perquè pugues comunicar-te en valencià amb normalitat en qualsevol àmbit d'ús.

Ara que has superat els dos primers cursos de l'Educació Secundària Obligatoria, segur que ja has llegit molts llibres, has redactat bona cosa de textos i fins i tot parles en públic amb més o menys fluïdesa i correcció.

Durant el curs que ara comences, treballaràs d'una manera dinàmica i completa les actituds, les destreses i les competències necessàries per a dominar el valencià, i comprovaràs com és d'útil per a estimar una cultura de llarga tradició i per al teu futur a l'escola i a la vida.

Avancem 3r ESO s'ha creat vetllant especialment perquè assolisques les competències específiques del currículum en l'àrea de Valencià: llengua i literatura. Per a aconseguir-ho, hem procurat exposar els continguts d'una manera entenedora, pràctica i sistemàtica, amb textos i activitats lligats als teus interessos, que permeten treballar tant de manera individual com cooperativament.

No oblidés que, a més a més, comptes amb l'orientació del professorat, que segur que t'ajudarà a superar qualsevol dificultat. Si parles valencià habitualment, al llarg de l'etapa el milloraràs. I si no ets valencianoparlant, el llibre que tens a les mans, i els recursos que l'acompanyen, esdevindran una ajuda inestimable.

Instruccions d'ús

En aquest llibre trobaràs activitats de resolució individual, en grup, orals o per escrit. Algunes són de resposta breu i d'altres requereixen una dedicació més gran. A més, disposes del llibre en versió digital, amb activitats autocorrectives i altres recursos pràctics.

En els enunciats d'algunes activitats trobaràs unes icones que has de tindre en compte:

Indica que un text està disponible com a **recurs sonor** en la versió digital.

Indica que l'activitat va acompanyada d'un **vídeo** al qual pots accedir des de la versió digital.

Indica que l'activitat es complementa amb un recurs digital, normalment, una **activitat interactiva autoavaluable**.

Indica que en l'activitat es treballen, sobretot, les **habilitats de parlar i escoltar**. Implica la realització de debats, exposicions, lectures en veu alta, etc.

Indica que l'activitat està pensada per a fer **en parella**. Generalment, a partir d'alguna estratègia d'**aprenentatge cooperatiu**.

Indica que l'activitat està pensada per a fer **en equip**. Habitualment, a partir d'alguna tècnica d'**aprenentatge cooperatiu**.

En «Planifiquem», presentem l'itinerari de la seqüència didàctica.

En «Llegim i comentem» i «Identifiquem el model», comprenem textos i n'analitzem les característiques.

«Construïm» tracta la sintaxi d'una manera entenedora.

Les seccions «Parlem!» i «Ens posem en situació» permeten millorar les capacitats de dialogar, argumentar i exposar.

«Coneixem les normes»
posa l'accent en la normativa
lingüística, especialment, la
referida a l'ortografia.

«Ens relacionem» està dedicada als parlants i a la dimensió social de les llengües.

«Ens divertim» introdueix l'educació literària d'una manera lúdica.

«Ens posem a prova!» proposa una tasca competencial.

«Repassem»
consolida els
conceptes més
rellevants tractats
en la seqüència
didàctica.

01 La llengua en portada

ENS POSEM A PROVA

La transformació d'una crònica en una notícia

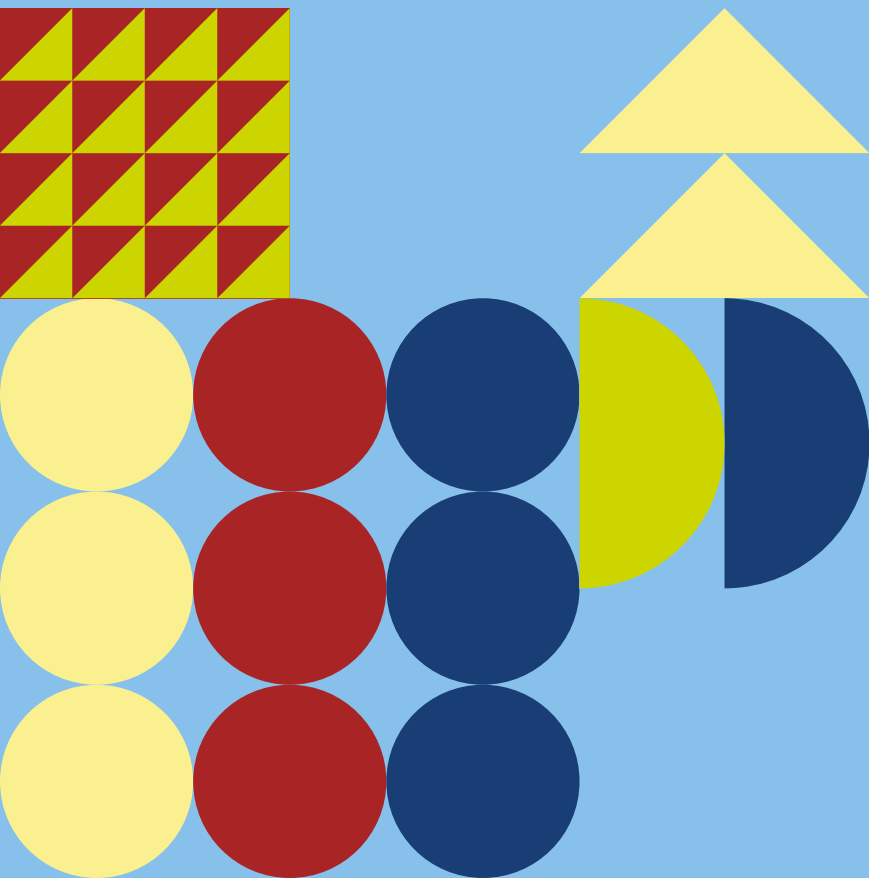
Ha arribat el moment d'aplicar els coneixements i les habilitats que has adquirit. Per a completar aquest repte, hauràs de convertir al fragment d'aquesta crònica de Ramon Montaner en una notícia periodística.

Na Mercadera

[illegible]

	Llegim i comprenem	Parlem!	Identifiquem el model	Ampliem el vocabulari	Ens posem en situació
1 Extra, extra! pàg. 7	«Traduir per a salvar vides», <i>Diari de Llengua</i>	La relació entre llengua i cultura	La notícia	Les llengües en perill	Avaluar la salut del valencià
2 Amb raó! pàg. 25	«I en serem més de mil», Rosa Roig Celda	El silenciament dels referents femenins	L'article d'opinió	La literatura	Opinar sobre el multilingüisme
3 Et puc fer unes preguntes? pàg. 43	«Entrevista a Mariló Álvarez Sanchis», Sílvia Romero i Olea	L'educació afectivosexual	L'entrevista	Els camps semàntics	Debatre sobre els models de família
4 Què em contes? pàg. 61	«Les caixes», Mireia Toda	La pobresa al món	El conte	L'economia	Parlar sobre el dret a un habitatge digne
5 Raspodes pàg. 79	«Deesses», Pupil·les «Naveguem», Maluks	El concepte de poesia	El poema	La geografia	Comentar els diferents registres de la poesia
6 De cine! pàg. 97	«El lleó a l'hivern», James Goldman	La discriminació de gènere	El guió cinematogràfic	La càmera (angles i moviments)	Valorar el doblatge audiovisual
7 Una vida de novel·la pàg. 115	«Coppelius, el creador d'autòmats», Rosa Maria Colom	Les diverses lectures d'una novel·la	La novel·la L'ordre en la narració	Els instruments musicals	Comparar novel·les i adaptacions cinematogràfiques
8 Et mereixes una explicació pàg. 133	«La Festa o Misteri d'Elx»	El patrimoni cultural	El text expositiu	Els adjectius valoratius	Argumentar fins a quin punt s'ha de respectar la tradició
9 Quin personatge! pàg. 151	«Cicatris de 1714», Andreu Martín	El benestar emocional	La descripció de personatges	Les frases fetes	Dialogar sobre les tecnologies de la informació a l'aula

Troblem el sentit	Construïm	Coneixem les normes	Ens relacionem	Ens divertim llegint	Ens posem a prova
Les sigles i els acrònims	Les categories gramaticals Els constituents bàsics de l'oració Els sintagmes	L'apostrofació	Les llengües del món	Els orígens del poble valencià Les cròniques medievals	Conversió d'una crònica en notícia
Les paraules compostes	Les funcions dins de l'oració (I)	Els diftongs i els hiats Els dígrafs La separació de síl·labes	Monolingüisme i plurilingüisme	La prosa literària: Ramon Llull	Redacció d'una carta de protesta
Les paraules habilitades	Les funcions dins de l'oració (II)	L'accentuació general	Els tipus de bilingüisme	La poesia trobadoresca	Preparació d'una entrevista a una trobadora
Les paraules derivades	Els pronoms personals	L'accent diacrític La dièresi	Les llengües i l'administració	L'humanisme La literatura religiosa i moralitzant	Redacció d'un conte
Els sinònims	Les combinacions de pronoms febles	Les lletres que representen la esse sonora	Les varietats geogràfiques: bloc oriental i bloc occidental	La poesia del segle xv	Recitació d'un poema
Els col·loquialismes i els cultismes	L'oració simple i l'oració composta	Les lletres que representen la esse sorda	El valencià	Jaume Roig Isabel de Villena La valenciana prosa	Elaboració d'un guió cinematogràfic
La denotació i la connotació	Les oracions compostes coordinades L'expressió de l'obligatorietat	Les lletres <i>g</i> i <i>j</i> i els dígrafs <i>tg</i> i <i>tj</i>	El conflicte lingüístic	Les novel·les cavalleresques: <i>Tirant lo Blanc</i> i <i>Curial i Güelfa</i>	Lectura en veu alta
Els préstecs	Les oracions subordinades substantives i adjectives Els pronoms relatius	La lletra <i>x</i> , l'aplec <i>ix</i> i els dígrafs <i>tx</i> i <i>ig</i> L'escriptura dels numerals	Les interferències lingüístiques	El teatre medieval: el <i>Misteri d'Elx</i> La literatura del segle xvi	Redacció d'un text expositiu
Els barbarismes	Les oracions subordinades adverbials	Els signes de puntuació	La substitució lingüística	La literatura barroca La Il·lustració i el Neoclassicisme	Descripció d'una persona coneguda

Tindre informació de primera mà i fiable és fonamental per a adquirir una idea més o menys real del que passa al món. Ocorre massa vegades que opinem de temes que no coneixem copiant les opinions de persones a qui apreciem o donant per bons arguments que no es basen en dades objectives. Per això és important que aprengues a identificar qui té autoritat per a parlar d'un tema i qui no, quines afirmacions es basen en prejudicis o comparacions injustificades i quines se sustenten en dades objectives o científiques. Perquè, com va dir algú, només la veritat ens farà lliures.

La llengua en portada

PLANIFIQUEM

8 Llegim i comprenem

«Traduir per a salvar vides», *Diari de la Llengua*

10 Identifiquem el model

La notícia

11 Ampliem el vocabulari

12 Trobem el sentit

Les sigles i els acrònims

13 Construïm

Les categories gramaticals

Els constituents bàsics de l'oració

Els sintagmes

17 Coneixem les normes

L'apostrofació

20 Ens relacionem

Les llengües del món

21 Ens divertim

Els orígens del poble valencià

Les cròniques medievals

23 Repassem

24 Ens posem a prova

La transformació d'una crònica en una notícia

ENS PREGUNTEM

Ara que coneixeu els sabers bàsics que treballarem en la unitat, anoteu en un paper tres coses que ja sabeu i tres coses que voleu saber. A continuació, lliureu-los al professor o a la professora i feu-ne una llista a la pissarra per a conèixer quins interessos compartiu.

1. Llig i escolta aquesta notícia.

9 de juny de 2020

Diari de la Llengua

1 Traduir per a salvar vides

2 ONG d'arreu del món duen a terme projectes per a informar de la covid-19 en llengües minoritzades

REDACCIÓ. BARCELONA 3

5 La pandèmia del coronavirus ha demostrat que té un impacte desigual en les poblacions en funció de la classe social, la pertinença a determinats grups nacionals i també la llengua. Una de les qüestions que més preocupen els responsables sanitaris és que la informació sobre com s'ha de combatre el virus arribi a tothom, cosa que no sempre és fàcil, especialment en les poblacions que parlen llengües minoritzades.

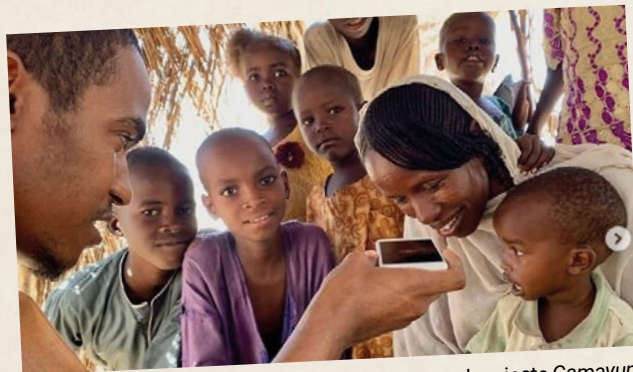
6 Davant d'aquest fet, un gran nombre d'ONG s'ha mobilitzat per traslladar les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) a grups de població amb llengües en les quals no hi ha informació sobre el virus.

Segons Traductors Sense Fronteres, una ONG que lluita contra les barreres lingüístiques, més de la meitat de la població mundial no té accés a informació rellevant perquè no està en la seua llengua.

L'entitat, que té desplegats traductors voluntaris arreu del món, està molt centrada aquests mesos a fer front a la pandèmia de la covid-19 i ha posat en marxa un projecte anomenat *Gamayun*, la iniciativa per la igualtat de la llengua. L'objectiu és recollir dades de text i de veu, i obtenir una traducció automàtica solvent i adaptada a les circumstàncies socials i culturals de cada comunitat i en la seua llengua.

Organitzacions com l'Alt Comissionat per a les Minories Nacionals de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) i el Consell d'Europa han recordat recentment el deure dels estats membres de comunicar la informació sobre el coronavirus també en les llengües «cooficials, regionals, indígenes i minoritàries», una obligació que, en molts casos, no s'ha respectat.

La informació ha d'arribar a totes les comunitats de forma entenedora i adaptada a la seua cultura. Aquest procés requereix un gran coneixe-

Traductor voluntari arreplegant dades de veu per al projecte Gamayun. 4

ment del terreny i treball en equip. «Cal saber què és rellevant», va remarcar Mandana Seyfeddinipur, una de les directores del projecte, de l'Escola d'Estudis Orientals i Africans de la Universitat de Londres. Seyfeddinipur va posar com a exemple que el missatge «Queda't a casa» no té cap sentit en moltes comunitats de l'Amazònia, on en una llar conviuen moltes persones, sovint atapeïdes, que estan més protegides del virus a l'exterior.

«El missatge ha de ser en una llengua acceptada, en el registre adequat i traslladat per un missatger acceptat per la comunitat i pel canal adequat». La responsable de l'ONG va advertir que els missatges «en la llengua majoritària, la del colonitzador, la de l'opressor, no són neutrals ni universals. Només cal veure les infografies sobre la distància social: en la majoria dels casos tot són homes i blancs i, a més, el concepte, en algunes comunitats, no té sentit».

Els projectes de Traductors Sense Fronteres i de Virallanguages són només dos dels molts que hi ha arreu del món entestats a no deixar cap comunitat lingüística al marge de la informació sobre el coronavirus.

(Adaptació)

Pots llegir la notícia original ací.

2. Marca les respostes a aquestes preguntes a partir del text anterior.

- a) En quin diari s'ha publicat la notícia?
- ☐ Levante-EMV.
 - ☐ La Veu.
 - ☐ Diari de la Llengua.
- b) Qui explica els fets?
- ☐ Mandana Seyfeddinipur.
 - ☐ L'equip de redacció.
 - ☐ L'ONG Traductors Sense Fronteres.
- c) Com s'identifiquen les parts del text?
- ☐ Pel color del text.
 - ☐ Per l'extensió del text.
 - ☐ Pel tipus i la grandària de lletra, i per la disposició del text.
- d) Quina finalitat té la notícia?
- ☐ Informar sobre fets d'actualitat.
 - ☐ Entretindre el públic.
 - ☐ Donar instruccions.
- e) A qui s'adreça?
- ☐ Al públic general.
 - ☐ A les institucions.
 - ☐ Als parlants de llengües minoritzades.
- f) En quina secció d'un diari podria aparèixer aquesta notícia?
- ☐ Societat.
 - ☐ Esports.
 - ☐ Successos.

3. Completa el quadre amb el nom de cada part.

cos de la notícia entrada subtítol autoria/redacció peu de foto

Núm.	Parts de la notícia	Definició
1	<i>titular</i>	Oració situada en l'encapçalament de manera destacada per a cridar l'atenció del públic. Aporta la informació més important de la notícia.
2		Oració que dona informació complementària i va després del títol.
3		Nom de qui redacta la notícia (periodista, agència, equip) i lloc.
4		Comentari breu sobre la fotografia. Autoria de la foto.
5		Primer paràgraf d'una informació, generalment la síntesi de la notícia.
6		Part més àmplia que desenvolupa la informació sobre un fet. El text sol presentar-se dividit en paràgrafs, distribuïts en columnes.

4. A qui pertanyen les frases entre cometes que hi ha en la notícia? Què aporten al text?**5. Resumeix en tres línies els fets que s'expliquen en la notícia. En acabant, compara el teu resum amb el de la companya o el company de davant i millora el que cregues.****6. Per què el missatge «Queda't a casa» com a mesura de protecció contra el coronavirus no és adequat per a moltes comunitats de l'Amazònia?****7. Busca en el diccionari les paraules següents: atapeït, colonitzador, entestar-se, infografia.****PARLEM!****8. Deia Nelson Mandela que «si li parles a una persona en una llengua que entén, li arribarà al cap. Si li parles en la seua llengua, li arribarà al cor».**

- a) Què volia dir? Hi esteu d'acord? d) Com valoreu la diversitat lingüística?
- b) Quina relació hi ha entre llengua i cultura?
- c) De què depén que una llengua siga útil?

Vols saber més sobre Mandela?

La notícia

La **notícia** és un text narratiu de l'àmbit periodístic que informa sobre fets d'interés general actuals.

Les notícies es redacten d'una manera objectiva, senzilla, clara i concisa. S'hi utilitza un llenguatge **estàndard** perquè arribi a la major part de la població. S'elaboren a partir de fonts fiables d'informació i amb documentació gràfica, escrita o sonora per tal de transmetre **credibilitat**. No han d'incloure comentaris personals ni manipular els fets en interès personal o ideològic, encara que a voltes ho fan.

Una notícia dona informació completa si respon a les **sis preguntes bàsiques** del periodisme: qui, què, on, quan, com i per què.

9. Comprova si en la notícia inicial es contesta a les sis preguntes bàsiques del periodisme.

a) Qui protagonitza la notícia? <i>L'ONG Traductors Sense Fronteres.</i>	d) On ha passat?
b) Què ha passat?	e) Com ha passat?
c) Quan ha passat?	f) Per què ha passat?

Les **parts** de la notícia estan disposades gràficament perquè siga fàcil identificar-les, com has vist en el text inicial. Són aquestes: **titular**, **subtítol**, **entradeta**, **cos** –en columnes i precedit del nom del periodista o l'agència informativa que l'ha elaborat i el lloc– i una fotografia o il·lustració amb el **peu** corresponent.

10. Els titulars presenten distintes estructures gramaticals. Relaciona cada estructura amb l'exemple corresponent.

1) Una oració simple completa.	a) Triomf del València CF en la final de la copa
2) Una passiva on sols apareix el participi.	b) La UE, contrària a la pèrdua de biodiversitat
3) Si el verb és <i>ser</i> o <i>estar</i> , s'omet en el titular, i en el predicat només consta l'atribut.	c) Desmantellada una xarxa de traficants d'animals
4) El verb és substituït per un nom de significat equivalent.	d) Les aerolínies demanen mesures urgents

El **cos** s'escriu en tercera persona, com ho fa un narrador extern en qualsevol text narratiu. Pel que fa a l'exposició de la informació, la notícia sol presentar l'estructura de la **piràmide invertida**, que consisteix a ordenar els fets segons la importància. Així doncs, comença per la informació més rellevant i exposa progressivament els detalls menys essencials. Per a evitar repetir conceptes, s'hi utilitzen pronoms i sinònims, i les idees s'enllacen a través de connectors finals, causals, consecutius...

Les **declaracions** de protagonistes o persones implicades en els fets s'escriuen entre cometes i precedides del seu nom i el càrrec o la relació amb els fets.

11. Identifiqueu en la notícia inicial els recursos lingüístics esmentats.

12. Escriu els titulars de cinc notícies que t'agradaria llegir demà en un diari.

Fes una ullada al diari *La Veu*.

13. Copia quatre paraules de la notícia inicial que corresponguen a aquests camps semàntics: *salut, lingüística i toponímia*.

14. Tria el significat d'aquestes paraules en la notícia inicial.

llengua	Òrgan situat a la boca que es mou i serveix per a notar el gust dels aliments i per a parlar.
	Sistema de signes que fa servir un grup de persones per a parlar i entendre's entre elles.
virus	Microbi que transmet malalties.
	Element que s'introdueix als ordinadors i fa que els programes funcionen malament.
llar	Lloc d'una casa on es fa foc per a calfar-se o per a guisar, proveït de fument.
	Edifici o part d'un edifici en què algú habita amb els seus.

15. Trobeu en la sopa de lletres el nom de deu idiomes en perill.

Z	A	P	O	T	E	C	A
A	M	A	Z	I	C	B	R
H	S	A	R	D	H	A	A
D	A	K	O	T	A	S	G
H	G	A	E	L	I	C	O
S	A	M	I	J	K	U	N
R	O	M	A	N	I	F	E
O	C	C	I	T	A	H	S

Consulta l'Atles interactiu UNESCO de les llengües del món en perill.

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *sentir*, que significa 'percebre sons per mitjà de l'orella', i *escoltar*, que vol dir 'parar atenció per a percebre sons'.

- *No t'he sentit perquè era a l'altra punta de la casa.* (No he percebut el so de la teua veu perquè era a l'altra punta de la casa.)
- *Com que no m'escoltes, ja no dic res més.* (Com que no pares atenció a les meues paraules, ja no dic res més.)

Mira la fitxa de l'Optimot!

16. Completa amb *sentir* o *escoltar*.

- Per què no m'..... quan et parle?
- Sí que t'....., però em costa-te perquè hi ha molt de soroll.

ENS POSEM EN SITUACIÓ

17. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.

Persona A

La Persona B pensa que el valencià és una llengua en perill d'extinció que cal conservar, i tu vols convèncer-la que té molta vitalitat i que no cal fer res per a protegir-lo.

Idees: el valencià té molts parlants; és una assignatura obligatòria a l'escola; està present en diversos àmbits; hi ha un canal de televisió en valencià.

Persona B

La Persona A pensa que el valencià té una salut de ferro, però tu vols convèncer-la que està en perill i que cal protegir-lo.

Idees: molta gent parla valencià només amb persones conegudes i en entorns privats; hi ha molts àmbits en què no està present (judicial, administratiu, retolació...); només hi ha un canal de televisió en valencià; la majoria de la població només en coneix un registre: el col·loquial.

Les sigles i els acrònims

Les sigles

Una **sigla** és la combinació de les **lletres inicials** de diverses paraules que formen el nom d'entitats, associacions, sindicats, empreses, companyies, etc.

Les sigles són un dels procediments per a crear paraules noves. Les normes d'escriptura són aquestes:

- Entre les lletres no es col·loca cap punt ni cap espai en blanc.
- S'escriuen amb majúscules.
- En plural no s'hi afegir una -s; l'únic que canvia són els determinants: *les ONG* (i no **les ONGs*).
- Les que es lliguen com una paraula, s'apostrofen segons les regles generals: *l'ESO*, *l'UCI*, *la UNESCO*.
- En les que es lliguen lletrejades, l'apostrofació depèn de la pronúncia de la primera lletra. Si comencen per consonant, no s'apostrofen (*la DGT* [la degeté]). Si comencen per vocal, s'apostrofen (*l'ONG* [l'oenegé], *l'NBA* [l'enebeà]), excepte l'article *la* quan porta darrere una *i/u* àtones (*la ITV* [la itevé]).

Si tens dubtes, pots resoldre'ls en l'EsAdir.

18. Relaciona cada sigla amb el significat corresponent.

a) OMS	1) organització no governamental	f) UOC	6) Escola Valenciana
b) MSF	2) codi postal	g) UPV	7) índex de preus de consum
c) PD	3) Metges Sense Fronteres	h) IPC	8) Universitat Oberta de Catalunya
d) ONG	4) Organització Mundial de la Salut	i) EV	9) impost sobre el valor afegit
e) CP	5) postdata	j) IVA	10) Universitat Politècnica de València

19. Explica el significat de cada sigla i completa les oracions següents.

UCI ITV EUA PVP DNI IES

- M'ha caducat el Hauré de demanar cita prèvia.
- A l'..... on estudiem hi ha dues línies en valencià.
- La bandera dels té tantes estrelles com estats.
- El nombre de malalts a les ha disminuït gràcies a la vacuna.
- Si vols superar la, hauràs de canviar els neumàtics de davant.
- Tots els productes han de tindre el en l'etiqueta.

20. Escriu l'article davant de cada sigla i busca'n el significat.

..... UE TSJCV OCDE AVL FMI ICO BSO ONU

Els acrònims

Un **acrònim** és una paraula formada per lletres o síl·labes de les diverses parts que integren el terme compost. Poden anar en majúscula o minúscula segons si el nom que formen és propi o comú.

Vols saber l'origen dels acrònims més famosos?

21. Copia l'acrònim que correspon a cada expressió. Escriu una oració amb cada un.

sida covid-19 ovni Interpol

objecte volador no identificat	<i>coronavirus disease 2019</i> (malaltia del coronavirus)
síndrome d'immunodeficiència adquirida	Organització Internacional de Policia Criminal

Les categories gramaticals

No totes les paraules són iguals, sinó que les classifiquem en **categories gramaticals** segons la **forma**, el **significat** i la **funció dins de l'oració**.

<i>Pau</i>	<i>i</i>	<i>jo</i>	<i>farem</i>	<i>demà</i>	<i>un</i>	<i>recital</i>	<i>de</i>	<i>poemes</i>	<i>sards.</i>
NOM	CONJUNCIÓ	PRONOM	VERB	ADVERBI	DETERMINANT	NOM	PREPOSICIÓ	NOM	ADJECTIU

Les paraules que canvien de forma són **variables**, i les que no canvien, **invariables**.

		Categories gramaticals	Exemples
Paraules variables	Admeten canvis de gènere i nombre.	noms determinants adjectius	<i>poema-poemes</i> <i>un-una</i> <i>sard-sards</i>
	Admeten canvis de gènere, nombre i persona.	pronoms	<i>jo-nosaltres</i> <i>ell-ella</i>
	Admeten canvis de persona, nombre, temps i mode.	verbs	<i>faré-farem</i> <i>feia-faig</i> <i>fa-faça</i>
Paraules invariables	No admeten canvis.	adverbis preposicions conjuncions interjeccions	<i>mai, demà, prou</i> <i>a, de, amb, en</i> <i>i, o, que</i> <i>ah, ei</i>

22. Classifica aquestes paraules segons la categoria gramatical a què pertanyen.

jaqueta fosc caragol ulleres bavós elàstic notícia cabell tren llis ràpid incòmoda

Noms		Adjectius	
prop respondre encetar allà informar dins tossir mai prompte cobrir cosir ahir			
Verbs		Adverbis	
perquè de entre a amb doncs perquè però com encara que sense per per a			
Preposicions		Conjuncions	
alguna seues jo nosaltres els meus quatre les ho aquestes tu vosaltres li es			
Determinants		Pronoms	

23. Indiqueu la categoria gramatical de cada paraula en aquestes oracions.

a) Unim-nos per a fomentar el valencià.
verb pron. prep. verb det. nom

b) Els ecologistes denuncien els abocaments il·legals a l'Albufera.

c) En aquella biblioteca no trobaràs cap llibre en occità.

d) Algunes entitats han alertat recentment de la desaparició de llengües a l'Amazònia brasilera.

Els constituents bàsics de l'oració

Una **oració** és un conjunt de paraules amb sentit complet al voltant d'un verb conjugat.

L'oració està composta generalment per dos constituents bàsics: el **subjecte** (S) i el **predicat** (P). La funció de subjecte, la fa un sintagma nominal (SN), i la de predicat, un sintagma verbal (SV). El verb, que és el nucli del predicat, **concorda** en nombre i persona amb el subjecte.

En algunes oracions, el subjecte és **el·líptic**, és a dir, no hi apareix explícitament, però es pot representar amb un pronom personal fort (*jo, ell, vosaltres...*).

Posa't a prova amb aquest Kahoot.

24. Relaciona cada subjecte amb un dels predicats.

Jo •	• has anat alguna vegada a Moscou?
Tu •	• ens reunirem demà de matí.
Mandana Seyfeddinipur •	• maquetareu el llibre de valencià.
Teresa, Sònia i jo •	• serveixen per a comunicar-se.
Xavier i tu •	• treballa a l'Escola d'Estudis Orientals i Africans.
Totes les llengües •	• parle tres idiomes.

25. Revisa la concordança i escriu les oracions correctament.

- Les persones amb problemes de mobilitat té dificultats per a desplaçar-se per la ciutat.
- La consellera de Justícia potenciarà l'ús del valencià als jutjats.
- La piconadora han aplanat el terreny.
- Moltes persones preferiu informar-se a través de diaris digitals.

Les **oracions impersonals** són aquelles que no admeten subjecte. Per exemple, les que formem amb el verb *haver-hi* en 3a persona (*No hi ha llengües fàcils i llengües difícils*) o amb verbs relacionats amb la meteorologia (*Hui plourà, Ahir va nevar, Aquesta nit ha tronat*).

26. Escriu P en les oracions personals i I en les impersonals. Ho has fet com la teua parella?

a) Anna col·labora amb una ONG.	d) Plovia a bots i barrals.
b) Hi ha molta gent a l'atur.	e) Cada dia llegim més notícies falses.
c) Als Ports neva cada any.	f) Hi ha molts prejudicis envers el valencià.

Les oracions, segons el **nombre de verbs** que inclouen, poden ser:

- **Simples**, tenen un verb en forma personal: *Joana dibuixa molt bé.*
- **Compostes**, hi ha més d'un verb en forma personal: *Joana il·lustra llibres i escriu poesia.*

27. Encercla els verbs i escriu si es tracta d'oracions simples o compostes.

a) Quan isques de casa, tanca la porta amb clau.	d) Els flamencs han arribat al delta de l'Ebre.
b) Encara no sé si canviaré de faena.	e) La Fira de Xàtiva se celebra des de l'any 1250.
c) Rosa parla per telèfon a totes hores.	f) Comprarem el cotxe nou quan s'espatle el vell.

28. Afeg una oració darrere de cada conjunció i obtindràs oracions compostes.

a) L'equip directiu vol que ...	c) Renovarem el mobiliari quan ...
b) L'alumnat de tercer representarà l'obra si ...	d) M'agradaria parlar gallec, però ...

Els sintagmes

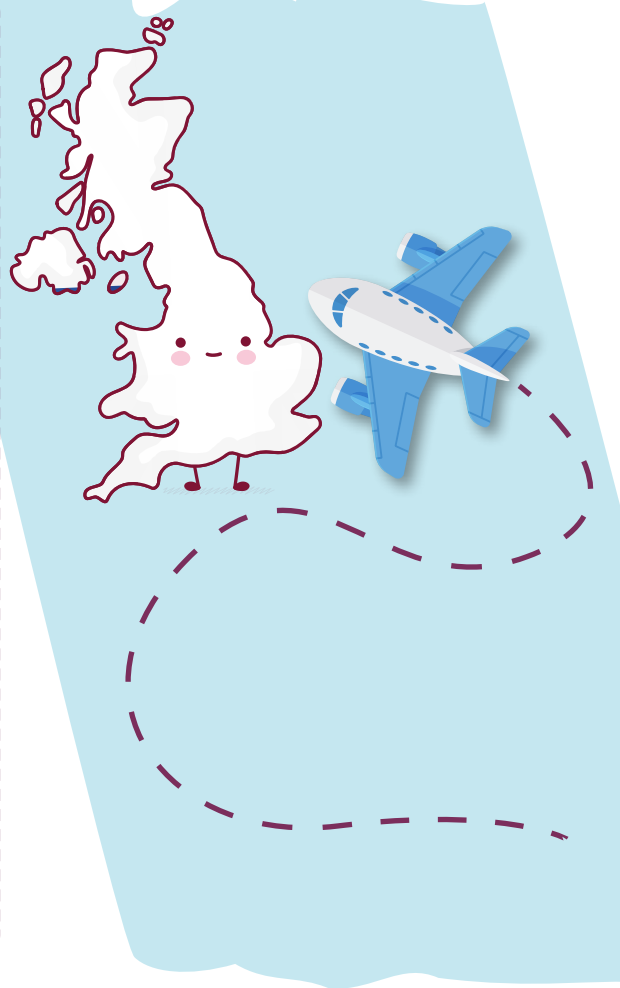
Un **sintagma** és un grup de paraules que, dins de l'oració, actuen com una **unitat sintàctica**. Les paraules d'un sintagma s'agrupen al voltant d'un **nucli** (*Una llengua minoritzada*). A voltes, els sintagmes estan formats per una sola paraula (*Anem?*).

29. Ordena els sintagmes per a formar titulars periodístics.

- a) 190 nous casos / La Comunitat Valenciana / de coronavirus. / registra
- b) Tom Hanks / una pel·lícula / a Simat de la Valldigna. / rodarà
- c) per a l'adquisició / de vehicles elèctrics. / Les companyies de transport / ajudes / reclamen
- d) cap al Regne Unit / molt assequibles. / uns preus / tenen / Els vols

Hi ha cinc **classes de sintagmes** segons la **categoría gramatical** de la paraula que fa de nucli:

- El **sintagma nominal** (SN): el nucli n'és un **nom** o una paraula que hi fa la funció de nom (pronomen, infinitiu...), i pot anar precedit d'un determinant i seguit d'uns complements. El SN pot fer, entre altres, les funcions de **subjecte**, de **complement directe** i d'**atribut**. *Coneixes les alumnes de tercer?*
- El **sintagma verbal** (SV): el nucli n'és un **verb** en forma personal i pot anar acompanyat de diversos **complements**. El SV fa la funció de **predicat**. *Aquelles alumnes destaquen en biologia.*
- El **sintagma adjectival** (SAdj): el nucli n'és un **adjectiu**, amb el qual indiquem les qualitats d'un nom. El SAdj fa, entre altres, les funcions de **complement del nom** i d'**atribut**. *He conegut unes alumnes molt brillants. Les alumnes són molt brillants.*
- El **sintagma preposicional** (SP): la **preposició** dona nom al sintagma, però el nucli n'és un nom. El SP fa, entre altres, les funcions de **complement del nom**, de **complement agent** i de **complement indirecte**. *He conegut unes alumnes de tercer. Les alumnes han sigut rebudes per la directora. Les alumnes han pronunciat un discurs per a l'auditori.*
- El **sintagma adverbial** (SAdv): el nucli n'és un **adverbi**, que modifica un nom, un verb, un adjectiu o un altre adverbi. El SAdv fa, entre altres, la funció de **complement circumstancial**. *Les alumnes han arribat molt prompte.*

30. Subratlla els sintagmes nominals i verbals, i encercla el nucli de cada un.

- a) Les notícies internacionals són reconfortants.
- b) Les bandades d'estornells tornen a l'hivern.
- c) La meua professora de gal·lès és de Cardiff.
- d) El paper de cuina és reciclat.
- e) Totes les persones mereixen un bon tracte.
- f) Càrol i Gonçal han anat a la Fira de Bolonya.

31. Subratlla els sintagmes adjectivals.

- a) El diari digital conté notícies poc contrastades.
- b) Fomentem el consum responsable i moderat.
- c) Ha escrit un poema molt entenedor.
- d) Neus estudia llengües semítiques i eslaves.

32. Quins sintagmes preposicionals hi ha en aquest diàleg? Subratlla'ls i encercla les preposicions que els introdueixen.

33. Subratlla els sintagmes adverbials (SAdv).

- a) No has menjat gens.
- b) Mai havíem dormit tant.
- c) Vine ràpidament a la cuina!
- d) Demà miraré la pel·lícula a casa.

34. Escribe oracions a partir dels esquemes següents. Fixa't en l'exemple.

La	cosina	de Raquel	coneix	molta gent.
DETERMINANT	NOM	COMPLEMENT DEL NOM (SN)	VERB	COMPLEMENT (SN)

DETERMINANT	NOM	COMPLEMENT DEL NOM (SADJ)	VERB	COMPLEMENT (SP)

DETERMINANT	NOM	VERB	COMPLEMENT (SN)	

PRONOM	VERB	COMPLEMENT (SN)	COMPLEMENT (SADV)	

DETERMINANT	NOM	VERB	ATRIBUT (SADJ)	

35. Indica quin tipus de sintagmes són els que apareixen en cada oració. Fixa't en l'exemple.

La pediatra	revisa	l'agenda	de matí.
SN	SV	SN	SP

Aquells homes forasters	entenen	el valencià.

L'anunci contra la discriminació lingüística	es publicarà	en les xarxes socials.

Bernat	ha comprat	un ram de tulipes	per a sa mare	a la floristeria.

L'apostrofació

L'**apòstrof** és el signe ortogràfic que posem per a assenyalar l'**elisió d'una vocal**. Podem apostrofar els articles **el** i **la**, la preposició **de** i alguns **pronoms febles**.

36. Copia en la taula les paraules apostrofades més aquelles a les quals acompanyen.

Vacunes per als parlants d'una llengua en perill d'extinció

Una tribu sioux dona prioritat als qui parlen l'idioma autòcton en la vacunació contra el coronavirus

Diverses entitats de defensa de les llengües amenaçades han alertat darrerament del perill que comporta la pandèmia del coronavirus per a la supervivència de diverses llengües en perill d'extinció. En alguns casos, queden molt pocs parlants de l'idioma i, molt sovint, es tracta de gent gran. Per a mirar d'evitar la desaparició de la llengua, a la tribu sioux de la reserva índia de Standing Rock, entre Dakota del Nord i Dakota del Sud (Estats Units), han decidit donar prioritat als parlants de la llengua autòctona a l'hora d'administrar la vacuna contra la covid-19.

Segons ha explicat el cap de la tribu, en la seua comunitat només hi ha 300 persones que parlen amb fluïdesa la llengua autòctona i no estan disposats a perdre la «cultura i la llengua» abans que aquests no la transmeten a les noves generacions. La responsable de sanitat de la reserva, Margaret Gates, assegura que els parlants de la llengua pròpia «són l'actiu més important de la nostra tribu».

A la reserva s'han disparat els contagis últimament. Els casos han augmentat molt des de l'estiu.

Algunes entitats han alertat recentment de la ràpida desaparició de llengües a l'Amazònia brasilera a causa de la mort per la covid-19 dels pocs parlants que hi quedaven. Organitzacions com Traductors Sense Fronteres han explicat a *Diari de la Llengua* la importància que la informació per a combatre la pandèmia arribe en el seu idioma als pobles amb llengües minoritzades.

Font: *Diari de la Llengua* (adaptació)

Llig la notícia original.

Articles el i la (l')	Preposició de (d')	Pronoms febles (m' , t' , s' ...)

L'apostrofació dels articles

	S'apostrofa	No s'apostrofa
L'article <i>el</i> (l')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>l'estiu</i>, <i>l'hivern</i>. - Davant de les xifres que es lligen amb vocal inicial: <i>l'1</i> (<i>l'u</i>), <i>l'11</i> (<i>l'onze</i>). - Davant de sigles que es lligen amb vocal inicial: <i>l'IVAM</i>, <i>l'FBI</i>.	- Davant de paraules que comencen per una i consonàntica: <i>el iogurt</i>, <i>el ioga</i>. - Davant de paraules que comencen per una h aspirada: <i>el hàmsster</i>.
L'article <i>la</i> (l')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>l'oficina</i>, <i>l'herba</i>. - Davant de sigles que es lligen amb vocal inicial: <i>l'ONU</i>, <i>l'EMT</i>.	- Davant de paraules que comencen per i, u àtones (amb h o sense): <i>la indústria</i>, <i>la universitat</i>, <i>la història</i>, <i>la humanitat</i>, o per una i consonàntica: <i>la iaia</i>, <i>la hiena</i>. - En casos aïllats: <i>la ira</i>, <i>la una</i>, <i>la host</i>. - Davant del nom de lletres: <i>la eme</i>, <i>la hac</i>.

37. Passa a singular els sintagmes següents i contrasta el resultat amb la resta de l'equip.

les entitats → l'entitat

les idees	les hipnosis	els iaïos	els eixos	els ianquis	els hàndicaps
les ungles	les hores	les illes	les eles	les urbs	els idiomes
les Índies	els 11	les hienes	les ires	les humilitats	les hosts

38. Corregiu en parelles les errades d'apostrofació que trobeu en aquestes oracions.

- Quan vulgues descansar la vista, mira el horitzó uns quants minuts.
- L'efe, la bé i la i de FBI s'escriuen en majúscula.
- La simetria perfecta no existeix, per tant, no et preocupes per l'asimetria.
- El horari de la biblioteca serà de les nou a l'una del migdia.
- Segons la organització, la jornada del institut va ser un èxit.
- Si tens la oportunitat, matricula't a la universitat.

Recordeu

Amb paraules com *asimetria* i *anormalitat* hem de seguir la norma general, ja que, quan escrivim, no hi ha confusió possible entre *la simetria* / *l'asimetria* o *la normalitat* / *l'anormalitat*.

L'apostrofació de la preposició de

	S'apostrofa	No s'apostrofa
La preposició de (d')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>d'ací</i>, <i>d'hora</i>. - Davant de les xifres que es lligen amb vocal inicial: <i>una habitació d'11 m²</i>.	- Davant de paraules que comencen per una i consonàntica: <i>solució de iode</i>. - Davant del nom de les lletres: <i>de ele</i>. - Davant de paraules que comencen per una h aspirada: <i>ple de hàsters</i>.

39. Escriu de o d'.

escola ... idiomes	gelat ... iogurt	saló ... actes	barri ... Harlem
servei ... intel·ligència	bitllet ... avió	davant ... hac	llibre ... història
illa ... Hawaii	dotzena ... ous	mitjans ... informació	senyal ... wifi
sala ... urgències	amic ... Hong Kong	entrepà ... anxoves	llista ... espera

40. Investigueu per què no s'apostrofa la de en «la reserva índia de Standing Rock» i comenteu-ho entre tots.

Quant a les contraccions **al**, **del** i **pel**, l'apòstrof preval sobre la contracció; això és, si la paraula següent comença per **vocal** o **h** no aspirada, cal apostrofar l'article i no fer la contracció: *a l'hivern*, *de l'home*, *per l'illa*.

41. Completa amb **al**, **a l'**, **als**, **del**, **de l'**, **dels**, **pel**, **per l'** o **pels**.

Les llengües són fonts fabuloses de coneixements. Per exemple, els coneixements ... habitants de Tahití sobre els peixos és inabastable. Si els tahitians substituïren la seua llengua per una altra, aquesta font enciclopèdica de coneixements es veuria greument diluïda perquè la nova llengua no s'adaptaria ... entorn i seria menys dúctil per ... objectius ... tahitians. Aquesta aculturació també implicaria canvis de la manera de viure i ... sistema cultural. Una autèntica pèrdua. Per tant, no podem menystindre la llengua ... pobles indígenes per considerar-los «pobles inferiors» ni altres llengües minoritzades. No us tanqueu solament ... aprenentatge ... anglés i de la llengua estatal. Apreneu també les llengües pròximes.

EL TEMPIR. Decàleg per a ser lingüísticament sostenible (adaptació)

Pots llegir el decàleg sencer ací.

Mira el vídeo Teixim llaços des del sud del sud.

L'apostrofació dels pronoms febles

Davant de verbs començats per vocal o *h*, apostrofem els pronoms febles *em*, *et*, *es*, *el*, *la* i *en*: *m'agrada*, *t'escolta*, *l'envia*, *n'han agafat*...

Darrere de verbs en imperatiu o en infinitiu acabats en vocal, apostrofem els pronoms febles *em*, *et*, *es*, *el*, *els*, *ens* i *en*: *porta'm*, *pentina't*, *vol riure's*, *pinta'l*, *acompanya'ns*, *mira'ls*, *compra'n*...

El pronom *la*, igual que l'article *la*, no s'apostrofa quan el verb següent comença per *i* o *u* àtones: *La llet*, *la importen d'altres països*.

42. Completa les oracions amb la forma adequada del pronom feble.

em m' 'm

- a) ... encantaria aprendre romaní.
- b) Porta ... la llibreta!
- c) Elvira ... ha escrit des de Singapur.

l' el 'l

- a) El llibre, ja ... vaig llegir.
- b) L'autobús, ... has agafat a hora?
- c) L'abric, penja ... allà.

ens 'ns

- a) Telefona ... quan pugues.
- b) Maite no ... saluda.
- c) ... has preparat l'esmorzar?

en n' 'n

- a) ... he comprat molts, de llibres.
- b) Si vols bresquilles, agafa ...
- c) ... vols tres o quatre?

et t' 't

- a) ... has enfadat?
- b) Connecta ... si pots.
- c) No ... poses nerviós!

la l'

- a) La ploma, ... utilitzaré demà.
- b) La recepta, ... he seguida fil per randa.
- c) La postal, ... enviarem demà.

els 'ls

- a) Els apòstrofs, ... col·loca molt bé.
- b) Els gots, escura ... més tard.
- c) Els papers, tira ... al contenidor.

es s' 's

- a) No pot moure ... sense ajuda.
- b) *La una* ... escriu sense apòstrof.
- c) A l'hivern, ... fa de nit molt prompte.

43. Separa amb l'apòstrof els pronoms febles de les formes verbals.

- a) Les sabates shan trencat.
- b) Lentenc perfectament.
- c) Tastan unes quantes i veuràs que dolces.
- d) Pintals sense embrutar-te les mànigues.
- e) Afaitat la barba, no et para bé.
- f) Tancal bé, que no se nisca.
- g) Mentretinc amb qualsevol excusa.
- h) Mhas obligat a prendre eixa decisió.
- i) The demanat un favor, ajudam.
- j) Lhe vist molt canviat.
- k) Deixans parlar tranquil·lament.
- l) Estàs segura que sescriu amb apòstrof?

PAREM L'ORELLA

44. Escriu el dictat d'un fragment d'*El tresor de Saïda*.

45. Compara el dictat amb el text original i anota:

- Faltes que has comés perquè no coneixies la paraula.
- Faltes que has comés perquè no recordaves com s'escrivia la paraula.
- Errades de puntuació.

46. Explica l'ús de l'apòstrof en alguna de les expressions.

47. Apunta les paraules l'ortografia de les quals vulgues recordar.

Llig un fragment d'*El tresor de Saïda*.

Mira'n el booktube.

Treballa les llengües del món amb aquest Genially.

Les llengües de la **família indoeuropea** són les següents:

Llengües romàniques	català, castellà, francès, occità, gallec, portugués, italià, romanés, sard, retoromànic...
Llengües germàniques	anglès, alemany, danès, neerlandès, suec, islandès...
Llengües baltoeslaves	rus, serbocroat, ucraïnès, txec, eslovac, polonès...
Llengües cèltiques	bretó, gal·lès, gaèlic...
Llengües indoiràniques	hindi, urdú, bengalí, panjabi, romaní, persa, kurd, paixtu, dari...
Altres llengües	albanès, armeni, grec...

Altres famílies lingüístiques són, per exemple, l'ameríndia, l'afroasiàtica, la nigerocongolès, la nilotico-sahariana, la sinotibetana, l'àustrica, l'esquimoaleuta, la dravídica, l'altaica, la caucàsica, la uràlica, etc.

- 49.** Què opineu de la gent valencianoparlant que usa l'anglès o una altra llengua global en les xarxes socials per a tindre més audiència?

Mira aquest debat sobre les xarxes socials i el valencià.

Expressar-nos en una llengua global no vol dir que tots els parlants d'eixa llengua vulguen escoltar-nos o llegir-nos. A més, com que es tracta de comunitats lingüístiques grans, hi ha més competència i, per tant, més risc de resultar invisible. No hem de confondre el públic potencial amb el públic real. Una comunitat lingüística reduïda pot generar-nos una gran audiència si tenim coses interessants a dir. En canvi, adreçar-nos en anglés o qualsevol altra llengua global no és garantia de ser llegit o escoltat.

- 50.** Anota cinc continguts d'internet en què caldria potenciar l'ús del valencià.
Per exemple: tutorials de videojocs, sèries de ficció...

Valentubera
a la terreta.

Els orígens del poble valencià

Des del segle VIII, la major part de la península Ibèrica va ser ocupada pels **àrabs**. En el segle XII, la ciutat de València tenia 15.000 habitants, la majoria de cultura **musulmana**. Estava envoltada per una muralla i protegida per nou torres, i al barri comercial hi havia carrers dedicats a diferents oficis. Fora es localitzaven els banys, els cementeris, els camps i els jardins. Alguns poetes àrabs de Xarq-al-Andalus –el nom amb què es coneixia l'est peninsular en aquella època– foren Ibn al-Labbana (Dénia), Ibn Hafaja (Alzira) o Al-Rusafi (Russafa, València).

En el segle XIII, les terres valencianes que formaven part de Xarq-al-Andalus van ser conquerides per Jaume I i foren poblades per **aragonesos** i per **catalans**. El **9 d'octubre** de 1238 és la data en què el rei conquerí la ciutat de València.

Jaume I, que va incorporar el Regne de València i les Illes Balears a la Corona d'Aragó, ens atorgà els Furs, instaurà el cristianisme com a religió i establí el català com a llengua oficial. Aquests fets assenyalen el naixement del poble valencià i, per això, aquesta data ha esdevingut la nostra festa.

51. Contesta les preguntes següents.

- En quin segle arribaren els àrabs a la península Ibèrica?
- Com era la ciutat de València?
- Quins poetes àrabs hi havia?
- Qui va repoblar el nou Regne de València?
- Quan conquerí el rei Jaume I la ciutat?
- Què ens atorgà Jaume I?

Més dades sobre Jaume I amb un toc d'humor.

52. Llig el poema i fes les activitats que hi ha a continuació.

Valencians, quin goig el vostre!
Aigua i ombra teniu, amb rius i arbres.
L'**evitern** paradís és a ca vostra.
De donar-me a triar, meu el faria.
Viviu-lo. No penseu en l'infern.
Del paradís al foc no s'hi va mai.

IBN HAFAJA (1085-1138)

Evitern: que té principi, però no final.

- Enumera els elements del paisatge que admirava el poeta.
- Consideres que el paisatge actual és tan paradisiac? Explica per què.
- Busqueu poemes d'autors àrabs valencians i prepareu un recital.

53. Classifica aquestes paraules que hem heretat de l'àrab en el camp que corresponga.

Alghemesí matalaf Benissa dacsà carxofa alqueria assut albercoc safà arrop
albergina arròs catifa drassana arnadí setrill aljub tramús magatzem Guadassuar

Topònims	Aliments	Objectes domèstics	Arquitectura

54. Escriviu tres noms de localitats que comencen amb els prefixos àrabs **Al-** (que significa 'el, la'), **Beni-** (que significa 'fills de') i **Guad-** (que significa 'riu'). Consulteu-ho en mapes, enciclopèdies o internet.

Les cròniques medievals

Les quatre grans cròniques (la del rei **Jaume I**, la de **Bernat Desclot**, la de **Ramon Muntaner** i la del rei **Pere el Cerimoniós**) van ser escrites en els segles XIII i XIV, durant l'expansió de la Corona d'Aragó. Són narracions que descriuen les conquestes i les incidències dels regnats de l'època.

La *Crònica de Jaume I* o *Llibre dels fets*, un text a mig camí entre les memòries i l'autobiografia, narra la vida de Jaume I, les seues conquestes, els records íntims i les cançons de gesta. Hi ha un profund sentiment religiós i una intenció didàctica. El narrador s'hi expressa en primera persona del plural amb el pronom majestàtic *nos*.

Més informació sobre la *Crònica* de Bernat Desclot.

Fes un tast de la *Crònica* de Ramon Muntaner.

Vols saber més de la *Crònica* de Pere el Cerimoniós?

Sarraïns: una altra manera de referir-se als musulmans.

55. Llig aquest text i contesta les preguntes següents.

En arribar l'endemà, a l'hora de vespres, enviàrem un missatge al rei i al rais Abulfamalet, dient-los que per tal que els cristians saberen que la ciutat de València era nostra i així no els causàrem cap dany, calia que col·locaren la nostra senyera en la torre que ara és del Temple. Ells ens respongueren que els semblava bé. Nos ens trobàvem entre el llit del riu, el campament i la torre i, quan vam veure la nostra senyera dalt de la torre, descavalcàrem, ens giràrem cap a Orient i ploràrem dels nostres ulls besant la terra per la gran mercé que Déu ens havia atorgat.

Els **sarraïns**, mentrestant, apressaren els preparatius per a abandonar la vila en el termini de cinc dies que havien pactat, però al tercer, ja estaven preparats per a eixir. Nos, amb cavallers i homes a la nostra vora, els traguérem tots fora, als camps que hi ha entre Russafa i la vila. I ens vam veure obligats a ferir mortalment alguns homes perquè volien furtar les seues coses als sarraïns i capturar algunes sarraïnes i xiquets. Encara que eixia de València tan gran gentada, aproximadament unes cinquanta mil entre homes i dones, gràcies a Déu no arribaren a perdre ni el valor de mil sous: tan bé els protegírem i els vam fer protegir fins a Cullera.

I, una vegada fet açò, entràrem a la vila.

JAUME I. *Llibre dels fets*. Bromera (versió de FRANCESC MACHIRANT)

Coneixes les rutes de Jaume I?

- Com va fer saber Jaume I als cristians que havia conquerit València?
- Què feren els cristians en veure hissada la senyera dalt de la torre?
- Què van fer molts sarraïns després de perdre la ciutat?
- A qui van haver de ferir els soldats del rei d'Aragó?
- Fins a quin lloc acompanyaren els sarraïns perquè s'hi embarcaren?
- Qui narra els fets? Quina persona verbal hi utilitza?

56. Numera cada bafarada d'aquest còmic amb el text que li correspon. Una pista! La conquesta es va fer de nord a sud. En la versió digital, podeu llegir-lo sencer.

- BAIXÀ DESPRÉS PER L'ALT PALÀNCIA, ON VA CONQUERIR XÈRICA, EL POBLE MÉS IMPORTANT DE LA ZONA...
- LA CONQUESTA COMENÇÀ PEL MAESTRAT. EL PRIMER POBLE QUE VA CONQUERIR VA SER ARES DEL MAESTRAT I, DESPRÉS, MORELLA...
- MÉS TARD, VA VÈNCER ELS ÀRABS AL PUIG I, FINALMENT, EL 9 D'OCTUBRE DE 1238 VA ENTRAR A LA CIUTAT DE VALÈNCIA...
- ...I, POC DESPRÉS, BORRIANA.
- ...DATA QUE NOSALTRES CELEBREM TOTS ELS ANYS, PERQUÈ ES POT CONSIDERAR QUE LA NOSTRA IDENTITAT COM A POBLE VA NÀIXER EN AQUELL MOMENT...
- JA ERA HORAI

Ací pots llegir el còmic sencer.

1. Indica verdader o fals.

	V	F
La finalitat d'una notícia és donar instruccions.		
La informació més important d'una notícia es dona al final del text.		
Les notícies s'escriuen fent servir un registre estàndard.		
Les notícies han d'incloure comentaris personals del periodista o la periodista.		

2. Escriu un titular per a cada secció: internacional, nacional, economia, successos, esports, cultura i oci.

3. Indica la categoria gramatical de cada paraula en aquest text.

A la ciutat de València, l'església més antiga i més gran es diu la Seu. La Seu és tota de pedra bellament treballada, i aquesta seu té un campanar alt i fort: el Miquelet.

4. Assenyala de quina classe són els sintagmes destacats (SN, SV, SAdj, SP, SAdv).

- a) **El Llibre del fets** narra la vida de Jaume I, nascut **a Montpeller**.
- b) El cavaller Ramon Muntaner escrigué la crònica **més extensa**.
- c) **Ahir** vaig llegir notícies esperançadores.
- d) Pere el Cerimoniós **usava el plural majestàtic**.

5. Separa el subjecte i el predicat en les oracions de l'activitat anterior.

6. Canvia les expressions destacades per sigles o acrònims.

- a) Quan vaig començar l'**Educació Secundària Obligatòria**, pensava que seria més difícil.
- b) La meua germana va al **Centre d'Educació Infantil i Primària** «Maria de Montpeller».
- c) Jo no he vist mai cap **objecte volador no identificat**.

7. Corregeix les errades del text següent relacionades amb l'apòstrof i les contraccions.

Maria de Montpeller era, segons Descloit, una dona «de molt bona vida, i honesta i plaent a Déu i a el món». El rei Pere la havia deixada plantada poc després de casar-se i estava més atent a els requeriments de altres dones. Si volia aconseguir un hereu per a els seus dominis, Maria de Montpeller havia de buscar una altra estratègia. I la única alternativa era el empoderament.

Es tractava de aconseguir la satisfacció de el deute conjugal sense que el rei de Aragó se en adonara. El pla que va ordir Maria de Montpeller va ser substituir la amant de Pere en una trobada nocturna amb la complicitat de el majordom de el rei, que era de Montpeller i, per tant, súbdit de Maria.

XAVIER RENEDO. «Bernat Descloit, Maria de Montpeller i l'empoderament femení»,
dins de *Núvol* (adaptació)

8. A quina família lingüística pertany el valencià?

9. Anota el nom de quatre idiomes que pertanyen a la mateixa família que el valencià.

10. Completa amb aquestes paraules: **cronològic, tema, imaginari, narració, finalitat, històrica**.

Una **crònica** és una detallada de fets reals o que segueixen un ordre i que té una informativa i descriptiva. Segons el que tracte, pot ser, periodística, esportiva, literària...

La transformació d'una crònica en una notícia

Ha arribat el moment d'aplicar els coneixements i les habilitats que has adquirit. Per a completar aquest repte, hauràs de convertir el fragment d'aquesta crònica de Ramon Muntaner en una notícia periodística.

Na Mercadera

He de contar-vos un fet extraordinari que va ocórrer de veritat a fi que tots vosaltres vegeu que és autèntic.

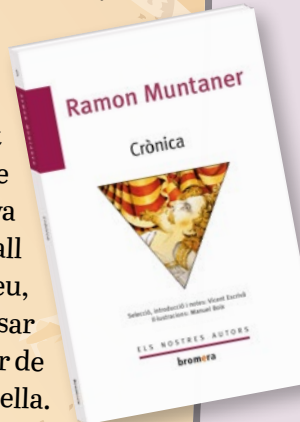
A Peralada hi havia una dona que jo vaig conèixer i vaig veure. S'anomenava Mercadera perquè tenia una botiga de mercaderia. Era una dona molt llesta, alta i corpulenta. Un dia, mentre la host francesa es trobava davant de Peralada, ella va eixir de la vila. Se'n va anar al seu hort a collir cols. Es va vestir una **gonella** d'home i agafà una llança. També es va posar a la corretja una espasa, i un escut al braç. I se'n va anar a l'hort. Quan es va trobar a l'hort va sentir campanetes. Es va sorprendre. De seguida parà de collir cols i se'n va anar cap aquella banda per veure de què anava la cosa. Va mirar i va veure que, en el **sequió** que hi havia entre el seu hort i un del costat, un cavaller francès amb el seu cavall armat amb el **pitral** de campanelles anava d'ací a allà sense saber per on eixir-se'n. I, ella que se'l veu, es va col·locar en un pas obligat i li amollà tal colp de llança per les falces de la cuixa que li la va travessar tota. També li travessà la **sella** i es va clavar en el cavall. Acabat açò, el cavall es va sentir ferit i es va alçar de davant i de darrere. De tal manera que el cavaller haguera caigut de no anar lligat amb una cadena a la sella. Què us diré? Ella es va tirar mà a l'espasa. Se'n va anar a un altre eixidor i anà a ferir el cavall per la **testera**. El cavall es va quedar atarantat. Què us diré? Ella va agarrar el cavall per les regnes i va cridar:

—Cavaller, sou mort si no us rendiu!

El cavaller es va veure mort. Agafà el **bordó** o espasa d'estoc, el va tirar a terra i es va rendir. Ella replegà el bordó, li extragué la llança de la cuixa i, d'aquesta manera, el va conduir dins de Peralada. D'aquesta peripècia es van quedar molt contents i satisfets el senyor rei i l'infant n'Alfons. De tal manera que li van fer contar moltes vegades com s'havia fet amb el cavaller.

Què us diré? El cavall i les armes van ser per a ella. El cavaller va ser rescatat per dos-cents **florins** d'or que ella es va endur. D'aquest cas podeu deduir si la ira de Déu anava en contra d'ells.

RAMON MUNTANER. *Crònica*. Bromera

Llig-ne un fragment.

- Busca en el diccionari les paraules destacades per a assegurar-te que entens bé el text.
- Arreplega'n la informació bàsica. Si alguna dada no hi apareix, pots inventar-te-la.

Què ocorre? Quins fets s'hi contenen?	Quan s'esdevenen?
Qui protagonitza la notícia?	Per què es produeixen?
On ocorren els fets?	Com ocorren? De quina manera es produeixen?

- Aplica-hi les característiques de la notícia.
 - Narra els fets en tercera persona.
 - Utilitza el registre estàndard.
 - Evita els comentaris o les valoracions personals.
 - Per a donar credibilitat a la notícia, afeg-hi el testimoni de persones que van presenciar els fets.
- Redacta l'esborrany de la notícia seguint un ordre. Comença pel desenllaç i després explica com s'ha arribat a aquesta situació. Inventat, també, un títol i un subtítol. No oblidis afegir-hi l'autoria.
- Acompanya la notícia amb un dibuix o una foto i inclou-ne un peu.
- T'atreveixes a retransmetre la notícia amb l'ajuda d'algun company o companya?
- Valora com ho has fet completant aquestes rúbriques d'avaluació.

Cada vegada és més freqüent que en qualsevol discussió a l'escola, o en la societat en general, algú pronuncie la frase: «Tu digues el que vulgues, que jo tinc les meues idees i no em faràs canviar d'opinió». Però en la vida és important parlar, discutir, argumentar i, si és el cas, canviar d'opinió quan et convencen que estaves equivocat. Per què no? Pareix un pecat capital, però hauria de ser un dels actes més habituals. Com deia Juan Fuster: «Reivindiqueu el dret a canviar d'opinió: és el primer que us negaran els vostres enemics»..

Amb raó

PLANIFIQUEM

- 26 Llegim i comprenem**
«I en serem més de mil», Rosa Roig Celda
- 28 Identifiquem el model**
L'article d'opinió
- 29 Ampliem el vocabulari**
- 30 Trobem el sentit**
Les paraules compostes
- 31 Construïm**
Les funcions dins de l'oració (I)
- 35 Coneixem les normes**
Els diftongs
Els hiats
Els dígrafs
La separació de síl·labes
- 38 Ens relacionem**
El monolingüisme i el plurilingüisme
- 39 Ens divertim**
Els orígens de la nostra literatura: Ramon Llull
- 41 Repassem**
- 42 Ens posem a prova**
La redacció d'una carta de protesta

ENS PREGUNTEM

Us acabem de presentar els continguts que integren aquesta unitat. N'hi ha alguns que heu treballat en cursos o, fins i tot, en etapes anteriors i d'altres que són una novetat. Seríeu capaços de dir quins domineu? En quins teniu dubtes? De quins no sabeu res en absolut? Hi ha algú que conega alguna cosa dels temes que encara no s'han treballat a l'institut?

1. Llig i escolta aquest text.

VEUS

I en serem més de mil

UN AL MES - Rosa Roig Celda

7 març 01:00 h

Per a mi com a escriptora, escriure sobre les dones i la literatura és un exercici de presa de consciència, de recerca interior, però també, i sobretot –afirmaria–, de denúncia, d'ocasió per al record, de **reivindicació** del passat i de formulació d'exigències per al futur. Per tant, un acte de compromís amb la **visibilització** de les dones en la cultura, acompanyada d'una revisió de com hem arribat fins ací, com a membres ocultes d'un **cànon** artístic que ignora les obres d'art generades per la meitat dels membres de la societat. I aquesta invitació, que no és la primera i desitgem que no siga l'última, sempre ens planteja les mateixes preguntes, alhora que amplia el ventall de les nostres respostes. Per tant, benvingudes les oportunitats que se'ns brinden per a prendre consciència de quina és la relació entre les dones i la literatura.

Fa temps que diem que les dones escriuen de tot. El que ignoràvem és que ho han fet des de sempre, que tot i les dures circumstàncies amb què han hagut de combatre, no han deixat de fer-ho mai, ni en cap lloc del planeta. En canvi, han sigut esborrades de la nostra memòria, no són els nostres referents, no coneixem la seua obra, ni el que han aportat al saber de la humanitat. El silenci, l'oblit, ha caigut sobre elles i la seua desaparició del nostre imaginari col·lectiu és una **mutilació**, de la qual no ens podrem **guarir** si no invertim molts esforços personals i col·lectius en la reconstrucció. Perquè el silenci i l'oblit són intencionats. [...]

Insistim, fa temps que les dones escriuen de tot, d'elles, del món, de la guerra, de les batalles, de l'amor, del dolor, de la maternitat, de la mort, del que temen, del que volen, del que desitgen. I això hauria de ser suficient raó perquè les llegírem: Ana Comneno (Bizanci, segle XII), Safo (Lesbos, segle VII), Iaia de Cízic (Roma, 100 aC), Duoda (segle IX, comtessa de Barcelona), Àmat Alaziz (segle X), Hassanda Al-Tamini (segle VIII) –poetes andalusines–, la comtessa de Dia i les *trobairitz*, Cristine de Pisan (Venècia, segle XIV), sor Isabel de Villena (València, segle XV) o Maria Beneyto (València, segle XX). Escriuen de tot i ho fan des de fa més de quatre mil anys, des que Enheduanna, princesa i sacerdotessa, des de Mesopotàmia, rubricara el seu himne a Inanna i Ebih amb un «Soc Enheduanna, la sacerdotessa de Nanna», fet que començà la literatura d'autor, perquè el primer escriptor el nom i les circumstàncies del qual són conegudes és una escriptora. Ho sabieu? Doncs jo pràcticament me n'acabe d'assabentar.

Fa uns quants anys escrivia Maria-Mercè Marçal en la seua «Cançó de fer camí»,

Dins la pell de l'ona salada,
serem cinc-centes, serem mil.
Perdrem el compte a la tombada.
Juntes farem nostra la nit.

Escolta la
versió cantada
del poema.

Només hem de desfer el camí que ens ha portat fins ací, on segons Laura Freixas, només publiquen un 20% d'escriptores i la seua presència en la premsa representa un 15%; on un 7,6% dels referents culturals i científics que apareixen en els llibres de text de l'ESO són dones, segons Ana López. Només tenim preguntes i una profunda admiració per les dones que ens han precedit, per la seua obra i la seua determinació. Manola i jo vam començar fa poc de temps a desfer el camí: ens trobarem dins la pell d'una artista, i buscarem les que eren com nosaltres; fa tres anys, érem dues «anomalies», despertàvem a l'art, tard, des de la frontera, des del dolor i la refeta. Fa tres anys n'érem dues i ara ja en som més de mil.

Font: www.diarilaveu.com (adaptació)

2. Busqueu en el diccionari i comenteu el significat de les paraules següents: *reivindicació, visibilització, cànon, mutilació i guarir.*

Consulta el diccionari en línia de l'AVL.

3. Marca les respostes a aquestes preguntes sobre el text.

a) Què significa per a l'autora escriure sobre dones i literatura? ☐ Un encàrrec difícil. ☐ Un exercici de presa de consciència, de recerca interior i de denúncia. ☐ Una oportunitat per a enriquir el currículum. b) Què ha ocorregut amb les escriptores al llarg de la història? ☐ Han aconseguit un èxit notable. ☐ Han sigut esborrades de la nostra memòria. ☐ Han escrit obres de poca qualitat. c) De quins temes escriuen les dones? ☐ De tots. ☐ De la vida, de la mort i de l'amor. ☐ De la maternitat i de la salut.	d) El primer escriptor el nom i les circumstàncies del qual coneixem va ser: ☐ El grec Homer, amb la <i>Ilíada</i> i l'<i>Odissea</i>. ☐ El romà Virgili, amb l'<i>Eneida</i>. ☐ La mesopotàmica Enheduanna, amb l'<i>Himne a Inanna i Ebih</i>. e) Segons Laura Freixas, quin percentatge d'escriptores publiquen llibres? ☐ Un 20%. ☐ Un 25%. ☐ Un 15%. f) Qui és l'autora dels versos que apareixen citats en l'article? ☐ Carmelina Sánchez-Cutillas. ☐ Maria Àngels Anglada. ☐ Maria-Mercè Marçal.

4. Comenteu en veu alta.

- a) Què és un cànon artístic?
- b) Què vol dir l'autora quan afirma que les dones han sigut «membres ocultes d'un cànon artístic que ignora les obres d'art generades per la meitat dels membres de la societat»?

5. En el text, l'autora fa referència a diferents escriptores de la història de la literatura universal. Trieu-ne una, i investigueu la seua vida i la seua obra.

Pots visitar el web *Esriptores Valencianes* per a seguir investigant.

6. Una vegada feta la investigació de l'activitat anterior, prepareu una exposició breu per a la classe en què doneu a conèixer la figura de l'escriptora que heu triat.

Escolta la cançó «Te'n podria dir mil».

PARLEM!

7. Rosa Roig Celda, autora de l'article d'opinió, diu que les dones «han sigut esborrades de la nostra memòria, no són els nostres referents, no coneixem la seua obra, ni el que han aportat al saber de la humanitat».

- a) Esteu d'acord amb aquesta opinió?
- b) Si hi esteu d'acord, per què creieu que s'ha produït aquest fet?
- c) Què penseu que es podria fer en l'actualitat per a solucionar aquesta injustícia?

Coneix l'obra *Les nostres escriptores*, escrita també per Rosa Roig Celda.

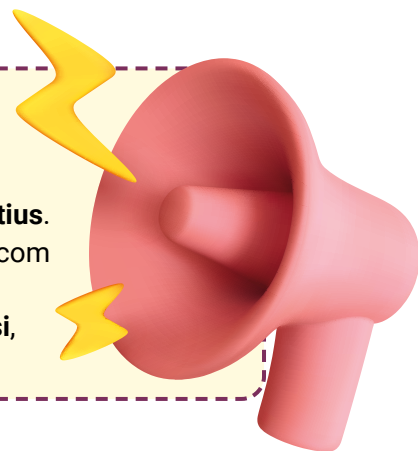

L'article d'opinió

L'article d'opinió és un escrit publicat en premsa en el qual l'emissor expressa la seua posició sobre un conflicte, mitjançant uns raonaments convincents i amb la **intenció de persuadir** el destinatari. Com el seu propi nom indica, és un text **subjectiu**.

Es tracta d'un gènere discursiu que pertany a la tipologia dels **textos argumentatius**. Aquests poden aparèixer en l'àmbit **literari** (assaig, faula...) i en àmbits **no literaris** com el periodístic (article d'opinió, editorial, carta al director, anunci publicitari...).

L'argumentació de l'autora o autor en un article d'opinió sempre defensa una **tesi**, que representa el seu punt de vista al voltant del tema triat per a l'article.

8. Llig aquesta carta d'opinió i contesta les preguntes que hi ha tot seguit.

Definició racista

Em dic Maria Moreno, tinc 14 anys i soc de raça gitana. Estudie tercer d'ESO a l'IES Matilde Salvador de Castelló. L'altre dia, mentre consultava un dels diccionaris, hi vaig trobar la definició de la paraula gitano. «1. Relatiu o pertanyent als gitanos. 2. Dit de la persona que va bruta, deixada. 3. Que enganya, que estafa. 4. Que té gràcia i desimboltura simpàtica».

Em vaig enfadar molt perquè considere que aquesta definició és un insult. No crec que ser brut o estafador tinga a veure amb cap raça; el mateix ocorre amb atribuir als gitanos qualitats inherents com gràcia i desimboltura, que ofereix una visió estereotipada i errònia de nosaltres. Els llibres no haurien de contindre aquests tipus d'expressions, ja que els lectors poden creure que és veritat. En conclusió, demane a les autoritats que solucionen el problema a les institucions on corresponga (el Senat, les Corts, les Acadèmies...) perquè la discriminació a la qual he fet referència propicia la xenofòbia.

a) Quin és el motiu de la protesta?	d) Quins recursos lingüístics s'hi utilitzen?
b) Qui n'és l'emissor?	e) Estàs d'acord amb l'opinió de Maria?
c) Quines són les parts del text?	Explica per què.

Escolta la cançó «Obriu les portes».

Estructura i recursos dels textos argumentatius

L'estructura dels textos argumentatius pot variar, però la majoria contenen aquestes **parts**:

- **Introducció:** s'hi exposa el tema.
 - **Desenvolupament:** s'hi enumeren les raons que sostenen la postura de l'autor/a respecte al tema.
 - **Conclusió:** s'hi fa un resum de l'argumentació i s'expressa o es reafirma la tesi o opinió defensada.
- Alguns dels **recursos** que s'hi fan servir són:
- **Connectors d'ordre, explicatius i causals:** els primers ordenen les idees (*en primer lloc, d'una banda... de l'altra, etc.*); els altres introdueixen explicacions i raons (*és a dir, per exemple, perquè, etc.*).
 - **Guions i parèntesis:** s'hi empren per a fer observacions i aclariments en el text.
 - **Lèxic valoratiu:** es tracta d'adjectius (*sorprenent...*), substantius (*desgràcia...*), verbs (*creure...*).
 - **Interrogacions retòriques:** són preguntes que no esperen resposta, sinó captar l'atenció del lector. *Com és possible que gent culta cometera aquella traïció a la cultura i a la civilització?*
 - **Apel·lacions al lector:** busquen la seua complicitat (*Tota convicció –convicció seriosa– se us convertirà en perjudici*).
 - **Primera persona del singular o del plural:** s'usen per a manifestar l'opinió pròpia (*Jo opine*) o per a fer partícip el públic lector de les seues opinions (*Ja sabem que...*), respectivament.

9. Indiqueu les parts de l'article inicial i busqueu-hi exemples dels recursos dels textos argumentatius.

10. Copia quatre paraules del text inicial que corresponguen al camp semàntic de la literatura.

11. Troba set temes literaris en aquesta sopa de lletres.

D	U	B	E	J	O	M	O	R	T
E	K	I	G	U	E	R	R	A	V
S	A	F	H	E	A	G	T	O	U
I	M	T	L	A	R	I	H	A	P
G	O	E	T	S	N	S	U	V	I
E	R	S	L	R	D	E	P	I	R
N	U	N	E	S	S	I	O	D	A
T	P	T	E	M	O	R	N	A	S
R	A	D	M	I	E	T	A	T	U
M	T	I	R	P	A	N	O	L	Q

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *aleshores*, adverb de temps que significa 'en aquell moment', i *a les hores*, que és la suma de la preposició *a*, l'article *les* i el nom *hores*.

- **Aleshores** va perdre el tren i va haver de quedar-se a casa.

- **A les hores** centrals del dia és quan més calor fa i s'ha d'anar amb precaució.

Hem de distingir també entre *ahora*, adverb de manera que significa 'al mateix temps', i *a l'hora*, que és la suma de la preposició *a*, l'article *el* i el nom *hora*.

- No sé com pots fer dues coses **ahora**.
- Ens veurem **a l'hora** que vam acordar.

12. Completa amb *aleshores*, *a les hores*, *ahora* o *a l'hora*.

- Enguany estudie valencià i xinès
- El trànsit és més abundant punta.
- Avisa'm de sopar.
- es va decidir a portar endavant el seu projecte.
- que sol telefonar-te és normal que no et trobe a casa.

Mira aquest vídeo explicatiu sobre *ahora* i *a l'hora*.

ENS POSEM EN SITUACIÓ

13. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.

Persona A

La Persona B pensa que parlar moltes llengües és un avantatge i tu no penses el mateix.

Idees: parlar moltes llengües és un problema perquè no n'acabes de parlar cap bé; fas faltes d'ortografia per costums adquirits en les altres llengües; el temps que dediques a aprendre una nova llengua el podries dedicar a altres coses.

Persona B

La Persona A pensa que parlar moltes llengües és un inconvenient i tu no hi estàs d'acord.

Idees: parlar moltes llengües et permet comunicar-te amb gent distinta; és un gran avantatge per a viatjar; pots llegir llibres i veure cinema en la versió original; pots entendre la lletra de les cançons que escoltes en altres idiomes.

Les paraules compostes

Posa't a prova
amb aquest
Kahoot.

La **composició** és un mecanisme de creació lèxica. Serveix per a crear paraules noves la realitat de les quals no existia anteriorment.

14. Subratlla en les oracions següents les paraules que siguin compostes.

- Francesc és un pocavergonya que sols fa que beure aiguardent.
- Dani va perdre el passamuntanyes mentre travessava el tallafoc.
- Deixa el torcamans damunt de la taula mentre poses en marxa el llavaplat.
- El curtmetratge que van projectar al cineclub era nord-coreà.

Les paraules compostes es creen **unint dos lexemes** que ja existien prèviament. Com a resultat, podem obtenir paraules de tres tipus:

- Paraules **soldades**: s'uneixen sense cap element enmig (*historicopolític*).
- Paraules **amb guionet**: un guionet fa de nexa entre els dos lexemes (*poca-solta*).
- Paraules **formades per mots independents**: la combinació de les paraules crea un mot nou, però s'escriuen separades (*cotxe patrulla*).

15. Uneix un element de cada columna per a formar paraules compostes sense guionet i escriu una oració amb cada una.

escura •	• truites
guarda •	• prear
mal •	• butxaques
somia •	• baratar
menys •	• costes

Els **compostos** s'escriuen **amb guionet** seguint aquestes **normes ortogràfiques**:

- En els numerals seguint la regla del D-U-C (entre desena i unitat, i entre unitat i centena): *cinquanta-quatre, tres-cents*.
- Quan la primera paraula acaba en vocal i la següent comença per x, r o s (la paraula **Xeresa** us ajudarà a recordar-ho): *cara-xuclat, guarda-roba, para-sol*.
- Quan la primera paraula del compost porta accent: *pèl-curt, despús-demà*.
- En els compostos en què el primer element és un punt cardinal: *sud-americà, nord-est*.
- En els compostos que es repeteixen totalment o parcialment: *xino-xano, nyam-nyam*.

16. Uneix un element de cada columna per a formar paraules compostes amb guionet i escriu una oració amb cada una.

para •	• roig
sud •	• tres
trenta •	• xocs
pèl •	• ahir
despús •	• africà

17. En un full giratori, feu dues columnes i anoteu-hi per torns paraules compostes sense guionet i amb guionet. Els altres membres haureu de vigilar que la grafia siga correcta.

Les funcions dins de l'oració (I)

Els constituents bàsics de l'oració

Com hem vist en la unitat 1, una oració està formada per un **subjecte** (S) i per un **predicat** (P). Recorda que el subjecte sempre serà el sintagma nominal (SN) que concorde en nombre i en persona amb el verb que faça de nucli del predicat. En la majoria d'oracions, el subjecte va al principi, però també pot anar al final o, fins i tot, enmig del predicat.

El tren de rodalies arriba amb retard.

Ix ara el tren de Barcelona.

Ahir el tren de llarga distància es va avariar.

En algunes oracions, el subjecte està elidit, però es pot deduir a partir de la desinència verbal: *Què has dit?* (tu), *Anirem al teatre demà* (nosaltres).

En altres, anomenades impersonals, no hi ha subjecte: *Aquest matí plou molt*, *Hi havia molts camps abandonats*.

18. Assenyala el subjecte i el predicat de les oracions següents.

- L'ordinador d'Empar s'ha avariat.
- A sa casa, Jaume té un hort urbà.
- Aquell patinet elèctric no circula correctament.
- La portaveu del Consell va donar explicacions a la premsa.
- A Mireia li agraden molt els gossos.

El **subjecte** s'analitza com qualsevol altre sintagma nominal. Hi ha un nom o pronom que fa de nucli (N), que pot anar precedit per un determinant (Det) i seguit d'un o diversos complements del nom (CN). Quan és un altre sintagma nominal el que fa de complement, rep el nom d'aposiició (Apo).

El meu autor preferit ha tret una nova novel·la.

Det	N	CN	
			SV/P

La platja de la Malva-rosa acollirà un torneig de vòlei.

Det	N	CN	
			SV/P

Vosaltres sempre estiuatgeu a Calp.

N	
	SV/P

La teua amiga Neus ha telefonat hui.

Det	N	Apo	
			SV/P

19. Analitza els subjectes d'aquestes oracions.

- Aquella obra de teatre* es va representar durant mesos.
- Vosté* és el següent.
- El riu Segura* travessa la comarca del Baix Segura.
- M'encanten *les nits llargues d'estiu*.
- Elles* van quedar les primeres en la competició.

El nucli del **predicat** és sempre un verb, que pot anar acompanyat de diferents complements. Segons el tipus de verb, alguns complements seran necessaris per a completar el sentit de l'oració.

Hi ha dos tipus de predicat:

- El **predicat nominal** (PN) té com a nucli un verb copulatiu o semicopulatiu (*ser, estar, semblar o pareixer*), que actua com a lligam entre el subjecte i l'atribut, un complement exigít en aquests casos: *Roser és escriptora*. Compte, perquè a vegades *ser* o *estar* no funcionen com a copulatius i van seguits de complements circumstancials: *La sala està al fons del corredor*. *L'examen serà demà*.
- El **predicat verbal** (PV) té com a nucli un verb predicatiu i uns complements que aporten informacions diverses: *Ferran va a l'institut amb bicicleta*.

20. Subratlla el predicat de cada oració i indica si és un predicat nominal (PN) o un predicat verbal (PV).

- La jugadora de bàsquet està lesionada.
- La biblioteca està als afores del poble.
- He llegit un article d'opinió molt interessant aquest matí.
- La mobilitat sostenible és un dels reptes del futur.
- La directora del projecte ha rebut un premi per la seua investigació.
- El nou regidor de cultura pareix molt jove.

L'atribut (Atr)

L'**atribut** és el complement que acompanya obligatòriament els **verbs copulatius** i sol concordar en gènere i nombre amb el subjecte, de qui expressa una **característica o qualitat**: *Ella és infermera*. / *Ells són infermers*. La funció d'atribut, poden fer-la aquests sintagmes:

- Un **sintagma nominal** (pot ser també un pronom fort o feble): *Eva és actriu*. / *Eva ho és*. / *L'actriu és ella*.
- Un **sintagma adjectival**: *Vicent semblava cansat*.
- Un **sintagma preposicional**: *Aquest penjoll és de plata*.
- Un **sintagma adverbial**: *La meua àvia està millor*.

21. Completa les oracions amb un d'aquests atributs: *ho, difícil, elles, molt bé, el meu nebot*.

- Les fotògrafes premiades són [SN (pronomen fort)]
- Semblaven molt joves per a ser els seus pares, però eren. [SN (pronomen feble)]
- Aquell xiquet és [SN]
- L'examen de matemàtiques va ser [SAdj]
- El teu treball de lectura està [SAdv]

Quan l'atribut està constituït per un SN determinat (precedit d'article, demostratiu o possessiu), es poden emprar per a substituir-lo els pronoms *el, la, els, les*: *Alícia és la meua cosina*. → *Alícia l'és*. Però el més habitual és substituir-lo per *ho*: *Alícia ho és*.

22. Substitueix l'atribut pel pronom feble adient: *ho, el, la, l', les o els*.

- Laura és l'encarregada.
- Gerard sembla bon company.
- Hui esteu molt distrets.
- Maria és la professora de Música.
- Ximo i Anna seran els finalistes.
- Les taronges són de la Ribera.

El complement directe (CD)

El **complement directe** apareix en les oracions que inclouen un **verb transitiu** perquè tinguen sentit complet: **Laia vol.* / *Laia vol un gelat.*

Es pot identificar **convertint l'oració en passiva** i comprovant que el CD passa a ser el subjecte: *Ramon Llull escrigué el Llibre de les bèsties.* → *El Llibre de les bèsties fou escrit per Ramon Llull.*

23. Comprova que l'element subratllat és un complement directe passant les oracions a veu passiva. Tingues en compte que has de mantindre el temps verbal emprat.

- La conserge ha trobat el llibre extraviat. → *El llibre extraviat ha sigut trobat per la conserge.*
- El Govern aprovà la nova llei.
- Marc escolta la ràdio cada matí.
- La professora de pràctiques explicarà la rúbrica d'avaluació.
- La repartidora va portar el paquet.
- He vist mon pare al mercat.

El complement directe s'uneix directament al verb **sense preposició**: *Saludem els veïns*, **Saludem als veïns*. Tanmateix, en alguns casos sí que es pot utilitzar la preposició **a**:

- Davant d'un **pronomen personal fort**: *Només t'estima a tu.*
- En casos d'**ambigüitat** entre el **subjecte** i el **CD**: *Ahir va guanyar el Llevant al Vila-real.*
- Quan el CD està **separat per una coma**: *Als periodistes, els convocarem demà.*
- Davant dels **pronoms indefinits** *tothom*, *tots*, *cada u*, *cadascú*, *qualsevol*, *algú*, *ningú*, etc., i el **relatiu qui**: *Aquesta decisió ha satisfet a tothom. La teua veïna ha vist a qui et va trencar la finestra.*
- Davant de **noms propis**: *He vist a Anna a la Fira del Llibre.*

24. Escriu la preposició **a** quan calga davant dels complements directes.

- Admire les persones tolerants.
- Abans de decidir res, escolta'm mi.
- Gerard, atén-lo primer.
- No veig la meua filla des d'ací.
- Perdoneu-vos l'un l'altre.
- No espera ningú.
- qui ha vist Pau?
- He visitat ma mare.

El complement directe de 1a i 2a persones **se substitueix pels pronoms febles em/ens i et/us (vos)**, respectivament. Per a la 3a persona, hi ha tres possibilitats:

- Si el CD és **determinat** (introduït per un article, un demostratiu o un possessiu), s'empren els pronoms **el, la, els, les**: *Han comprat els llibres.* → *Els han comprat.* *Compra aquella revista.* → *Compra-la.*
- Si el CD és **indeterminat** o va introduït per un numeral, un indefinit o un quantificador, se substitueix pel pronom **en**: *Tens diners?* → *En tens?* *Tinc molts llibres.* → *En tinc molts.*
- Si el CD va introduït per un **pronomen neutre** (*açò*, *això*, *allò*) o es tracta d'una **oració subordinada**, s'usa el pronom **ho**: *Em dones allò?* → *M'ho dones?* *Volia que em deixares el llibre.* → *Ho volia.*

25. Substitueix els complements directes pel pronom feble corresponent: **el, la, 'l, els, les, ho, en**.

- L'exposició, prepararé el cap de setmana.
- Agafa el mòbil i fica al calaix.
- El que t'ha dit, no li contes a ningú!
- Les entrades, ha comprades a la taquilla.
- De llibres, té un fum.
- Veus aquell bolígraf? pots arreplegar?

El complement indirecte (CI)

El **complement indirecte** fa referència al **destinatari o beneficiari** de l'acció verbal i sempre va **introduït per les preposicions a o per a**: *Ha comprat un regal a sa mare. Han portat un paquet per als veïns.*

Els pronoms febles que substitueixen el CI de 3a persona són **li** per al singular i **els** per al plural (tant per al masculí com per al femení). *Li ha comprat un regal. Els han portat un paquet.*

26. Completa les oracions amb un complement indirecte.

a) Carme ha preparat un pastís	d) La metgessa prescriu medicaments
b) Miquel dona la benvinguda	e) Reparteix les fotocòpies
c) Digues la teua opinió	f) Van organitzar una festa

27. Substitueix el complement indirecte subratllat pel pronom corresponent: **li** o **els**.

a) Donaré les claus <u>al porter</u> .	d) L'avi llig un conte <u>a la neta</u> .
b) Farem fotos <u>a les falleres</u> .	e) Han demanat permís <u>a la directora</u> .
c) He enviat un missatge <u>als meus amics</u> .	f) Deixaren un avís <u>per a ell</u> .

El complement circumstancial (CC)

El **complement circumstancial** expressa diferents **circumstàncies** de l'acció del verb. Pot ser:

• De lloc (on?): <i>Viu a València.</i>	• De companyia (amb qui?): <i>Viatja amb Albert.</i>
• De temps (quan?): <i>No tornarem mai.</i>	• D' instrument (amb què?): <i>Escriu amb llapis.</i>
• De manera (com?): <i>Caminava lentament.</i>	• De causa (per què?): <i>Ho faig per obligació.</i>
• De quantitat (quant?): <i>Estudien molt.</i>	• De finalitat (per a què?): <i>Assaja per a l'obra.</i>

28. Indica de quin tipus són els complements circumstancials assenyalats.

a) Anirem <u>al concert amb ells</u> .	d) Canta <u>per diversió</u> .
b) Ho dic <u>pel teu bé</u> .	e) Els convidats vingueren <u>prompte</u> .
c) Parlaven <u>tranquil·lament</u> .	f) Pintava <u>amb pinzell molt bé</u> .

La funció de complement circumstancial, poden fer-la un **sintagma preposicional** (*Viu a Barx.*), un **sintagma nominal** (*Vindrà aquesta nit.*) o un **sintagma o locució adverbials** (*Escrivia molt bé. Cuina de categoria.*).

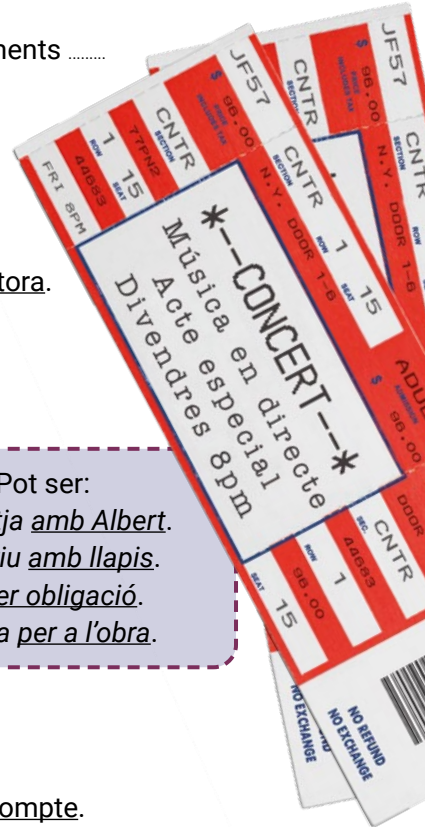
29. Subratlla el complement circumstancial de cada oració i indica quin tipus de sintagma és.

a) Has dormit prou?	d) Camina per la vorera.
b) El vent bufa de valent.	e) Les jugadores s'entrenen al camp.
c) La conferència ha començat aquest matí.	f) El tramvia circula silenciosament.

30. Substitueix el complement circumstancial subratllat pel pronom corresponent: **hi** o **en** (n').

a) Vinc <u>de cals iaïos</u> .	d) Ix <u>de la biblioteca</u> .
b) Cloe arriba <u>de Roma</u> .	e) Estaré <u>per ací</u> .
c) Dorm <u>sobre la taula</u> .	f) Vaig <u>a Girona</u> .

El **complement circumstancial de lloc** (CCL) se substitueix pel pronom **en** quan va introduït per la preposició **de**, i pel pronom **hi** en la resta de casos. *Vinc de Benicàssim. → En vinc. Vaig a Benicàssim. → Hi vaig.*

Els diftongs

Un **diftong** és la unió de dues vocals en una mateixa síl·laba. Perquè això siga possible, una de les vocals ha de ser, de fet, una **semivocal**, és a dir, una **i** o una **u**. Els diftongs poden ser creixents o decreixents.

Diftongs creixents

En valencià, han d'anar precedits de les lletres **q** o **g**. Primer trobem la **semivocal** (la **u**) i, després, la **vocal**. En els grups **güe**, **güi**, **qüe**, **qüi**, la **u** porta dièresi; si no, no sonaria i, per tant, no hi hauria diftong.

qua	quadern, aquàtic	gua	guanyador, aigua
qüe	eqüestre, qüestió	güe	següent, paraigües
qüi	aqüífer, obliquïtat	güi	lingüïsta, argüir
quo	quotidià, quota	guo	aiguota, aiguós

Diftongs decreixents

Ara, en primer lloc trobem la **vocal**, seguida de la **semivocal**, que ara sí que pot ser tant la **i** com la **u**.

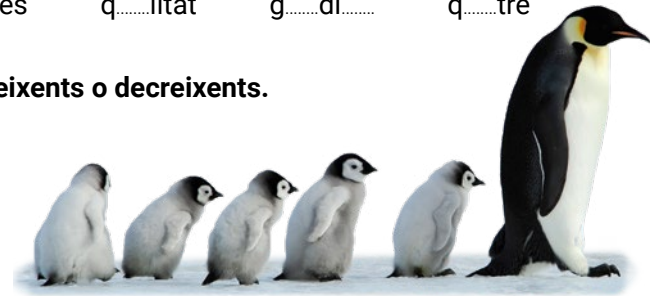
ai	baixar, aire	au	caure, pau
ei	reina, créixer	eu	beure, creure
oi	boira, almoïna	ou	pou, coure
ui	buidar, cuina	iu	ciutat, viure

31. Completa les paraules següents amb el diftong adequat.

.....g.....t ping..... g.....rda dij.....s pasq.....es q.....litat g.....dí..... q.....tre

32. Classifica les paraules segons que continguén diftongs creixents o decreixents.

boina pingüí aiguanau quallar
 quota remei conseqüent gairebé
 buida conéixer aplaudir roure

A principi de paraula, la **i** seguida de vocal funciona com una consonant i forma síl·laba amb eixa vocal, tot i que no es considera diftong. Per exemple, en *iogurt* o *hiena*.

Els hiats

Un hiat és la coincidència de **dues vocals** que no formen part de la mateixa síl·laba, sinó que pertanyen a **síl·labes diferents**. Podem trobar-ne en aquests contextos: quan hi ha **dues vocals contigües i cap** no és una semivocal: *pre-ocupada*, *a-eroport*; quan la **vocal u** va davant i no va precedida de **q/g**: *cu-eta*, *aflu-ent*; quan les **vocals i o u** van darrere, però porten accent o dièresi, cosa que fa que el diftong es trenque: *ve-í*, *cafe-ïna*, *pe-üc*.

33. Classifica aquestes paraules en funció de la raó per la qual els aplecs vocàlics són hiats.

indústria paella país preacord havia conduiria traduiràs clienta veïna geòleg fuet dieta

Dues vocals (sense semivocal)	La u davant sense q/g	La i/u darrere amb accent o dièresi

34. Llig el text i localitza els aplecs vocàlics. Classifica'ls després en diftongs creixents, decreixents o hiats.

Capítol VII. De la temptació de la donzella Natana

Quan Aloma hagué acabades aquestes paraules, anà a casa d'una dona vídua a qui anomenaven Nastàsia. Aquella dona tenia una filla molt graciosa a qui deien Natana. Aloma tenia amistat amb les dues. Quan estigué secretament amb elles en una cambra, Aloma començà a plorar intensament i digué:

–Ai, trista de mi, mesquina! Estic desconsolada pel que pensava que seria l'alegria dels dies de la meua vida! He perdut el meu fill Blanquerna. Si no trobe consell i ajuda de vosaltres per recobrar-lo, la meua ànima estarà trista tots els dies que em queden.

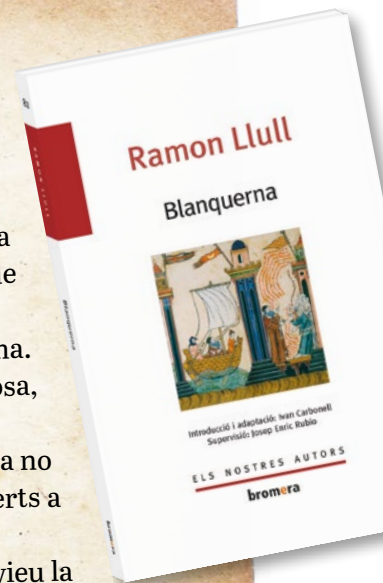
Natana i Nastàsia se sorprengueren molt dels plors i sentiren una gran pietat d'Aloma.

–Germana i amiga –digué Nastàsia–, no ploreu, que si us podem ajudar en alguna cosa, ho farem.

Aloma contestà a Nastàsia tot el que havia dit Blanquerna, li contà com Blanquerna no volia obeir les seues pregàries i com l'endemà tenia la voluntat d'anar-se'n sol als deserts a fer penitència la resta dels dies de la seua vida.

–I per això l'ajuda i el consell que ara us demane és que si em desitgeu fer plaer, envieu la vostra filla Natana perquè parle amb el meu fill, per si pot fer que canvie la seua voluntat i que l'incline al matrimoni. Tots els béns que Evast i jo tenim us els donariem perquè foren de Natana i Blanquerna.

RAMON LLULL. *Blanquerna* (adaptació)

Fes un tast de l'obra!

• Diftongs creixents:

• Diftongs decreixents:

• Hiats:

Els dígrafs

Un dígraf és un conjunt de **dues lletres** que representen un únic so.

qu	gu	ig	ny	ll	tg	tj	tz	tx	ss	rr
aquest	guerra	boig	canya	llenya	fetge	platja	dotze	fletxa	passar	córrer

35. Escriu una paraula amb cada un dels dígrafs anteriors.

36. Trobeu en el text de Llull les paraules amb dígrafs. Contrasteu les respostes amb la parella de davant.

Les lletres compostes

Són combinacions de lletres que representen un so **geminat**, encara que a vegades les puguem pronunciar com a simples. Les lletres compostes són **mm** (*commoure*), **nn** (*innovar*), **tl** (*ametla*), **tl** (*revetlla*), **tn** (*cotna*), **l·l** (*col·legi*).

37. Completa les paraules següents amb la lletra composta adequada.

trie.....i a.....eta i.....ustrar i.....ecessari a.....ex e.....ologia bu.....etí co.....utar ve.....ar bè.....ic

38. Inventa una oració que continga quatre de les paraules anteriors.

La separació de síl·labes

Quan dividim una paraula en síl·labes, hem de tindre en compte diversos aspectes:

- Els **diftongs** **no** es poden separar: *qua-ran-ta*, *des-mai*.
- Els **hiats** **sí** que se separen: *a-e-ri*, *ser-vi-a*.
- Hi ha **cinc dígrafs** que **no** se separen: **gu** (*à-gui-la*), **qu** (*po-quet*), **ig** (*de-sig*), **ll** (*ca-llar*) i **ny** (*ba-nyes*).
- La **resta de dígrafs** **sí** que se separen: **tg** (*mit-ges*), **tj** (*pit-jor*), **tx** (*dut-xa*), **tz** (*at-za-rós*), **ss** (*pès-sim*), **rr** (*dar-rer*).
- Les **lletres compostes** també **se separen**: **l·l** (*no-vel·la*), **mm** (*des-em-mi-do-nar*), **nn** (*in-nat*), **tl** (*at-lant*), **tl·l** (*sub-rat-llar*), **tm** (*set-ma-na-ri*), **tn** (*èt-ni-a*).

39. Separa les síl·labes d'aquestes paraules.

serra	rebaixes	metzina	revetla	col·legi	atmosfera
metgessa	paciència	penyora	neguit	innocent	corretja

40. Llegeix el text i subratlleu les paraules amb diftong, hiat, dígraf o una lletra composta. Després, classifiqueu-les en una taula (n'hi ha que poden anar en més d'un lloc) i separeu-les en síl·labes.

El seu interlocutor era un vell àrab que es dedicava a la contemplació, un sufi que havia trobat, en aquell paratge, el lloc apte per a la meditació. El primer dia que es van trobar en aquell indret, ambdós van coincidir en tantes coses que van somiar la possibilitat que l'entesa entre les religions era possible. Però es van adonar que ells no eren els referents tòpics de les seues religions, més aviat eren l'excepció. El sufi va pensar que era impossible; Llull, carregat d'art, encara mantenia una flama d'esperança.

–Vós –li deia el sufi– sou considerat un foll entre els vostres, i jo soc com una mostela entre els meus. Que vós i jo trobem l'enteniment possible és la pitjor notícia per a les vostres il·lusions. Vós heu imaginat un món en què la religió no és un problema, sinó una solució. Beneït siga el vostre judici, però si no vaig errat, voleu unir les tres religions en una, la vostra. Malament comencem.

–Si el nom fora el problema, l'únic entrebanc, no es podria resoldre? Ja m'agradaria que tot el problema caiguera sobre el nom. Fa anys que presente la proposta a papes i reis, i només m'ha escoltat el meu que, tot siga dit, és més amic que rei.

JOAN TORRÓ. *Secrets*. Bromera (adaptació)

41. Investigueu per parelles per què la paraula *coincidir* de l'activitat anterior conté un hiat i no un diftong.

PAREM L'ORELLA

42. Escriu el dictat d'un fragment del *Llibre de les bèsties*.

43. Compara el dictat amb el text original i anota:

- Faltes que has comés perquè no coneixies la paraula.
- Faltes que has comés perquè no recordaves com s'escrivia la paraula.
- Errades de puntuació.

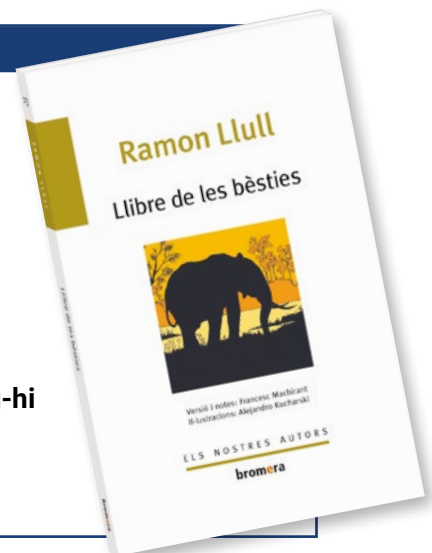
44. Explica per què s'accentua la paraula *bèsties*. És *ie* un diftong?

45. Busca en el dictat una altra paraula amb un hiat semblant. Després, afeg-hi tu tres paraules que conegues en què es repetisca aquesta estructura.

46. Apunta les paraules l'ortografia de les quals vulgues recordar.

Llig un fragment de l'obra.

El monolingüisme i el plurilingüisme

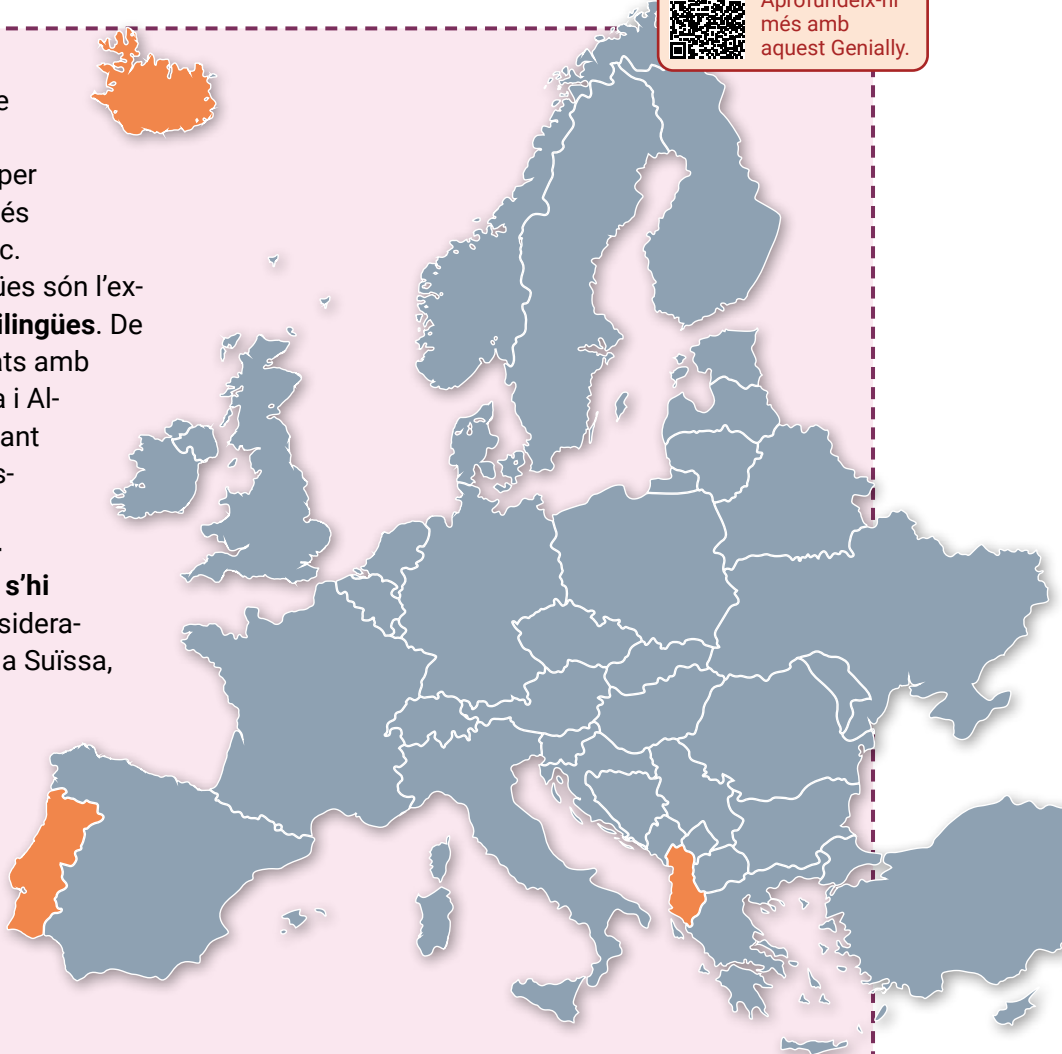
Aprofundeix-hi més amb aquest Genially.

Les comunitats lingüístiques són **monolingües** per naturalesa, ja que els individus d'un mateix territori parlen la mateixa llengua, i també per eficàcia comunicativa, ja que és més còmode usar un únic codi lingüístic.

Tanmateix, els estats monolingües són l'excepció; la regla són els estats **plurilingües**. De fet, a Europa només hi ha tres estats amb una sola llengua: Portugal, Islàndia i Albània. La resta s'han format agrupant nacions diferents amb llengües distintes.

Un estat plurilingüe pot **identificar-se amb totes les llengües que s'hi parlen** i atorgar-los la mateixa consideració. És el que ocorre, per exemple, a Suïssa, on no hi ha un idioma suís, sinó que en cada zona es considera suïssa la llengua que s'hi parla: francès, alemany, italià o romanx.

Una altra possibilitat és que es produïska la **identificació d'estat, nació i llengua**, i que hi haja una **discriminació** en favor d'una llengua i en detriment de la resta. Així doncs, una de les llengües pren el nom de l'estat, que sembla que siga monolingüe. Un exemple és França, on, a banda del francès, es parla l'occità, el bretó, el basc, etc.

47. Explica la situació lingüística que es dona a l'estat espanyol.

48. Què opineu de la situació que viuen les llengües d'Espanya? Estan totes en les mateixes condicions? És això positiu o negatiu?

49. Segons hem vist, la realitat dels estats europeus és, en general, plurilingüe. Trieu cinc països europeus i investigueu quines llengües s'hi parlen. Després, expliqueu-ho per torns a la resta de la classe.

50. Imprimiu un mapa mut d'Europa i pinteu les zones on es parlen les diferents llengües europees. Una vegada fet, compareu les fronteres entre estats i entre llengües.

Pots descarregar el mapa mut d'Europa ací.

Els orígens de la nostra literatura: Ramon Llull

Durant l'edat mitjana, la **literatura culta** (especialment la poesia) solia escriure's en **llatí**. Les llengües romàniques, entre les quals hi ha la nostra, no es consideraven prou dignes per a portar avant una creació artística tan elevada com la literària.

Els **primers textos en prosa no literària** que es van escriure en la nostra llengua foren el *Forum iudicum* (una recopilació de dret visigot) i les *Homilies d'Organyà* (una col·lecció de sermons).

La **prosa literària** en el nostre idioma arribarà amb **Ramon Llull**. A banda d'escriptor, també va ser teòleg, filòsof, místic i científic. Però el més important és que va ser capaç d'escriure gran part de la seua obra literària culta en català, amb la dificultat que això comportava, tenint en compte que fou el primer.

Notes biogràfiques

Ramon Llull va nèixer a Mallorca el 1232 al si d'una família noble. Es va casar amb Blanca Picany i va tindre dos fills. Portava una vida cortesana i va conrear, fins i tot, la poesia trobadoresca, però una nit, segons conta ell mateix, se li va aparèixer Crist i el va fer canviar de vida seguint tres objectius: la conversió d'infidels, nom amb què anomenava els no cristians; la creació de llibres per a difondre l'ideal cristià i divulgar coneixements, i la creació d'escoles i monestirs cristians, on s'ensenyarien llengües orientals, sobretot àrab, als futurs missioners.

Viatjà per gran part d'Europa i el nord d'Àfrica, i va morir a Tunis el 1316, després d'una vida apassionant i molt llarga per a l'època.

Vols saber més sobre Ramon Llull?

51. Respon a les preguntes següents.

- En quina llengua s'escribia la literatura culta en l'edat mitjana abans de Ramon Llull?
- Quins van ser els primers textos no literaris escrits en llengua romanç? En què consistien?
- Quants anys va viure Ramon Llull i per què va canviar el seu estil de vida?
- Quins objectius el van guiar en la nova vida que iniciava?

L'obra literària

Va escriure més de 250 obres, per a les quals va emprar **quatre llengües**. Escribia en **català** perquè era la llengua de la Corona d'Aragó, de la qual formava part Mallorca; va escriure en **llatí** per a adreçar-se als centres culturals més importants d'Europa (universitats o el Vaticà); com que es va iniciar en la poesia trobadoresca, escriví en **occità**, que era la llengua que usaven els trobadors; i va escriure en àrab perquè era necessari fer-se entendre amb els sarraïns per a convèncer-los de les virtuts del cristianisme.

52. Fes un esquema amb les llengües que Ramon Llull va fer servir i per quina raó.

53. Si Ramon Llull no haguera sigut plurilingüe, hauria aconseguit el mateix reconeixement en tots els llocs? I en l'actualitat? És un avantatge ser plurilingüe? Comenteu-ho entre tota la classe.

La seua **prosa** era **senzilla**, ja que volia resultar entenedora. Però, com que tocava temes tan cultes, va haver de crear molts **neologismes** per a referir-se a conceptes abstractes que sols tenien nom en llatí. I ho va fer, sobretot, servint-se de la derivació. Aquest lèxic seria emprat, després, per la Cancelleria Reial.

De totes les seues **obres**, en destacarem unes quantes:

- *Art abreuçada d'atropar veritat*: llibre que pretén resoldre matemàticament tota mena de dubtes a partir de principis filosòfics.
- *Llibre de l'orde de cavalleria*: obra curta dedicada a formar el bon cavaller cristià.
- *Romanç d'Evast e Blanquerna*: primera novel·la biogràfica de la literatura europea. Està dividida en cinc parts, una de les quals és el *Llibre d'Amic e Amat*, en què parla de manera mística de la relació entre Déu i el creient.
- *Fèlix o Llibre de meravelles*: llibre dividit en deu parts. Ens conta les vivències del protagonista a través dels seus viatges. La part més coneguda és el *Llibre de les bèsties*, en què Fèlix visita un món poblat únicament per animals i l'autor aprofita l'ocasió per a fer una sàtira de la societat medieval del final del segle XIII.
- *Cant de Ramon*: poema en què fa una mena de confessió dels seus pecats i els seus fracassos.
- *Lo desconhort*: obra també poètica en què explica la seua desil·lusió en veure que els poderosos no li fan cas.

54. Llig aquest text i contesta les preguntes que hi ha a continuació.

La traïció

En una terra es va esdevenir que un baró, senyor d'un noble castell, va voler anar de pelegrinatge. Aquell cavaller tenia una bella esposa, a la qual estimava molt. Va encomanar a un seu escuder, al qual havia educat, la seua esposa i el seu castell. Quan el cavaller va ser al pelegrinatge, l'escuder va jeure amb l'esposa del seu senyor i va trair el seu castell, que va lliurar a un comte que era enemic del seu senyor i que amb ell havia guerregjat durant molt de temps. Tots els homes d'aquell castell i de tota la terra es van meravellar de com l'escuder havia fet tan gran deslleialtat. Abans que hagués fet la deslleialtat, no es van meravellar quan el seu senyor li hagué encomanat la seua esposa i el seu castell, i es van meravellar quan l'escuder hagué feta la deslleialtat.

Quan el comte tingué el castell, va agafar l'escuder i li va demanar per què havia traït el seu senyor amb la seua esposa i el seu castell. «Senyor», va dir l'escuder, «jo no vaig estimar ni un dia el meu senyor amb lleial amor; i com que ell m'encomanà allò, que no convé encomanar sense amor vertader i lleial, per això una mica d'amor que jo tenia al meu senyor pel bé que em feia no ha pogut mantenir-me lleial ni m'ha pogut defensar de la deslleialtat». El comte va reprendre l'escuder i va dir que encara que el poc amor que ell tenia al seu senyor no bastés per ésser lleial, almenys hagués hagut de bastar la confiança i l'amor que el seu senyor tenia en ell, que li encomanava tot el que tenia. Aleshores el comte va manar que hom fes morir l'escuder a mala sort. I quan el cavaller va tornar, ell li va retornar la seua esposa i el seu castell i va dir-li que no volia posseir cap cosa que hagués vingut per traïció ni per deslleialtat. Tots els homes de la terra van tenir el comte per lleial i el senyor del castell de grat es va fer el seu vassall. I va posseir per al comte el castell i tot el que tenia.

RAMON LLULL. *Contes exemplars*. Edicions 62 (adaptació)

- Per què va deixar el baró el seu castell?
- A qui va deixar encarregat de tindre cura dels seus béns i de la seua muller?
- Què va fer l'encarregat i quines raons va donar al comte per a justificar la seua actuació?
- Com el va reprendre el comte?
- Què li va ocórrer al baró quan va tornar a les seues terres i què va fer finalment?

55. Busqueu en internet tres obres més de Ramon Llull que no hàgem esmentat. Anoteu-ne els títols i el tema, i exposeu-ho a la resta de la classe.

1. Marca l'opció correcta.

Un text argumentatiu ha de ser:

- ☐ Objectiu.
- ☐ Subjectiu.
- ☐ Qualsevol dels dos anteriors.

No són textos argumentatius:

- ☐ Els reportatges.
- ☐ Les cartes al director.
- ☐ Els articles d'opinió.

2. Uneix els termes de cada columna per a formar paraules compostes, escriu-les correctament en la tercera columna i en l'última escriu la raó per la qual porten guionet o no.

alta	raons		
penya	veu		
busca	huit		
trenta	segat		

3. Assenyala el subjecte i el predicat de les oracions següents, i indica si el predicat és verbal o nominal.

a) La xica de la parada de fruites és molt amable.

SN/S

SV/PN

c) Aquest diumenge Glòria volia visitar la neta.

b) Les causes de l'accident, no les trobarem mai.

d) El periodista escrigué un article prou polèmic.

4. Indica quin tipus de complements són els sintagmes subratllats.

a) A ma casa tinc loteria per a vosaltres.

c) L'article d'opinió del dominical sembla interessant.

b) Hem estudiat molt aquesta setmana.

d) Ahir em vaig tallar el dit amb un ganivet.

5. Classifica les paraules següents, segons que continguin diftong creixent, decreixent o hiat.

seqüència Estefania autoria guardonat poema eines coure qualificació buidar obliquïtat

6. Separa en síl·labes les paraules destacades en aquest fragment.

I quan el cavaller va tornar, ell li va retornar la seua esposa i el seu castell i va dir-li que no volia posseir cap cosa que hagués vingut per traïció ni per deslleialtat. Tots els homes de la terra van tenir el comte per lleial i el senyor del castell de grat es va fer el seu vassall. I va posseir per al comte el castell i tot el que tenia.

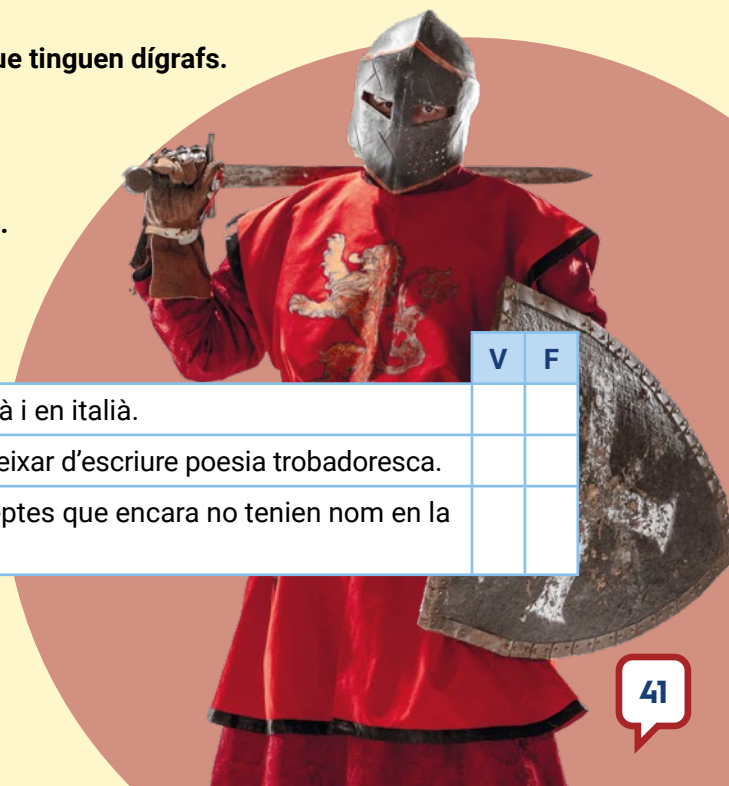
7. Fes una llista amb les paraules de l'activitat anterior que tinguen dígrafs.

8. Esmenta tres avantatges del plurilingüisme.

9. Anomena tres estats europeus que siguin plurilingües.

10. Marca verdader o fals.

	V	F
Ramon Llull va escriure en català, en castellà, en occità i en italià.		
Segons explica Llull, després de l'aparició de Crist, va deixar d'escriure poesia trobadoresca.		
Llull va crear molts neologismes per a parlar de conceptes que encara no tenien nom en la nostra llengua.		

La redacció d'una carta de protesta

Ara toca demostrar el que heu après al llarg de la unitat. Per això, us plantegem un repte que pot resultar-vos útil en la vida quotidiana: redactar una carta de protesta.

Per a aconseguir que les coses canvien, no podem callar; generalment, hem de recórrer a la protesta o a la manifestació. Aquestes accions, que, malauradament i a causa de la premsa, solen relacionar-se amb la violència, poden exercir-se d'una manera cívica, participativa i constructiva.

- a) Dirigiu una carta a una autoritat competent perquè s'assabente dels motius que inciten la vostra protesta i puguin prendre les decisions adequades per a solucionar el conflicte que li heu plantejat. Per exemple, podeu redactar una carta adreçada a la direcció del vostre centre educatiu per a denunciar algun fet de l'institut que us sembla injust, com ara que no us deixen fer servir el telèfon mòbil en moments d'esbarjo, que les normes de vestimenta siguin massa estrictes o qualsevol altre aspecte de la realitat del centre que us preocupa.

L'escrit de protesta ha d'incloure aquestes parts:

- Salutació.
- Identificació de la persona que firma.
- Exposició del conflicte.
- Presentació de les conseqüències negatives del fet.
- Aportació de solucions.
- Comiat i firma.

Tingueu en compte que heu d'emprar els recursos propis dels textos argumentatius:

- Connectors d'ordre, explicatius i causals.
- Cometes, guions o parèntesis.
- Lèxic valoratiu.
- Interrogacions retòriques, apel·lacions al lector.
- La primera persona del singular o del plural.

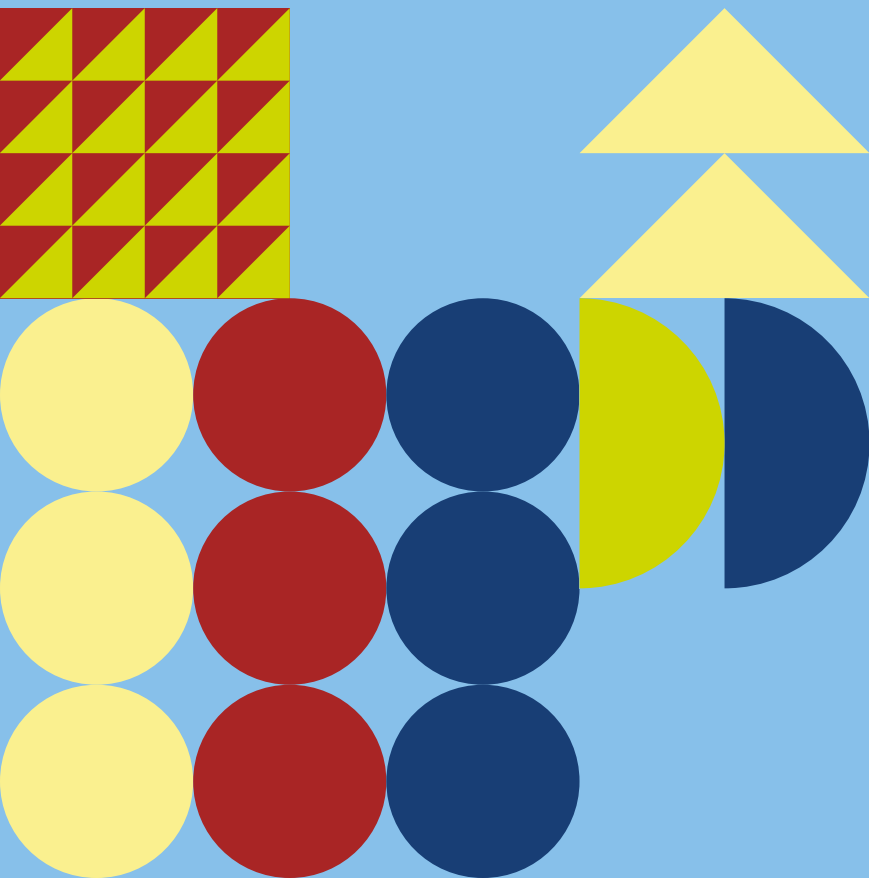

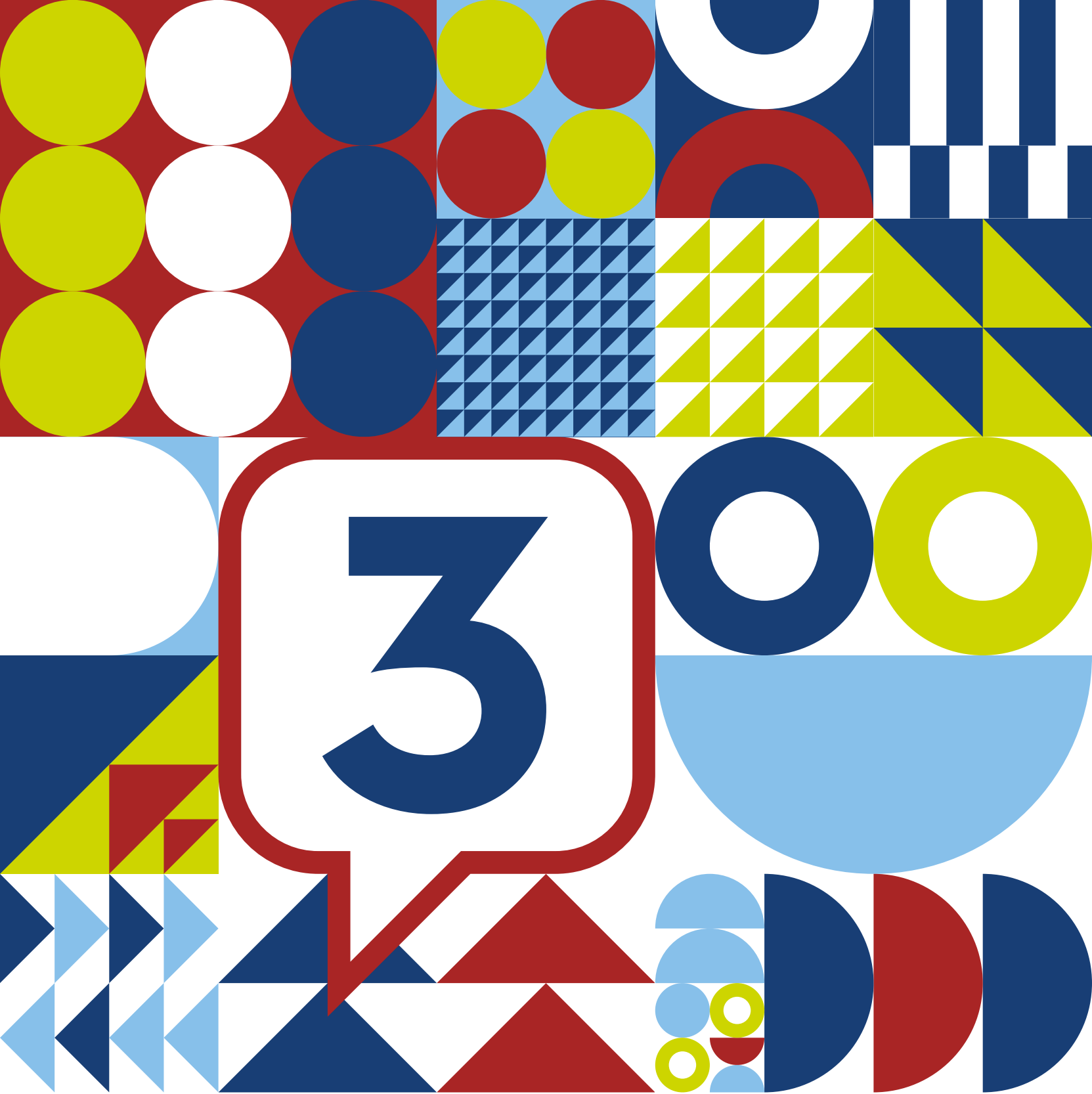
- b) Podeu fer l'activitat en parelles, de manera que cada membre revise la carta que ha escrit l'altre membre abans de donar-la per bona.

- c) Valoreu com ho heu fet completant aquestes rúbriques d'avaluació.

3r d'ESO

VALENCIÀ
LLENGUA I LITERATURA

GUIA DE RECURSOS DIDÀCTICS

projecte
AVAN»
CEM

bromera

A. INTRODUCCIÓ

Amb el títol de la primera seqüència didàctica, «La llengua en portada», s'avança la rellevància que té la llengua en tots els àmbits. És l'instrument que fem servir per a comunicar notícies i, al mateix temps, pot ser un tema de notícia. En concret, ací es parteix d'una notícia que relaciona el tema de la salut amb el de les llengües minoritzades. Això ens servirà per a analitzar aquests gènere discursiu i reflexionar, més avant, sobre la realitat sociolingüística del valencià. Relacionarem la nostra llengua amb les llengües de l'entorn gràcies a la noció de família lingüística i en coneixerem els orígens per mitjà de la secció dedicada a les grans cròniques medievals.

Pel camí, l'alumnat assolirà coneixements sobre sigles i acrònims, repassarà les categories gramaticals, consolidarà els sabers essencials sobre sintaxi i reprendrà l'estudi de l'apostrofació en els casos més excepcionals.

La seqüència acaba amb un repte que consisteix a transformar una crònica en una notícia.

B. TEMES TRANSVERSALS

Com ja hem esmentat més amunt, el tema fonamental de la unitat és l'ús de la llengua en tots els àmbits i la consciència lingüística. D'altra banda, s'hi promou la vocació científica, l'emprenedoria i l'educació emocional, entre molts altres aspectes.

El tractament integrat de llengües es fa palés en tota la unitat, però d'una manera especial en les característiques de la notícia i en els apartats «Ens relacionem», on s'introdueix el terme de *família lingüística* i veurem alguns dels préstecs que la nostra llengua conserva del substrat lingüístic àrab.

Altres temes que es vinculen amb la unitat són molts dels que es recullen en l'Agenda 2030, com ara la reducció de les desigualtats, la pau, l'aliança per a assolir objectius, etc.

Es treballarà d'una manera transversal, a través de diverses seccions, el valor de la diversitat cultural i lingüística com un fet enriquidor, a més de la necessitat de conservar el patrimoni lingüístic com a mesura d'ecologia cultural.

C. CONEIXEMENTS PREVIS

Alguns dels continguts lingüístics que tractarem ja són coneguts per l'alumnat, però cal incidir-hi perquè assolisca una base sòlida per al curs que comença. Per exemple, la formació d'acrònims i sigles, les categories gramaticals o l'apostrofació ja s'han vist en cursos anteriors. Ara bé, s'han tractat d'una forma més general i, en aquesta primera seqüència didàctica, s'hi aprofundeix en els casos més específics, que s'explicaran més detalladament.

D'altra banda, en tercer s'inicia un recorregut per la literatura que es basteix sobre el coneixement previ de les tipologies textuais que han aportat els dos nivells anteriors. En aquesta seqüència coneixerem la notícia i les parts de què consta, i s'analitzen les quatre grans cròniques.

L'apartat «Ens preguntem», que apareix en la primera pàgina de cada unitat, ens permet acostar-nos als coneixements bàsics del nostre alumnat després d'haver llegit la planificació de la unitat i, a més, saber què esperen aprendre en acabar-la.

D. APRENENTATGE COOPERATIU

S'hi apliquen diverses tècniques d'aprenentatge cooperatiu, com ara la pluja d'idees, el debat, la taula redona, la lectura compartida, la conversa guiada seguint uns rols assignats, les parelles comparteixen i la de caps emparellats. Podem aplicar més tècniques en altres tasques per a ajustar-nos a les necessitats de la classe.

E. TEMPORALITZACIÓ RECOMANADA

	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
1a setmana				
2a setmana				
3a setmana				
4a setmana				

F. RECURSOS I MATERIALS

- Versió digital del llibre (www.blinklearning.com).
- Recursos sonors i audiovisuals.
- Activitats digitals (ISpring, Genially i Kahoot).
- Quadern de llengua, que es ven per separat.
- Fitxes d'avaluació.
- Fitxes d'atenció a la diversitat (reforç i ampliació).

G. ITINERARI DE LECTURA

Per tal de potenciar el plaer de la lectura i generar un major grau d'adhesió a aquest hàbit, aconsellem recomanar un ventall de lectures tenint en compte els interessos de l'alumnat. Alguns dels llibres que podem suggerir relacionats amb la primera seqüència didàctica són *El tresor de Saïda* (del qual s'ha extret un fragment per al dictat) o les distintes adaptacions de les quatre grans cròniques (com la del *Llibre dels fets* o la de Ramon Muntaner). També els podem incitar a la lectura de mitjans de comunicació en la nostra llengua, com el web d'À Punt, *Nosaltres La Veu*, etc. per tal que comproven la concreció de les tipologies textuais vistes.

H. CONCRECIÓ CURRICULAR

- Podeu descarregar la taula de programació de la unitat en format editable accedint a la versió digital de la guia (www.blinklearning.com) o des de l'Espai del professorat del web de Bromera (profes.bromera.com).

La llengua en portada

Dates de presentació de treballs

[illegible]

PLANIFIQUEM

8 Llegim i comprenem

«Traduir per a salvar vides», *Diari de la Llengua*

10 Identifiquem el model

La notícia

11 Ampliem el vocabulari

12 Trobem el sentit

Les sigles i els acrònims

13 Construíam

Les categories gramaticals
Els constituents bàsics de l'oració
Els sintagmes

17 Coneixem les normes

L'apostrofe:

20 Ens relacionem

Les llengües del món

21 Ens divertim

Els orígens del poble valencià

Les cròniques medievals

23 Repassem

24 Ens posem a prova

La transformació d'una crònica en una notícia

ENS PREGUNTEM

Ara que coneixeu els sabers bàsics que treballarem en la unitat, anoteu en un paper tres coses que ja sabeu i tres coses que voleu saber. A continuació, lliureu-los al professor o a la professora i feu-ne una llista a la pissarra per a conèixer quins interessos compartiu.

Notes

[illegible]

Sabers bàsics

- Lectura i comprensió de textos escrits.
- Anàlisi de l'estructura d'una notícia.
- Comprensió de l'ús de les cometes en un text.
- Resum d'un text.
- Reflexió i argumentació a partir de la comprensió d'un text.
- Ús del diccionari com a eina fonamental en el domini d'una llengua.
- Intervenció oral amb adequació.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Consciència i expressió culturals.

1. Llig i escolta aquesta notícia.

9 de juny de 2020

Diari de la Llengua

Traduir per a salvar vides

ONG d'arreu del món duen a terme projectes per a informar de la covid-19 en llengües minoritzades

REDACCIÓ. BARCELONA

La pandèmia del coronavirus ha demostrat que té un impacte desigual en les poblacions en funció de la classe social, la pertinença a determinats grups nacionals i també la llengua. Una de les qüestions que més preocupen els responsables sanitaris és que la informació sobre com s'ha de combatre el virus arribi a tothom, cosa que no sempre és fàcil, especialment en les poblacions que parlen llengües minoritzades.

Davant d'aquest fet, un gran nombre d'ONG s'ha mobilitzat per traslladar les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) a grups de població amb llengües en les quals no hi ha informació sobre el virus.

Segons Traductors Sense Fronteres, una ONG que lluita contra les barreres lingüístiques, més de la meitat de la població mundial no té accés a informació rellevant perquè no està en la seua llengua.

L'entitat, que té desplegat traductors voluntaris arreu del món, està molt centrada aquests mesos a fer front a la pandèmia de la covid-19 i ha posat en marxa un projecte anomenat *Gamayun*, la iniciativa per la igualtat de la llengua. L'objectiu és recollir dades de text i de veu, i obtenir una traducció automàtica solvent i adaptada a les circumstàncies socials i culturals de cada comunitat i en la seua llengua.

Organitzacions com l'Alt Comissionat per a les Minories Nacionals de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) i el Consell d'Europa han recordat recentment el deure dels estats membres de comunicar la informació sobre el coronavirus també en les llengües «cooficials, regionals, indígenes i minoritàries», una obligació que, en molts casos, no s'ha respectat.

La informació ha d'arribar a totes les comunitats de forma entenedora i adaptada a la seua cultura. Aquest procés requereix un gran coneixement del terreny i treball en equip.

Traductor voluntari arreplegant dades de veu per al projecte Gamayun.

«Cal saber què és rellevant», va remarcar Mandana Seyfeddinipur, una de les directores del projecte, de l'Escola d'Estudis Orientals i Africans de la Universitat de Londres. Seyfeddinipur va posar com a exemple que el missatge «Queda't a casa» no té cap sentit en moltes comunitats de l'Amazònia, on en una llar conviuen moltes persones, sovint atapeïdes, que estan més protegides del virus a l'exterior.

«El missatge ha de ser en una llengua acceptada, en el registre adequat i traslladat per un missatger acceptat per la comunitat i pel canal adequat». La responsable de l'ONG va advertir que els missatges «en la llengua majoritària, la del colonitzador, la de l'opressor, no són neutrals ni universals. Només cal veure les infografies sobre la distància social: en la majoria dels casos tot són homes i blancs i, a més, el concepte, en algunes comunitats, no té sentit».

Els projectes de Traductors Sense Fronteres i de Virallanguages són només dos dels molts que hi ha arreu del món entestat a no deixar cap comunitat lingüística al marge de la informació sobre el coronavirus.

(Adaptació)

Pots llegir la notícia original ací.

8

Solucions de la pàgina 6

Lectura i audició de la notícia.

Solucions de la pàgina 7

2. a) *Diari de la Llengua*. b) L'equip de redacció. c) Pel tipus i la grandària de lletra, i per la disposició del text. d) Informar sobre fets d'actualitat. e) Al públic general. f) Societat.

3. 1 → titular → Oració situada en l'encapçalament de manera destacada per a cridar l'atenció del públic. Aporta la informació més important de la notícia. / 2 → subtítol → Oració que dona informació complementària i va després del títol. / 3 → autoria/redacció → Nom de qui redacta la notícia (periodista, agència, equip) i lloc.

/ 4 → peu de foto → Comentari breu sobre la fotografia. Autoria de la foto. / 5 → entrada → Primer paràgraf d'una informació, generalment la síntesi de la notícia. / 6 → cos de la notícia → Part més àmplia que desenvolupa la informació sobre un fet. El text sol presentar-se dividit en paràgrafs, distribuïts en columnes.

4. A Mandana Seyfeddinipur, una de les directores del projecte, de l'Escola d'Estudis Orientals i Africans de la Universitat de Londres. Hi aporten veracitat en reproduir literalment el testimoni directe d'una persona implicada en els fets que s'expliquen en la notícia.
5. Resposta oberta. Un gran nombre d'ONG s'han mobilitzat per a aconseguir que la informació rellevant relativa al coronavirus arribi a totes les comunitats en les quals no hi ha informació sobre el virus i en algunes que només es comuniquen oralment.

2. Marca les respostes a aquestes preguntes a partir del text anterior.

- a) En quin diari s'ha publicat la notícia?
- ☐ Levante-EMV.
 - ☐ La Veu.
 - ☐ Diari de la Llengua.
- b) Qui explica els fets?
- ☐ Mandana Seyfeddinipur.
 - ☐ L'equip de redacció.
 - ☐ L'ONG Traductors Sense Fronteres.
- c) Com s'identifiquen les parts del text?
- ☐ Pel color del text.
 - ☐ Per l'extensió del text.
 - ☐ Pel tipus i la grandària de lletra, i per la disposició del text.
- d) Quina finalitat té la notícia?
- ☐ Informar sobre fets d'actualitat.
 - ☐ Entretindre el públic.
 - ☐ Donar instruccions.
- e) A qui s'adreça?
- ☐ Al públic general.
 - ☐ A les institucions.
 - ☐ Als parlants de llengües minoritzades.
- f) En quina secció d'un diari podria aparèixer aquesta notícia?
- ☐ Societat.
 - ☐ Esports.
 - ☐ Successos.

3. Completa el quadre amb el nom de cada part.

Núm.	Parts de la notícia	Definició
1	titular	Oració situada en l'encapçalament de manera destacada per a cridar l'atenció del públic. Aporta la informació més important de la notícia.
2		Oració que dona informació complementària i va després del títol.
3		Nom de qui redacta la notícia (periodista, agència, equip) i lloc.
4		Comentari breu sobre la fotografia. Autoria de la foto.
5		Primer paràgraf d'una informació, generalment la síntesi de la notícia.
6		Part més àmplia que desenvolupa la informació sobre un fet. El text sol presentar-se dividit en paràgrafs, distribuïts en columnes.

4. A qui pertanyen les frases entre cometes que hi ha en la notícia? Què aporten al text?

5. Resumeix en tres línies els fets que s'expliquen en la notícia. En acabant, compara el teu resum amb el de la companya o el company de davant i millora el que cregues.

6. Per què el missatge «Queda't a casa» com a mesura de protecció contra el coronavirus no és adequat per a moltes comunitats de l'Amazònia?

7. Busca en el diccionari les paraules següents: atapeït, colonitzador, entestar-se, infografia.

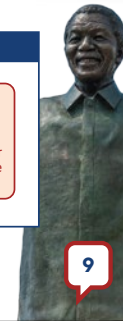
PARLEM!

8. Deia Nelson Mandela que «si li parles a una persona en una llengua que entén, li arribarà al cap. Si li parles en la seua llengua, li arribarà al cor».

- a) Què volia dir? Hi esteu d'acord? d) Com valoreu la diversitat lingüística?
- b) Quina relació hi ha entre llengua i cultura?
- c) De què depén que una llengua siga útil?

Vols saber més sobre Mandela?

Aprentatge cooperatiu

S'hi apliquen algunes tècniques com la lectura compartida, les parelles comparteixen, la pluja d'idees i la reflexió en grup.

Interdisciplinarietat i temes transversals

A més del tractament integrat de llengües, el tema de la notícia ens acostava a l'àrea de Ciències.

Transcripció de l'àudio

L'àudio de la notícia correspon a la lectura de la pàgina 6.

6. No és adequat perquè allà moltes persones conviuen en una sola llar, sovint atapeïdes, motiu pel qual a l'exterior estan més protegides del virus.

7. atapeït: adj. Que presenta una massa molt unida.

colonitzador: adj. m. i f. Que estableix una colònia (en un país, en un territori).

entestar-se: v. pron. Encabotar-se, obstinar-se.

infografia: f. Tècnica de creació d'imatges per mitjà de l'ordinador o imatge obtinguda per mitjà d'aquesta tècnica.

8. Respostes obertes. a) Que la persona receptora parles la llengua en què ens hi adrecem és una condició necessària perquè ens compregua (que li arribi al cap). Ara bé, si li parles en la seua llengua, serà més fàcil comoure-la (que li arribi al cor). b) La llengua forma part de la cultura, fins al punt que moltes de les realitats d'una cultura només poden

designar-se amb paraules de la seua pròpia llengua. Per exemple, paraules com *masplet* o *muixeranga* és difícil que tinguin un correlat en altres llengües alienes a la nostra cultura. c) La utilitat d'una llengua no és intrínseca a la llengua en si, sinó a l'ús que algú necessita fer-ne. Malgrat els prejudicis lingüístics, un valencianoparlant tindrà més oportunitats de parlar valencià en una comunitat lingüística de predomini valencià que altres llengües, suposadament, més universals. d) La diversitat lingüística forma part del patrimoni cultural humà i l'hem de valorar com una riquesa.

Sabers bàsics

- Reconeixement de les parts d'una notícia.
- Organització de la informació en una notícia.
- Camps semàntics.
- Reconeixement de les llengües en perill.
- Reconeixement dels tipus d'oracions.
- Trets bàsics de la situació sociolingüística del valencià.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

La notícia

La **notícia** és un text narratiu de l'àmbit periodístic que informa sobre fets d'interès general actuals.

Les notícies es redacten d'una manera objectiva, senzilla, clara i concisa. S'hi utilitza un llenguatge **estàndard** perquè arribe a la major part de la població. S'elaboren a partir de fonts fiables d'informació i amb documentació gràfica, escrita o sonora per tal de transmetre **credibilitat**. No han d'incloure comentaris personals ni manipular els fets en interès personal o ideològic, encara que a voltes ho fan.

Una notícia dona informació completa si respon a les **sis preguntes bàsiques** del periodisme: qui, què, on, quan, com i per què.

9. Comprova si en la notícia inicial es contesta a les sis preguntes bàsiques del periodisme.

a) Qui protagonitza la notícia? <i>L'ONG Traductors Sense Fronteres.</i>	d) On ha passat?
b) Què ha passat?	e) Com ha passat?
c) Quan ha passat?	f) Per què ha passat?

Les **parts** de la notícia estan disposades gràficament perquè siga fàcil identificar-les, com has vist en el text inicial. Són aquestes: **titular**, **subtítol**, **entradeta**, **cos** –en columnes i precedit del nom del periodista o l'agència informativa que l'ha elaborat i el lloc– i una fotografia o il·lustració amb el **peu** corresponent.

10. Els titulars presenten distintes estructures gramaticals. Relaciona cada estructura amb l'exemple corresponent.

1) Una oració simple completa.	a) Triomf del València CF en la final de la copa
2) Una passiva on sols apareix el participi.	b) La UE, contrària a la pèrdua de biodiversitat
3) Si el verb és <i>ser</i> o <i>estar</i> , s'omet en el titular, i en el predicat només consta l'atribut.	c) Desmantellada una xarxa de traficants d'animals
4) El verb és substituït per un nom de significat equivalent.	d) Les aerolínies demanen mesures urgents

El **cos** s'escriu en tercera persona, com ho fa un narrador extern en qualsevol text narratiu. Pel que fa a l'exposició de la informació, la notícia sol presentar l'estructura de la **piràmide invertida**, que consisteix a ordenar els fets segons la importància. Així doncs, comença per la informació més rellevant i exposa progressivament els detalls menys essencials. Per a evitar repetir conceptes, s'hi utilitzen pronoms i sinònims, i les idees s'enllacen a través de connectors finals, causals, consecutius...

Les **declaracions** de protagonistes o persones implicades en els fets s'escriuen entre cometes i precedides del seu nom i el càrrec o la relació amb els fets.

11. Identifiqueu en la notícia inicial els recursos lingüístics esmentats.

12. Escriu els titulars de cinc notícies que t'agradaria llegir demà en un diari.

Fes una ullada al diari *La Veu*.

Solucions de la pàgina 8

9. Resposta semioberta. a) *L'ONG Traductors Sense Fronteres*. b) Ha posat en marxa el projecte Gamayun, la iniciativa per la igualtat de la llengua, que consisteix a millorar la comunicació amb la població de llengües marginades a través de la tecnologia. Té com a objectiu no deixar de banda ningú per raó de la llengua. c) Durant alguns mesos abans de juny del 2020, ja que la notícia data d'aleshores. d) En diverses comunitats amb llengües minoritàries arreu del món. e) Diverses ONG s'han mobilitzat per a traslladar les recomanacions de l'OMS a àrees amb llengües a les quals no arribava informació sobre com combatre el virus. f) Per a evitar les barreres lingüístiques que impedeixen que més de la meitat de la població

mundial no tinga accés a informació rellevant en la seua llengua.

10. 1-d. 2-c. 3-b. 4-a.

11. Ús de la tercera persona gramatical → «ha demostrat», «té», «preocupen» (plural), «és». Estructura de piràmide invertida → S'observa com la informació més rellevant apareix al principi i, al final, la més accessòria. S'evita repetir termes → «covid-19» / «coronavirus» / «el virus». Declaracions entre cometes → «Cal saber què és rellevant», va remarcar Mandana Seyfeddinipur.

12. Resposta oberta. Serà vàlid qualsevol sintagma o oració que servisca com a tal i estiga ben escrit.

13. Copia quatre paraules de la notícia inicial que corresponguen a aquests camps semàntics: salut, lingüística i toponímia.

14. Tria el significat d'aquestes paraules en la notícia inicial.

llengua	Òrgan situat a la boca que es mou i serveix per a notar el gust dels aliments i per a parlar.
	Sistema de signes que fa servir un grup de persones per a parlar i entendre's entre elles.
virus	Microbi que transmet malalties.
	Element que s'introdueix als ordinadors i fa que els programes funcionen malament.
llar	Lloc d'una casa on es fa foc per a calfar-se o per a guisar, proveït de fument.
	Edifici o part d'un edifici en què algú habita amb els seus.

15. Trobeu en la sopa de lletres el nom de deu idiomes en perill.

Z	A	P	O	T	E	C	A
A	M	A	Z	I	C	B	R
H	S	A	R	D	H	A	A
D	A	K	O	T	A	S	G
H	G	A	E	L	I	C	O
S	A	M	I	J	K	U	N
R	O	M	A	N	I	F	E
O	C	C	I	T	A	H	S

Consulta l'Atlas interactiu UNESCO de les llengües del món en perill.

Paregudes però diferents

Hem de distingir entre *sentir*, que significa 'percebre sons per mitjà de l'orella', i *escoltar*, que vol dir 'parar atenció per a percebre sons'.

- No t'he sentit perquè era a l'altra punta de la casa. (No he percebut el so de la teua veu perquè era a l'altra punta de la casa.)
- Com que no m'escoltes, ja no dic res més. (Com que no pares atenció a les meues paraules, ja no dic res més.)

Mira la fitxa de l'Optimot!

16. Completa amb *sentir* o *escoltar*.

- Per què no m'..... quan et parle?
- Sí que t'....., però em costa-te perquè hi ha molt de soroll.

ENS POSEM EN SITUACIÓ

17. Repartiu-vos els rols i dialogueu en parelles.

Persona A

La Persona B pensa que el valencià és una llengua en perill d'extinció que cal conservar, i tu vols convèncer-la que té molta vitalitat i que no cal fer res per a protegir-lo.

Idees: el valencià té molts parlants; és una assignatura obligatòria a l'escola; està present en diversos àmbits; hi ha un canal de televisió en valencià.

Persona B

La Persona A pensa que el valencià té una salut de ferro, però tu vols convèncer-la que està en perill i que cal protegir-lo.

Idees: molta gent parla valencià només amb persones conegudes i en entorns privats; hi ha molts àmbits en què no està present (judicial, administratiu, retolació...); només hi ha un canal de televisió en valencià; la majoria de la població només en coneix un registre: el col·loquial.

Aprentatge cooperatiu

L'activitat 11 es pot plantejar per mitjà de l'estratègia de la taula redona. L'activitat 17 ens permet aplicar moltes estratègies diverses, segons el que vulguem remarcar. A més de les parelles comparteixen, es poden distribuir en grups de quatre aplicant la tècnica de caps emparellats.

Interdisciplinarietat i temes transversals

El tema de la notícia ens acostava a l'àrea de les Ciències Socials, en concret, a veure la diversitat com una riquesa en tots els àmbits. És important que l'alumnat prenga consciència de les desigualtats que hi ha al món perquè intente fer d'aquest un lloc més humà.

Solucions de la pàgina 9

13. Salut: covid-19, pandèmia, virus, sanitaris.

Lingüística: llengua, barreres lingüístiques, traductors, comunicació, text, traducció, missatge, sentit, registre, comunitat lingüística.

Toponímia: Barcelona, Europa, Londres, l'Amazònia.

14. **Llengua:** sistema de signes que fa servir un grup de persones per a parlar i entendre's entre elles. **Virus:** microbi que transmet malalties. **Llar:** edifici o part d'un edifici en què algú habita amb els seus.

15.

Z	A	P	O	T	E	C	A
A	M	A	Z	I	C	B	R
H	S	A	R	D	H	A	A
D	A	K	O	T	A	S	G
H	G	A	E	L	I	C	O
S	A	M	I	J	K	U	N
R	O	M	A	N	I	F	E
O	C	C	I	T	A	H	S

16. a) escoltes b) escolte / sentir.

17. Resposta oberta. Pararem atenció per a fomentar la participació de tot l'alumnat d'una manera correcta i respectuosa. Es pot aprofitar l'activitat per a fer-los reflexionar amb quina persona estan més d'acord per mitjà d'argumentacions raonades. Quan hagen acabat de dialogar en parelles, podem fer una pregunta al grup classe per a saber què pensen sobre la situació del valencià.

Sabers bàsics

- Les sigles com a procediment per a crear paraules noves.
- Les normes sobre l'escriptura i l'apostrofació correcta de les sigles.
- La diferenciació entre les sigles i els acrònims.
- El coneixement del concepte de categoria gramatical.
- La classificació de les paraules en categories gramaticals.
- El reconeixement de les paraules variables i les invariables.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

Les sigles i els acrònims

Les sigles

Una **sigla** és la combinació de les **lletres inicials** de diverses paraules que formen el nom d'entitats, associacions, sindicats, empreses, companyies, etc.

- Les sigles són un dels procediments per a crear paraules noves. Les normes d'escriptura són aquestes:
- Entre les lletres no es col·loca cap punt ni cap espai en blanc.
 - S'escriuen amb majúscules.
 - En plural no s'hi afeg una -s; l'únic que canvia són els determinants: *les ONG* (i no **les ONGs*).
 - Les que es lliguen com una paraula, s'apostrofen segons les regles generals: *l'ESO*, *l'UCI*, *la UNESCO*.
 - En les que es lliguen lletrejades, l'apostrofació depèn de la pronúncia de la primera lletra. Si comencen per consonant, no s'apostrofen (*la DGT* [la degeté]). Si comencen per vocal, s'apostrofen (*l'ONG* [l'oenegé], *l'NBA* [l'enebeà]), excepte l'article *la* quan porta darrere una *i/u* àtones (*la ITV* [la itevé]).

Si tens dubtes, pots resoldre'ls en l'EsAdir.

18. Relaciona cada sigla amb el significat corresponent.

a) OMS	1) organització no governamental	f) UOC	6) Escola Valenciana
b) MSF	2) codi postal	g) UPV	7) índex de preus de consum
c) PD	3) Metges Sense Fronteres	h) IPC	8) Universitat Oberta de Catalunya
d) ONG	4) Organització Mundial de la Salut	i) EV	9) impost sobre el valor afegit
e) CP	5) postdata	j) IVA	10) Universitat Politècnica de València

19. Explica el significat de cada sigla i completa les oracions següents.

UCI ITV EUA PVP DNI IES

- M'ha caducat el Hauré de demanar cita prèvia.
- A l'..... on estudiem hi ha dues línies en valencià.
- La bandera dels té tantes estrelles com estats.
- El nombre de malalts a les ha disminuït gràcies a la vacuna.
- Si vols superar la, hauràs de canviar els neumàtics de davant.
- Tots els productes han de tindre el en l'etiqueta.

20. Escriu l'article davant de cada sigla i busca'n el significat.

..... UE TSJCV OCDE AVL FMI ICO BSO ONU

Els acrònims

Un **acrònim** és una paraula formada per lletres o síl·labes de les diverses parts que integren el terme compost. Poden anar en majúscula o minúscula segons si el nom que formen és propi o comú.

21. Copia l'acrònim que correspon a cada expressió. Escriu una oració amb cada un.

sida covid-19 ovni Interpol

- objecte volador no identificat *coronavirus disease 2019* (malaltia del coronavirus)
 síndrome d'immunodeficiència adquirida Organització Internacional de Policia Criminal

Vols saber l'origen dels acrònims més famosos?

12

Solucions de la pàgina 10

18. a) 4. b) 3. c) 5. d) 1. e) 2. f) 8. g) 10. h) 7. i) 6. j) 9.

19. a) DNI (document nacional d'identitat); b) IES (institut d'Educació Secundària); c) EUA (els Estats Units d'Amèrica); d) UCI (unitat de cures intensives); e) ITV (inspecció tècnica de vehicles) f) PVP (preu de venda al públic).

20. La UE (Unió Europea); el TSJCV (Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana), l'OCDE (Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic), l'AVL (l'Acadèmia Valenciana de la Llengua), l'FMI (Fons Monetari Internacional), l'ICO

(Institut de Crèdit Oficial), la BSO (banda sonora original), l'ONU (Organització de les Nacions Unides).

21. Ovni: objecte volador no identificat. Covid-19: *coronavirus disease 2019* (malaltia del coronavirus). Sida: síndrome d'immunodeficiència adquirida. Interpol: Organització Internacional de Policia Criminal. Resposta oberta: caldrà que els acrònims tinguin sentit en les oracions que escriga l'alumnat i que siguin correctes des del punt de vista ortogràfic i gramatical.

Les categories gramaticals

No totes les paraules són iguals, sinó que les classifiquem en **categories gramaticals** segons la **forma**, el **significat** i la **funció dins de l'oració**.

Pau	i	jo	farem	demà	un	recital	de	poemes	sards.
NOM	CONJUNCIÓ	PRONOM	VERB	ADVERBI	DETERMINANT	NOM	PREPOSICIÓ	NOM	ADJECTIU

Les paraules que canvien de forma són **variables**, i les que no canvien, **invariables**.

		Categories gramaticals	Exemples
Paraules variables	Admeten canvis de gènere i nombre.	noms determinants adjectius	poema-poemes un-una sard-sards
	Admeten canvis de gènere, nombre i persona.	pronoms	jo-nosaltres ell-ella
	Admeten canvis de persona, nombre, temps i mode.	verbs	faré-farem feia-faig fa-faça
Paraules invariables	No admeten canvis.	adverbis preposicions conjuncions interjeccions	mai, demà, prou a, de, amb, en i, o, que ah, ei

Aprentatge cooperatiu

L'activitat 22 es pot aprofitar per a fer-la en grups de 4, si és possible, i determinar quin grau d'assoliment té l'alumnat pel que fa a les diferents categories gramaticals, amb l'assignació de dues categories gramaticals per a cada un dels membres. Alguna de les tècniques que s'hi pot usar és la del puzzle d'Aronson o la de la parada de tres minuts.

Interdisciplinarietat i temes transversals

El significat d'algunes sigles, com ara ONG o MSF, ens acosta al tema del voluntariat, àmbit que solen conèixer des de l'etapa d'Educació Primària. D'altres com la DGT o la imatge del senyal de la ITV també es poden utilitzar per a enllaçar-los amb l'educació viària. Així mateix, alguns dels acrònims es poden aprofitar per a relacionar-los amb la salut, com la sida i la covid-19. D'altra banda, la imatge de l'Albufera també ens permet parlar dels abocaments il·legals que, a hores d'ara, encara s'hi produeixen. Es pot relacionar amb un dels objectius de l'Agenda 2030, com ara el de l'aigua neta i el sanejament.

22. Classifica aquestes paraules segons la categoria gramatical a què pertanyen.

jaqueta	fosc	caragol	ulleres	bavós	elàstic	notícia	cabell	tren	llis	ràpid	incòmoda
Noms						Adjectius					
prop	respondre	encetar	allà	informar	dins	tossir	mai	prompte	cobrir	cosir	ahir
Verbs						Adverbis					
perquè	de	entre	a	amb	doncs	perquè	però	com	encara que	sense	per
Preposicions						Conjuncions					
alguna	seues	jo	nosaltres	els meus	quatre	les	ho	aquestes	tu	vosaltres	li
Determinants						Pronoms					

23. Indiqueu la categoria gramatical de cada paraula en aquestes oracions.

- Unim-nos per a fomentar el valencià.
verb pron. prep. verb det. nom
- Els ecologistes denuncien els abocaments il·legals a l'Albufera.
- En aquella biblioteca no trobaràs cap llibre en occità.
- Algunes entitats han alertat recentment de la desaparició de llengües a l'Amazònia brasilera.

13

Solucions de la pàgina 11

22. Noms: jaqueta, caragol, ulleres, notícia, cabell, tren. **Adjectius:** fosc, bavós, elàstic, llis, ràpid, incòmoda. **Verbs:** respondre, encetar, informar, tossir, cobrir, cosir. **Adverbis:** prop, allà, dins, mai, prompte, ahir. **Preposicions:** de, entre, a, amb, sense, per, per a. **Conjuncions:** perquè, doncs, però, com, encara que. **Determinants:** alguna, seues, meus, quatre, les (determinant), aquestes. **Pronoms:** jo, nosaltres, ho, tu, vosaltres, li, es, les (pronon).

23. Els ecologistes denuncien els abocaments il·legals a l'Albufera.

det. nom verb det. nom adj. prep. det. nom

En aquella biblioteca no trobaràs cap llibre en occità.

prep. det. nom adv. verb det. nom prep. nom

Algunes entitats han alertat recentment de la desaparició de llengües a l'Amazònia brasilera.

det. nom verb adv. prep. det. nom prep. nom prep. det. nom adj.

Sabers bàsics

- Identificació dels constituents bàsics de l'oració.
- Reconeixement dels diferents tipus de subjecte.
- Importància de la concordança entre el subjecte i el predicat d'una oració.
- Tipologia de les oracions impersonals.
- Classificació de les oracions en simples i compostes.
- Classificació i reconeixement dels cinc tipus de sintagmes.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.

01 Els constituents bàsics de l'oració

Una **oració** és un conjunt de paraules amb sentit complet al voltant d'un verb conjugat. L'oració està composta generalment per dos constituents bàsics: el **subjecte** (S) i el **predicat** (P). La funció de subjecte, la fa un sintagma nominal (SN), i la de predicat, un sintagma verbal (SV). El verb, que és el nucli del predicat, **concorda** en nombre i persona amb el subjecte. En algunes oracions, el subjecte és **el·líptic**, és a dir, no hi apareix explícitament, però es pot representar amb un pronom personal fort (*jo, ell, vosaltres...*).

Posa't a prova amb aquest Kahoot.

24. Relaciona cada subjecte amb un dels predicats.

Jo •	• has anat alguna vegada a Moscou?
Tu •	• ens reunirem demà de matí.
Mandana Seyfeddinipur •	• maquetareu el llibre de valencià.
Teresa, Sònia i jo •	• serveixen per a comunicar-se.
Xavier i tu •	• treballa a l'Escola d'Estudis Orientals i Africans.
Totes les llengües •	• parle tres idiomes.

25. Revisa la concordança i escriu les oracions correctament.

- Les persones amb problemes de mobilitat té dificultats per a desplaçar-se per la ciutat.
- La consellera de Justícia potenciarà l'ús del valencià als jutjats.
- La piconadora han aplanat el terreny.
- Moltes persones preferiu informar-se a través de diaris digitals.

Les **oracions impersonals** són aquelles que no admeten subjecte. Per exemple, les que formem amb el verb *haver-hi* en 3a persona (*No hi ha llengües fàcils i llengües difícils*) o amb verbs relacionats amb la meteorologia (*Hui plourà, Ahir va nevar, Aquesta nit ha tronat*).

26. Escriu P en les oracions personals i I en les impersonals. Ho has fet com la teua parella?

- Anna col·labora amb una ONG.
- Hi ha molta gent a l'atur.
- Als Ports neva cada any.
- Plovia a bots i barrals.
- Cada dia llegim més notícies falses.
- Hi ha molts prejudicis envers el valencià.

Les oracions, segons el **nombre de verbs** que inclouen, poden ser:

- **Simplex**, tenen un verb en forma personal: *Joana dibuixa molt bé.*
- **Compostes**, hi ha més d'un verb en forma personal: *Joana il·lustra llibres i escriu poesia.*

27. Encercla els verbs i escriu si es tracta d'oracions simples o compostes.

- Quan isques de casa, tanca la porta amb clau.
- Encara no sé si canviaré de faena.
- Rosa parla per telèfon a totes hores.
- Els flamencs han arribat al delta de l'Ebre.
- La Fira de Xàtiva se celebra des de l'any 1250.
- Comprarem el cotxe nou quan s'espatle el vell.

28. Afeg una oració darrere de cada conjunció i obtindràs oracions compostes.

- L'equip directiu vol **que**...
- L'alumnat de tercer representarà l'obra **si**...
- Renovarem el mobiliari **quan**...
- M'agradaria parlar gallec, **però**...

14

Solucions de la pàgina 12

- 24.** Jo parle tres idiomes. / Tu has anat alguna vegada a Moscou? / Mandana Seyfeddinipur treballa a l'Escola d'Estudis Orientals i Africans. / Teresa, Sònia i jo ens reunirem demà de matí. / Xavier i tu maquetareu el llibre de valencià. / Totes les llengües serveixen per a comunicar-se.
- 25.** a) Les persones amb problemes de mobilitat tenen dificultats per a desplaçar-se per la ciutat. b) La consellera de Justícia potenciarà l'ús del valencià als jutjats. c) La piconadora ha aplanat el terreny. d) Moltes persones prefereixen informar-se a través de diaris digitals.

- 26.** a) P. b) I. c) I. d) I. e) P. f) I.

- 27. Compostes:** a) isques, tanca; b) sé, canviaré; f) comprarem, s'espatle. **Simplex:** c) parla, d) han arribat, e) se celebra.

- 28.** Resposta oberta. Cal comprovar que l'oració resultant conté més d'un verb en forma personal i que té sentit. Exemples: a) L'equip directiu vol que els treballadors s'impliquen més. b) L'alumnat de tercer representarà l'obra si no plou. c) Renovarem el mobiliari quan cobrem la subvenció. d) M'agradaria parlar gallec, però no sé amb qui practicar-lo.

Els sintagmes

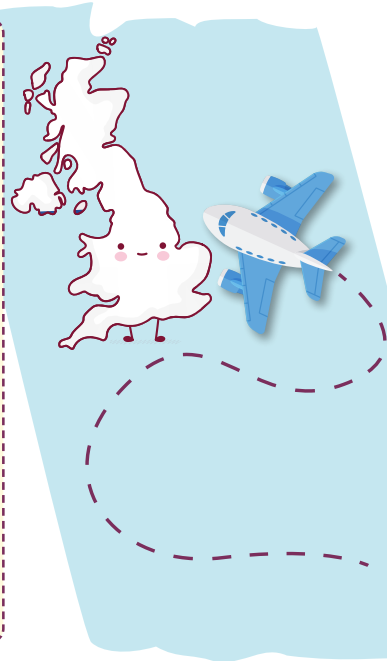
Un **sintagma** és un grup de paraules que, dins de l'oració, actuen com una **unitat sintàctica**. Les paraules d'un sintagma s'agrupen al voltant d'un **nucli** (*Una llengua minoritzada*). A voltes, els sintagmes estan formats per una sola paraula (*Anem?*).

29. Ordena els sintagmes per a formar titulars periodístics.

- 190 nous casos / La Comunitat Valenciana / de coronavirus. / registra
- Tom Hanks / una pel·lícula / a Simat de la Valldigna. / rodarà
- per a l'adquisició / de vehicles elèctrics. / Les companyies de transport / ajudes / reclamen
- cap al Regne Unit / molt assequibles. / uns preus / tenen / Els vols

Hi ha cinc **classes de sintagmes** segons la **categoría gramatical** de la paraula que fa de nucli:

- El **sintagma nominal** (SN): el nucli n'és un **nom** o una paraula que hi fa la funció de nom (pronomen, infinitiu...), i pot anar precedit d'un determinant i seguit d'uns complements. El SN pot fer, entre altres, les funcions de **subjecte**, de **complement directe** i d'**atribut**. *Coneixes les alumnes de tercer?*
- El **sintagma verbal** (SV): el nucli n'és un **verb** en forma personal i pot anar acompanyat de diversos **complements**. El SV fa la funció de **predicat**. *Aquelles alumnes destaquen en biologia.*
- El **sintagma adjectival** (SAdj): el nucli n'és un **adjectiu**, amb el qual indiquem les qualitats d'un nom. El SAdj fa, entre altres, les funcions de **complement del nom** i d'**atribut**. *He conegut unes alumnes molt brillants.*
- El **sintagma preposicional** (SP): la **preposició** dona nom al sintagma, però el nucli n'és un nom. El SP fa, entre altres, les funcions de **complement del nom**, de **complement agent** i de **complement indirecte**. *He conegut unes alumnes de tercer. Les alumnes han sigut rebudes per la directora. Les alumnes han pronunciat un discurs per a l'auditori.*
- El **sintagma adverbial** (SAdv): el nucli n'és un **adverbi**, que modifica un nom, un verb, un adjectiu o un altre adverb. El SAdv fa, entre altres, la funció de **complement circumstancial**. *Les alumnes han arribat molt prompte.*

30. Subratlla els sintagmes nominals i verbals, i encercla el nucli de cada un.

- Les notícies internacionals són reconfortants.
- Les bandades d'estornells tornen a l'hivern.
- La meua professora de gal·lès és de Cardiff.
- El paper de cuina és reciclat.
- Totes les persones mereixen un bon tracte.
- Càrol i Gonçal han anat a la Fira de Bolonya.

31. Subratlla els sintagmes adjectivals.

- El diari digital conté notícies poc contrastades.
- Fomentem el consum responsable i moderat.
- Ha escrit un poema molt entenedor.
- Neus estudia llengües semítiques i eslaves.

15

Aprentatge cooperatiu

Podem plantejar l'activitat 32 aplicant alguna estratègia d'aprenentatge cooperatiu com ara la de les parelles comparteixen o la de caps emparellats amb grups de quatre, si és possible.

Interdisciplinarietat i temes transversals

Com hem vist en el requadre sobre els tipus de sintagmes de la pàgina 13, les classes de sintagmes estan directament relacionades amb les categories gramaticals, que són les mateixes en valencià i en castellà, per la qual cosa podem partir dels coneixements previs en qualsevol de les dues llengües. En la pàgina 14 podem aprofitar per a veure el canvi de gènere que es produeix en moltes paraules respecte del castellà. La paraula *tulipa* és femenina, mentre que en castellà és masculina: *la tulipa* / *el tulipán*.

Solucions de la pàgina 13

29. a) La Comunitat Valenciana registra 190 nous casos de coronavirus. b) Tom Hanks rodarà una pel·lícula a Simat de la Valldigna. c) Les companyies de transport reclamen ajudes per a l'adquisició de vehicles elèctrics. d) Els vols cap al Regne Unit tenen uns preus molt assequibles.

30. a) Les notícies internacionals (SN) són reconfortants (SV). b) Les bandades d'estornells (SN) tornen a l'hivern (SV). c) La meua professora de gal·lès (SN) és de Cardiff (SV). d) El paper de cuina (SN) és reciclat (SV). e) Totes les persones (SN) mereixen un bon tracte (SV). f) Càrol i Gonçal (SN) han anat a la Fira de Bolonya (SV).

31. a) El diari digital conté notícies poc contrastades. b) Fomentem el consum responsable i moderat. c) Ha escrit un poema molt entenedor. d) Neus estudia llengües semítiques i eslaves.

Sabers bàsics

- La identificació de sintagmes preposicionals.
- La identificació de sintagmes adverbials.
- La creació d'oracions seguint un esquema sintàctic.
- L'apostrofació aplicada als articles, la preposició *de* i als pronoms febles.
- Excepcions de l'apòstrof respecte als articles i la preposició *de*.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

32. Quins sintagmes preposicionals hi ha en aquest diàleg? Subratlla'ls i encercla les preposicions que els introdueixen.

33. Subratlla els sintagmes adverbials (SAdv).

- a) No has menjat gens.
b) Mai havíem dormit tant.

- c) Vine ràpidament a la cuina!
d) Demà miraré la pel·lícula a casa.

34. Escriu oracions a partir dels esquemes següents. Fixa't en l'exemple.

La	cosina	de Raquel	coneix	molta gent.
DETERMINANT	NOM	COMPLEMENT DEL NOM (SN)	VERB	COMPLEMENT (SN)

DETERMINANT	NOM	COMPLEMENT DEL NOM (SADJ)	VERB	COMPLEMENT (SP)

DETERMINANT	NOM	VERB	COMPLEMENT (SN)	

PRONOM	VERB	COMPLEMENT (SN)	COMPLEMENT (SADV)	

DETERMINANT	NOM	VERB	ATRIBUT (SADJ)	

35. Indica quin tipus de sintagmes són els que apareixen en cada oració. Fixa't en l'exemple.

La pediatra	revisa	l'agenda	de matí.
SN	SV	SN	SP

Aquells homes forasters	entenén	el valencià.

L'anunci contra la discriminació lingüística	es publicarà	en les xarxes socials.

Bernat	ha comprat	un ram de tulipes	per a sa mare	a la floristeria.

16

Solucions de la pàgina 14

32. La paella de floricol i abadejo de mon pare és insuperable. / A mi m'agrada més l'arròs amb fesols i naps. / Jo no podria viure sense arròs al forn.

33. a) No has menjat gens. b) Mai havíem dormit tant. c) Vine ràpidament a la cuina! d) Demà miraré la pel·lícula a casa.

34. Resposta oberta. Cal que les oracions s'adeqüen a l'esquema proposat.

L'	amic	simpàtic	parlava	de sèries.
DETERMINANT	NOM	COMPLEMENT DEL NOM (SADJ)	VERB	COMPLEMENT (SP)

La	mare	alimenta	les cries.
DETERMINANT	NOM	VERB	COMPLEMENT (SN)

Elles	van construir	el pont	ràpidament.
PRONOM	VERB	COMPLEMENT (SN)	COMPLEMENT (SADV)

El	cel	és	blau.
DETERMINANT	NOM	VERB	ATRIBUT (SADJ)

L'apostrofació

L'apòstrof és el signe ortogràfic que posem per a assenyalar l'elisió d'una vocal. Podem apostrofar els articles **el** i **la**, la preposició **de** i alguns **pronoms febles**.

36. Copia en la taula les paraules apostrofades més aquelles a les quals acompanyen.

Vacunes per als parlants d'una llengua en perill d'extinció

Una tribu sioux dona prioritat als qui parlen l'idioma autòcton en la vacunació contra el coronavirus

Diverses entitats de defensa de les llengües amenaçades han alertat darrerament del perill que comporta la pandèmia del coronavirus per a la supervivència de diverses llengües en perill d'extinció. En alguns casos, queden molt pocs parlants de l'idioma i, molt sovint, es tracta de gent gran. Per a mirar d'evitar la desaparició de la llengua, a la tribu sioux de la reserva índia de Standing Rock, entre Dakota del Nord i Dakota del Sud (Estats Units), han decidit donar prioritat als parlants de la llengua autòctona a l'hora d'administrar la vacuna contra la covid-19.

Segons ha explicat el cap de la tribu, en la seua comunitat només hi ha 300 persones que parlen amb fluïdesa la llengua autòctona i no estan disposats a perdre la «cultura i la llengua» abans que aquests no la transmeten a les noves generacions. La responsable de sanitat de la reserva, Margaret Gates, assegura que els parlants de la llengua pròpia «són l'actiu més important de la nostra tribu».

A la reserva s'han disparat els contagis últimament. Els casos han augmentat molt des de l'estiu.

Algunes entitats han alertat recentment de la ràpida desaparició de llengües a l'Amazònia brasilera a causa de la mort per la covid-19 dels pocs parlants que hi quedaven. Organitzacions com Traductors Sense Fronteres han explicat a *Diari de la Llengua* la importància que la informació per a combatre la pandèmia arribe en el seu idioma als pobles amb llengües minoritzades.

Font: *Diari de la Llengua* (adaptació)

Llig la notícia original.

Articles el i la (l')	Preposició de (d')	Pronoms febles (m' , t' , s'...)

L'apostrofació dels articles

	S'apostrofa	No s'apostrofa
L'article el (l')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>l'estiu, l'hivern</i>. - Davant de les xifres que es lligen amb vocal inicial: <i>l'1 (l'u), l'11 (l'onze)</i>. - Davant de sigles que es lligen amb vocal inicial: <i>l'IVAM, l'FBI</i>.	- Davant de paraules que comencen per una i consonàntica: <i>el iogurt, el ioga</i>. - Davant de paraules que comencen per una h aspirada: <i>el hàmbster</i>.
L'article la (l')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>l'oficina, l'herba</i>. - Davant de sigles que es lligen amb vocal inicial: <i>l'ONU, l'EMT</i>.	- Davant de paraules que comencen per i, u àtones (amb h o sense): <i>la indústria, la universitat, la història, la humanitat</i>, o per una i consonàntica: <i>la iaia, la hiena</i>. - En casos aïllats: <i>la ira, la una, la host</i>. - Davant del nom de lletres: <i>la eme, la hac</i>.

17

Aprentatge cooperatiu

Algunes de les estratègies que es poden aplicar en aquest apartat serien la lectura compartida pel que fa la lectura de la pàgina 15 o la pluja d'idees o el debat una vegada s'haja llegit detingudament.

Interdisciplinarietat i temes transversals

El contingut del text de l'activitat 36 es pot relacionar amb un dels objectius de l'Agenda 2030 com la reducció de les desigualtats, l'enriquiment que suposa la diversitat, la ciutadania activa pel que fa a la defensa del patrimoni cultural per mitjà de la consciència lingüística i cultural, entre altres. També es pot aprofitar per a situar la zona on es troba la tribu sioux que s'esmenta en el text i, des d'aquesta perspectiva, s'enllaça amb Geografia.

35.

Aquells homes forasters		entenem	el valencià.	
SN		SV	SN	

L'anunci contra la discriminació lingüística			es publicarà	en les xarxes socials.
SN			SV	SP

Bernat	ha comprat	un ram de tulipes	per a sa mare	a la floristeria.
SN	SV	SN	SP	SP

Solucions de la pàgina 15

36. Articles **el** i **la** (l'): l'idioma (2), l'hora, l'actiu, l'estiu, l'Amazònia.

Preposició **de** (d'): d'una, d'extinció (2), d'evitar, d'administrar.

Pronoms febles (**m'**, **t'**, **s'...**): s'han.

Sabers bàsics

- Les excepcions de l'apostrofació.
- Les contraccions.
- L'apòstrof pel que fa als pronoms febles.
- Escolta activa d'un text.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

Aprentatge cooperatiu

L'activitat 38 està plantejada per a fer en parelles aplicant, per exemple, la tècnica de les parelles comparteixen. L'activitat 40 es pot fer aplicant la parada de tres minuts.

Interdisciplinarietat

El text de l'activitat 41 treballa temes transversals com la inclusió, l'educació per a un desenvolupament sostenible (des d'un punt de vista cultural i lingüístic), els valors democràtics, la ciutadania activa o la multiculturalitat.

37. Passa a singular els sintagmes següents i contrasta el resultat amb la resta de l'equip.

les entitats → l'entitat

les idees	les hipnosis	els iaio	els eixos	els ianquis	els hàndicaps
les ungles	les hores	les illes	les eles	les urbs	els idiomes
les Índies	els 11	les hienes	les ires	les humilitats	les hosts

38. Corregiu en parelles les errades d'apostrofació que trobeu en aquestes oracions.

- Quan vulgues descansar la vista, mira el horitzó uns quants minuts.
- L'efe, la bé i la i de FBI s'escriuen en majúscula.
- La simetria perfecta no existeix, per tant, no et preocupes per l'asimetria.
- El horari de la biblioteca serà de les nou a l'una del migdia.
- Segons la organització, la jornada del institut va ser un èxit.
- Si tens la oportunitat, matricula't a la universitat.

Recordeu

Amb paraules com *asimetria* i *anormalitat* hem de seguir la norma general, ja que, quan escrivim, no hi ha confusió possible entre la *simetria* / l'*asimetria* o la *normalitat* / l'*anormalitat*.

L'apostrofació de la preposició de

	S'apostrofa	No s'apostrofa
La preposició de (d')	- Davant de paraules que comencen per vocal o h: <i>d'ací, d'hora</i>. - Davant de les xifres que es lligen amb vocal inicial: <i>una habitació d'11 m²</i>.	- Davant de paraules que comencen per una i consonàntica: <i>solució de iode</i>. - Davant del nom de les lletres: <i>de ele</i>. - Davant de paraules que comencen per una h aspirada: <i>ple de hàsters</i>.

39. Escriu de o d'.

escola ... idiomes	gelat ... iogurt	saló ... actes	barri ... Harlem
servei ... intel·ligència	bitllet ... avió	davant ... hac	llibre ... història
illa ... Hawaii	dotzena ... ous	mitjans ... informació	senyal ... wifi
sala ... urgències	amic ... Hong Kong	entrepà ... anxoves	llista ... espera

40. Investigueu per què no s'apostrofa la de en «la reserva índia de Standing Rock» i comenteu-ho entre tots.

Quant a les contraccions **al, del i pel**, l'apòstrof preval sobre la contracció; això és, si la paraula següent comença per **vocal** o **h** no aspirada, cal apostrofar l'article i no fer la contracció: *a l'hivern, de l'home, per l'illa*.

41. Completa amb **al, a l', als, del, de l', dels, pel, per l' o pels**.

Les llengües són fonts fabuloses de coneixements. Per exemple, els coneixements ... habitants de Tahití sobre els peixos és inabastable. Si els tahitians substituïren la seua llengua per una altra, aquesta font enciclopèdica de coneixements es veuria greument diluïda perquè la nova llengua no s'adaptaria ... entorn i seria menys dúctil per ... objectius ... tahitians. Aquesta aculturació també implicaria canvis de la manera de viure i ... sistema cultural. Una autèntica pèrdua. Per tant, no podem menystindre la llengua ... pobles indígenes per considerar-los «pobles inferiors» ni altres llengües minoritzades. No us tanqueu solament ... aprenentatge ... anglés i de la llengua estatal. Apreneu també les llengües pròximes.

EL TEMPIR. Decàleg per a ser lingüísticament sostenible (adaptació)

18

Pots llegir el decàleg sencer ací.

Mira el vídeo Teixim llaços des del sud del sud.

Solucions de la pàgina 16

- 37.** la idea, l'ungla, l'Índia, la hipnosi, l'hora, l'11, el iaio, l'illa, la hiena, l'eix, la ele, la ira, el ianqui, l'urbs, la humilitat, el hàndicap, l'idioma, la host.
- 38.** a) Quan vulgues descansar la vista, mira l'horitzó uns quants minuts. b) **La** efe, **la** be i la i de **FBI** s'escriuen en majúscula. c) La simetria perfecta no existeix, per tant, no et preocupes per **la** asimetria. d) **L'**horari de la biblioteca serà de les nou a **la** una del migdia. e) Segons l'organització, la jornada de l'institut va ser un èxit. f) Si tens l'oportunitat, matricula't a la universitat.
- 39.** escola **d'**idiomes, servei **d'**intel·ligència, illa **de** Hawaii, sala **d'**urgències, gelat **de** iogurt, bitllet **d'**avió, dotzena **d'**ous, amic **de** Hong Kong, saló **d'**actes, davant **de** hac, mitjans **d'**informació, entrepà **d'**anxoves, barri **de** Harlem, llibre **d'**història, senyal **de** wifi, llista **d'**espera.

40. Resposta model. Davant d'una s líquida s'apostrofa l'article masculí, però no el femení ni la preposició *de*: *l'speaker*, però de *strictu sensu*, la Scala de Milà.

41. Les llengües són fonts fabuloses de coneixements. Per exemple, els coneixements **dels** habitants de Tahití sobre els peixos és inabastable. Si els tahitians substituïren la seua llengua per una altra, aquesta font enciclopèdica de coneixements es veuria greument diluïda perquè la nova llengua no s'adaptaria **a** l'entorn i seria menys dúctil **per als** objectius **dels** tahitians. Aquesta aculturació també implicaria canvis de la manera de viure i **del** sistema cultural. Una autèntica pèrdua. Per tant, no podem menystindre la llengua **dels** pobles indígenes per considerar-los «pobles inferiors» ni altres llengües minoritzades. No us tanqueu solament **a** l'aprenentatge **de l'**anglès i de la llengua estatal. Apreneu també les llengües pròximes.

L'apostrofació dels pronoms febles

Davant de verbs començats per vocal o *h*, apostrofem els pronoms febles *em*, *et*, *es*, *el*, *la* i *en*: **m'agrada**, **t'escolta**, **l'envia**, **n'han agafat**...

Darrere de verbs en imperatiu o en infinitiu acabats en vocal, apostrofem els pronoms febles *em*, *et*, *es*, *el*, *els*, *ens* i *en*: **porta'm**, **pentina't**, **vol riure's**, **pinta'l**, **acompanya'ns**, **mira'ls**, **compra'n**...

El pronom *la*, igual que l'article *la*, no s'apostrofa quan el verb següent comença per *i* o *u* àtones: **La llet**, **la importen d'altres països**.

42. Completa les oracions amb la forma adequada del pronom feble.

em m' 'm

- a) ... encantaria aprendre romaní.
- b) Porta ... la llibreta!
- c) Elvira ... ha escrit des de Singapur.

l' el 'l

- a) El llibre, ja ... vaig llegir.
- b) L'autobús, ... has agafat a hora?
- c) L'abric, penja ... allà.

ens 'ns

- a) Telefona ... quan pugues.
- b) Maite no ... saluda.
- c) ... has preparat l'esmorzar?

en n' 'n

- a) ... he comprat molts, de llibres.
- b) Si vols bresquilles, agafa ...
- c) ... vols tres o quatre?

et t' 't

- a) ... has enfadat?
- b) Connecta ... si pots.
- c) No ... poses nerviós!

la l'

- a) La ploma, ... utilitzaré demà.
- b) La recepta, ... he seguida fil per randa.
- c) La postal, ... enviarem demà.

els 'ls

- a) Els apòstrofs, ... col·loca molt bé.
- b) Els gots, escura ... més tard.
- c) Els papers, tira ... al contenidor.

es s' 's

- a) No pot moure ... sense ajuda.
- b) La una ... escriu sense apòstrof.
- c) A l'hivern, ... fa de nit molt prompte.

43. Separa amb l'apòstrof els pronoms febles de les formes verbals.

- a) Les sabates shan trencat.
- b) Lentenc perfectament.
- c) Tastan unes quantes i veuràs que dolces.
- d) Pintals sense embrutar-te les mànigues.
- e) Afaitat la barba, no et para bé.
- f) Tancal bé, que no se nisca.
- g) Mentretinc amb qualsevol excusa.
- h) Mhas obligat a prendre eixa decisió.
- i) The demanat un favor, ajudam.
- j) Lhe vist molt canviat.
- k) Deixans parlar tranquil·lament.
- l) Estàs segura que s'escriu amb apòstrof?

PAREM L'ORELLA

44. Escriu el dictat d'un fragment d'*El tresor de Saïda*.

45. Compara el dictat amb el text original i anota:

- Faltes que has comés perquè no coneixies la paraula.
- Faltes que has comés perquè no recordaves com s'escriu la paraula.
- Errades de puntuació.

46. Explica l'ús de l'apòstrof en alguna de les expressions.

47. Apunta les paraules l'ortografia de les quals vulgues recordar.

Llig un fragment d'*El tresor de Saïda*.

Mira'n el booktube.

19

Transcripció dels àudios

44. Transcripció del dictat

Aquestes vacances d'estiu han estat les més especials de la meua vida. Durant tot l'hivern vaig demanar als pares que em portaren a fer un viatge a qualsevol lloc on calguera agafar l'avió, perquè encara no hi havia pujat mai. Després, vaig comprovar que ells ja tenien uns altres plans que, com sempre, no m'havien consultat. Per això, fins a un mes abans d'acabar el curs no vaig saber què fariem. En realitat, no canvià molt del que fem tots els estius, anàrem a ca l'àvia i a l'apartament de la platja, però amb una convidada que sí que havia agafat un avió per venir a casa.

Ella es diu Saïda i ens hem fet tan bons amics que m'agradaria que fora la meua germana, així no ens hauríem hagut de separar. Té la mateixa edat que jo, la pell molt bruna i el cabell negre i arrissat, per això un dia una dona la va insultar pel carrer, només perquè té un aspecte diferent del nostre.

Solucions de la pàgina 17

42. a) **M'**encantaria aprendre romaní. b) Porta'**m** la llibreta!
c) Elvira **m'**ha escrit des de Singapur. / a) El llibre, ja **el** vaig llegir. b) L'autobús, l'**has** agafat a hora? c) L'abric, penja'l allà. / a) Telefona'**ns** quan pugues. b) Maite no **ens** saluda. c) **Ens** has preparat l'esmorzar? / a) **N'**he comprat molts, de llibres. b) Si vols bresquilles, agafa'**n**. c) **En** vols tres o quatre? / a) **T'**has enfadat? b) Connecta't si pots. c) No **et** poses nerviós! / a) La ploma, **la** utilitzaré demà. b) La recepta, l'**he** seguida fil per randa. c) La postal, l'**enviarem** demà. / a) Els apòstrofs, **els** col·loca molt bé. b) Els gots, escura'**ls** més tard. c) Els papers, tira'**ls** al contenidor. / a) No pot moure'**s** sense ajuda. b) La una **s'**escriu sense apòstrof. c) A l'hivern, **es** fa de nit molt prompte.

43. a) Les sabates **s'**han trencat. b) L'**entenc** perfectament.
c) Tasta'**n** unes quantes i veuràs que dolces. d) Pinta'**ls** sense embrutar-te les mànigues. e) Afaita'**t** la barba, no et para bé. f) Tanca' bé, que no se **n'**isca. g) **M'**entretinc amb qualsevol excusa. h) **M'**has obligat a prendre eixa decisió. i) **T'**he demanat un favor, ajuda'**m**. j) L'**he** vist molt canviat. k) Deixa'**ns** parlar tranquil·lament. l) Estàs segura que **s'**escriu amb apòstrof?

44. Podem reproduir l'àudio tantes voltes com calga.

45. Resposta semioberta.

46. Resposta semioberta. Caldrà justificar l'ús amb les normes estudiades.

47. Resposta semioberta. Podem suggerir-los que reaprofiten alguna llibreta, exclusivament, per a recordar l'ortografia de les paraules que els resulten més difícils.

Sabers bàsics

- La diferenciació entre el concepte de llenguatge i el de llengua.
- Les llengües al món.
- Les famílies lingüístiques.
- Els orígens del poble valencià.
- La conquesta del Regne de València i el procés de la repoblació.
- Paraules heretades de l'àrab.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

Les llengües del món

El **llenguatge** és la capacitat humana de comunicar-se mitjançant un codi verbal. Cada un d'aquests codis o sistemes són les **llengües**.

Es calcula que hi ha més de 6.000 llengües al món. Algunes són parlades per milions de persones (xinès, rus, anglès, castellà...), i unes altres, per centenars. Però totes tenen en comú el fet que són aptes per a la comunicació, per al pensament i per a compartir la cultura.

Les llengües del món es classifiquen en famílies lingüístiques segons les característiques que comparteixen i segons l'origen.

Idiomes com el valencià, el castellà, el gallec, l'occità o l'italià constitueixen una **família lingüística** perquè totes deriven del llatí i tenen característiques comunes. Al mateix temps, el llatí, juntament amb el germànic, el cèltic, l'eslau o el grec, forma part de la família indoeuropea, que té com a avantpassat l'indoeuropeu, una llengua que degué existir entre Àsia i Europa i que es va expandir cap a l'oest del nostre continent a partir del 3000 aC.

Les llengües de la **família indoeuropea** són les següents:

Llengües romàniques	català, castellà, francès, occità, gallec, portugués, italià, romanés, sard, retoromànic...
Llengües germàniques	anglès, alemany, danès, neerlandès, suec, islandès...
Llengües baltoeslaves	rus, serbocroat, ucraïnès, txec, eslovac, polonès...
Llengües cèltiques	bretó, gal·lès, gaèlic...
Llengües indoiràniques	hindi, urdú, bengalí, panjabi, romaní, persa, kurd, paixtu, dari...
Altres llengües	albanès, armeni, grec...

Altres famílies lingüístiques són, per exemple, l'ameríndia, l'afroasiàtica, la nigericocongolea, la niloticoahariana, la sinotibetana, l'àustrica, l'esquimoaleuta, la dravídica, l'altaica, la caucàsica, la uràlica, etc.

48. Busqueu informació sobre alguna d'aquestes famílies lingüístiques. Localitzeu-les en un globus terraquí i indiqueu alguns del idiomes que en formen part.

49. Què opineu de la gent valencianoparlant que usa l'anglès o una altra llengua global en les xarxes socials per a tindre més audiència?

Expressar-nos en una llengua global no vol dir que tots els parlants d'eixa llengua vulguen escoltar-nos o llegir-nos. A més, com que es tracta de comunitats lingüístiques grans, hi ha més competència i, per tant, més risc de resultar invisible. No hem de confondre el públic potencial amb el públic real. Una comunitat lingüística reduïda pot generar-nos una gran audiència si tenim coses interessants a dir. En canvi, adreçar-nos en anglès o qualsevol altra llengua global no és garantia de ser llegit o escoltat.

50. Anota cinc continguts d'internet en què caldria potenciar l'ús del valencià. Per exemple: tutorials de videojocs, sèries de ficció...

Treballa les llengües del món amb aquest Genially.

Durash

Ahoj

Salut

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Hi

Solucions de la pàgina 18

48. Resposta oberta. Caldrà comprovar que es distribueixen els rols i col·laboren en totes les tasques. D'altra banda, també és important contrastar la situació i la correcció de la informació i de l'expressió.
49. Resposta oberta. Caldrà que ho expressen correctament des del punt de vista ortogràfic i també amb molt de respecte cap a la diversitat d'opinions.
50. Resposta oberta. Suggeriments: qualsevol tipus de contingut en internet, passant per les plataformes de continguts (Netflix, Spotify i semblants), videojocs, xarxes socials (Youtube, TikTok, Instagram...), fonts d'informació en línia, etc.

Solucions de la pàgina 19

51. a) En el segle VIII. b) Tenia 15.000 habitants, la majoria de cultura musulmana. Estava envoltada per una muralla i protegida per nou torres, i al barri comercial hi havia carrers dedicats a diferents oficis. Fora es localitzaven els banys, els cementeris, els camps i els jardins. c) Ibn al-Labbana, Ibn Hafaja, Al-Rusafi i d'altres que no s'hi esmenten. d) Aragonesos i catalans. e) El 9 d'octubre de 1238. f) Els Furs.
52. a) Rius i arbres, l'etern paradís. b) Resposta oberta. Encara hi queden indrets paradisiacs, tot i que d'altres han estat deteriorats per l'urbanisme depredador. c) Resposta oberta.

Els orígens del poble valencià

Des del segle VIII, la major part de la península Ibèrica va ser ocupada pels **àrabs**. En el segle XII, la ciutat de València tenia 15.000 habitants, la majoria de cultura **musulmana**. Estava envoltada per una muralla i protegida per nou torres, i al barri comercial hi havia carrers dedicats a diferents oficis. Fora es localitzaven els banys, els cementeris, els camps i els jardins. Alguns poetes àrabs de Xarq-al-Andalus –el nom amb què es coneixia l'est peninsular en aquella època– foren Ibn al-Labbana (Dénia), Ibn Hafaja (Alzira) o Al-Rusafi (Russafa, València).

En el segle XIII, les terres valencianes que formaven part de Xarq-al-Andalus van ser conquerides per Jaume I i foren poblades per **aragonesos** i per **catalans**. El **9 d'octubre** de 1238 és la data en què el rei conquerí la ciutat de València.

Jaume I, que va incorporar el Regne de València i les Illes Balears a la Corona d'Aragó, ens atorgà els Furs, instaurà el cristianisme com a religió i establí el català com a llengua oficial. Aquests fets assenyalen el naixement del poble valencià i, per això, aquesta data ha esdevingut la nostra festa.

51. Contesta les preguntes següents.

- En quin segle arribaren els àrabs a la península Ibèrica?
- Com era la ciutat de València?
- Quins poetes àrabs hi havia?
- Qui va repoblar el nou Regne de València?
- Quan conquerí el rei Jaume I la ciutat?
- Què ens atorgà Jaume I?

Més dades sobre Jaume I amb un toc d'humor.

52. Llig el poema i fes les activitats que hi ha a continuació.

Valencians, quin goig el vostre!
Aigua i ombra teniu, amb rius i arbres.
L'etern paradís és a ca vostra.
De donar-me a triar, meu el faria.
Viviu-lo. No penseu en l'infern.
Del paradís al foc no s'hi va mai.

IBN HAFAJA (1085-1138)

Evitem: que té principi, però no final.

- Enumera els elements del paisatge que admirava el poeta.
- Consideres que el paisatge actual és tan paradisiac? Explica per què.
- Busqueu poemes d'autors àrabs valencians i prepareu un recital.

53. Classifica aquestes paraules que hem heretat de l'àrab en el camp que corresponga.

Algemesí matalaf Benissa dacs carxofa alqueria assut albercoc safà arrop
albergina arròs catifa drassana arnadí setrill aljub tramús magatzem Guadassuar

Topònims	Aliments	Objectes domèstics	Arquitectura

54. Escriuiu tres noms de localitats que comencen amb els prefixos àrabs **Al-** (que significa 'el, la'), **Beni-** (que significa 'fills de') i **Guad-** (que significa 'riu'). Consulteu-ho en mapes, enciclopèdies o internet.

21

Aprentatge cooperatiu

L'activitat 48 està plantejada per a fer-la en grups per mitjà de l'estratègia de la taula redona o la que millor s'adapte al nostre alumnat. L'activitat 49 dona peu a l'aplicació del debat. L'activitat 50 es pot plantejar per grups, per parelles o per mitjà d'una pluja d'idees.

Pel que fa a l'apartat c) de la pàgina 52, es pot plantejar per parelles o grups reduïts perquè en el recital participen tots i totes.

Així mateix, l'activitat 54 es planteja per a treballar-la en parelles, encara que també es pot plantejar com una mena de concurs per a veure quants grups coincideixen en les respostes i posar més punts a aquells noms que no ha esmentat cap grup més.

Interdisciplinarietat i temes transversals

El coneixement d'altres llengües romàniques (com el castellà i possiblement el francès o d'altres) i l'anglès serà útil per a observar les semblances i les diferències i el perquè de l'organització de les llengües en famílies lingüístiques.

D'altra banda, l'origen del poble valencià forma part dels coneixements compartits amb l'assignatura d'Història.

En l'activitat 48 es treballaran coneixements de Geografia quan hagen de situar les llengües als països en un globus terraqüi.

53. Topònims: Algemesí, Benissa, Guadassuar.

Aliments: dacs, carxofa, albercoc, arrop, albergina, arròs, arnadí, tramús.

Objectes domèstics: matalaf, catifa, safà, setrill.

Arquitectura: alqueria, assut, drassana, aljub, magatzem.

54. Resposta oberta. Sugeriments: Alcora, Alginet, Almassora, Almenara, Alcoi, Alfarb. Beniarbeig, Benidorm, Benifaió, Benifairó, Benicarló, Benicàssim. Amb Guad-: Guadalest, Guadasséquies, Guadassuar.

Sabers bàsics

- Les quatre grans cròniques.
- Introducció al còmic.
- Repàs dels continguts tractats en la unitat.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

Les cròniques medievals

Les quatre grans cròniques (la del rei **Jaume I**, la de **Bernat Desclot**, la de **Ramon Muntaner** i la del rei **Pere el Cerimoniós**) van ser escrites en els segles XIII i XIV, durant l'expansió de la Corona d'Aragó. Són narracions que descriuen les conquestes i les incidències dels regnats de l'època. La *Crònica de Jaume I o Llibre dels fets*, un text a mig camí entre les memòries i l'autobiografia, narra la vida de Jaume I, les seues conquestes, els records íntims i les cançons de gesta. Hi ha un profund sentiment religiós i una intenció didàctica. El narrador s'hi expressa en primera persona del plural amb el pronom majestàtic *nos*.

Més informació sobre la *Crònica de Bernat Desclot*.

Fes un tast de la *Crònica de Ramon Muntaner*.

Vols saber més de la *Crònica de Pere el Cerimoniós*?

Sarraïns: una altra manera de referir-se als musulmans.

55. Llig aquest text i contesta les preguntes següents.

En arribar l'endemà, a l'hora de vespres, enviàrem un missatge al rei i al rais Abulfamalet, dient-los que per tal que els cristians saberen que la ciutat de València era nostra i així no els causàrem cap dany, calia que col·locaren la nostra senyera en la torre que ara és del Temple. Ells ens respongueren que els semblava bé. Nos ens trobàvem entre el llit del riu, el campament i la torre i, quan vam veure la nostra senyera dalt de la torre, descavalcàrem, ens giràrem cap a Orient i ploràrem dels nostres ulls besant la terra per la gran mercé que Déu ens havia atorgat.

Els **sarraïns**, mentrestant, apressaren els preparatius per a abandonar la vila en el termini de cinc dies que havien pactat, però al tercer, ja estaven preparats per a eixir. Nos, amb cavallers i homes a la nostra vora, els traguèrem tots fora, als camps que hi ha entre Russafa i la vila. I ens vam veure obligats a ferir mortalment alguns homes perquè volien furtar les seues coses als sarraïns i capturar algunes sarraïnes i xiquets. Encara que eixia de València tan gran gentada, aproximadament unes cinquanta mil entre homes i dones, gràcies a Déu no arribaren a perdre ni el valor de mil sous: tan bé els protegírem i els vam fer protegir fins a Cullera.

I, una vegada fet açò, entràrem a la vila.

JAUME I. *Llibre dels fets*. Bromera (versió de FRANCESC MACHIRANT)

Coneixes les rutes de Jaume I?

- Com va fer saber Jaume I als cristians que havia conquerit València?
- Què feren els cristians en veure hissada la senyera dalt de la torre?
- Què van fer molts sarraïns després de perdre la ciutat?
- A qui van haver de ferir els soldats del rei d'Aragó?
- Fins a quin lloc acompanyaren els sarraïns perquè s'hi embarcaren?
- Qui narra els fets? Quina persona verbal hi utilitza?

56. Numera cada bafarada d'aquest còmic amb el text que li correspon. Una pista! La conquesta es va fer de nord a sud. En la versió digital, podeu llegir-lo sencer.

- BAIXÀ DESPRÉS PER L'ALT PALÀNCIA, ON VA CONQUERIR XÈRICA, EL POBLE MÉS IMPORTANT DE LA ZONA...
- LA CONQUESTA COMENÇÀ PEL MAESTRAT I, DESPRÉS, MORELLA...
- MÉS TARD, VA VÈNCER ELS ÀRABS AL PUIG I, FINALMENT, EL 9 D'OCTUBRE DE 1238 VA ENTRAR A LA CIUTAT DE VALÈNCIA...
- ...I, POC DESPRÉS, BORRIANA.
- ...DATA QUE NOSALTRES CELEBREM TOTS ELS ANYS, PERQUÈ ES POT CONSIDERAR QUE LA NOSTRA IDENTITAT COM A POBLE VA NÀIXER EN AQUELL MOMENT...
- JA ERA HORA!

Ací pots llegir el còmic sencer.

22

Solucions de la pàgina 20

- 55.** a) Col·locant la senyera a la torre del Temple. b) Van plorar i van besar la terra. c) Van començar a preparar-se per a abandonar la vila. d) A alguns que van voler furtar coses als sarraïns i capturar algunes sarraïnes i xiquets. e) Fins a Cullera. f) Jaume I. Hi utilitza el plural majestàtic *nos*.
- 56.** L'ordre és: 2, 4, 1, 3, 6, 5.

Solucions de la pàgina 21

1. F, F, V, F.
2. Resposta oberta.

- 3. Oració 1:** preposició, article (determinant), nom, preposició, nom, article, nom, adverb, adjectiu, conjunció, adverb, adjectiu, verb, article (determinant), nom.

Oració 2: article (determinant), nom, verb, adjectiu, preposició, nom, adverb, adjectiu, conjunció, article, nom, verb, article, nom, adjectiu, conjunció, adjectiu, article (determinant), nom.

- 4.** a) SN; SP. b) SAdj. c) SAdv d) SV.

5. Subratllem els predicats:

- El Llibre del fets (S) narra la vida de Jaume I, nascut a Montpeller (P).
- El cavaller Ramon Muntaner (S) escrigué la crònica més extensa (P).

1. Indica verdader o fals.

	V	F
La finalitat d'una notícia és donar instruccions.		
La informació més important d'una notícia es dona al final del text.		
Les notícies s'escriuen fent servir un registre estàndard.		
Les notícies han d'incloure comentaris personals del periodista o la periodista.		

2. Escriu un titular per a cada secció: internacional, nacional, economia, successos, esports, cultura i oci.

3. Indica la categoria gramatical de cada paraula en aquest text.

A la ciutat de València, l'església més antiga i més gran es diu la Seu. La Seu és tota de pedra bellament treballada, i aquesta seu té un campanar alt i fort: el Miquelet.

4. Assenyalta de quina classe són els sintagmes destacats (SN, SV, SAdj, SP, SAdv).

- El *Llibre dels fets* narra la vida de Jaume I, nascut a **Montpeller**.
- El cavaller Ramon Muntaner escrigué la crònica **més extensa**.
- Ahir** vaig llegir notícies esperançadores.
- Pere el Cerimoniós **usava el plural majestàtic**.

5. Separa el subjecte i el predicat en les oracions de l'activitat anterior.

6. Canvia les expressions destacades per sigles o acrònims.

- Quan vaig començar l'**Educació Secundària Obligatoria**, pensava que seria més difícil.
- La meua germana va al **Centre d'Educació Infantil i Primària** «Maria de Montpeller».
- Jo no he vist mai cap **objecte volador no identificat**.

7. Corregeix les errades del text següent relacionades amb l'apòstrof i les contraccions.

Maria de Montpeller era, segons Desclot, una dona «de molt bona vida, i honesta i plaent a Déu i a el món». El rei Pere la havia deixada plantada poc després de casar-se i estava més atent a els requeriments de altres dones. Si volia aconseguir un hereu per a els seus dominis, Maria de Montpeller havia de buscar una altra estratègia. I la única alternativa era el empoderament.

Es tractava de aconseguir la satisfacció de el deute conjugal sense que el rei de Aragó se en adonara. El pla que va ordinar Maria de Montpeller va ser substituir la amant de Pere en una trobada nocturna amb la complicitat de el majordom de el rei, que era de Montpeller i, per tant, súbdit de Maria.

XAVIER RENEDO. «Bernat Desclot, Maria de Montpeller i l'empoderament femení», dins de *Nívol* (adaptació)

8. A quina família lingüística pertany el valencià?

9. Anota el nom de quatre idiomes que pertanyen a la mateixa família que el valencià.

10. Completa amb aquestes paraules: cronològic, tema, imaginari, narració, finalitat, històrica.

Una **crònica** és una detallada de fets reals o que segueixen un ordre i que té una informativa i descriptiva. Segons el que tracte, pot ser, periodística, esportiva, literària...

Interdisciplinarietat i temes transversals

Certament, el text de l'activitat 55 dona molt de joc per a parlar dels valors democràtics i de ciutadania activa. Com és que es van pactar cinc dies perquè els sarraïns deixaren la ciutat de València i, en canvi, el tercer dia ja estaven preparats per a partir? En *El llibre dels fets*, sovint el monarca trenca els pactes previs segons la seua conveniència.

D'altra banda, es pot aprofitar per a tractar el rebuig davant de qualsevol guerra o acte de violència perquè en totes moren persones innocents pels interessos d'uns pocs. Es pot aprofitar per a promoure la igualtat i el respecte per totes les persones. Remarcarem una vegada més que la diversitat ens enriqueix.

D'altra banda, l'activitat 3 juntament amb la foto de peu de pàgina ens permet parlar del Miquelet perquè expressen què en saben o per tal que en busquen informació per parelles del nom popular del campanar de la catedral de València.

- Ahir vaig llegir notícies esperançadores (P). (El subjecte és jo però s'ha elidit.)
- Pere el Cerimoniós (S) usava el plural majestàtic (P).

6. a) l'ESO b) CEIP c) ovni.

7. Maria de Montpeller era, segons Desclot, una dona «de molt bona vida, i honesta i plaent a Déu i **al** món». El rei Pere l'havia deixada plantada poc després de casar-se i estava més atent **als** requeriments **d'**altres dones. Si volia aconseguir un hereu per **als** seus dominis, Maria de Montpeller havia de buscar una altra estratègia. I l'única alternativa era l'empoderament.

Es tractava **d'**aconseguir la satisfacció **del** deute conjugal sense que el rei **d'**Aragó se **n'**adonara.

El pla que va ordinar Maria de Montpeller va ser substituir l'amant de Pere en una trobada nocturna amb la complicitat **del** majordom **del** rei, que era de Montpeller i, per tant, súbdit de Maria.

8. A la de les llengües romàniques.

9. Resposta semioberta. Sugeriments: castellà, francès, occità, gallec, portugués, italià, romanés, sard, retoromànic...

10. Una crònica és una narració detallada de fets reals o imaginari que segueixen un ordre cronològic i que té una finalitat informativa i descriptiva. Segons el tema que tracte, pot ser històrica, periodística, esportiva, literària...

Sabers bàsics

- Comprensió d'un text.
- La transformació d'una crònica en una notícia.
- Característiques i parts d'una notícia.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.
- Emprenedora.
- Consciència i expressió culturals.

Aprentatge cooperatiu

Treball en parella.

Interdisciplinarietat i temes transversals

El fragment té valor literari, però també històric ja que s'hi mostren costums i objectes de l'època.

Aquest fragment remarca la igualtat de gènere afavoreix el treball de temes com l'aprenentatge competencial, la ciutadania activa o la creativitat.

La transformació d'una crònica en una notícia

Ha arribat el moment d'aplicar els coneixements i les habilitats que has adquirit. Per a completar aquest repte, hauràs de convertir el fragment d'aquesta crònica de Ramon Muntaner en una notícia periodística.

Na Mercadera

He de contar-vos un fet extraordinari que va ocórrer de veritat a fi que tots vosaltres vegeu que és autèntic.

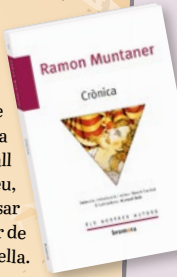
A Peralada hi havia una dona que jo vaig conèixer i vaig veure. S'anomenava Mercadera perquè tenia una botiga de mercaderia. Era una dona molt llesta, alta i corpulenta. Un dia, mentre la host francesa es trobava davant de Peralada, ella va eixir de la vila. Se'n va anar al seu hort a collir cols. Es va vestir una **gonella** d'home i agafà una llança. També es va posar a la corretja una espasa, i un escut al braç. I se'n va anar a l'hort. Quan es va trobar a l'hort va sentir campanetes. Es va sorprendre. De seguida parà de collir cols i se'n va anar cap aquella banda per veure de què anava la cosa. Va mirar i va veure que, en el **sequió** que hi havia entre el seu hort i un del costat, un cavaller francès amb el seu cavall armat amb el **pitral** de campanelles anava d'ací a allà sense saber per on eixir-se'n. I, ella que se'l veu, es va col·locar en un pas obligat i li amollà tal colp de llança per les faldes de la cuixa que li la va travessar tota. També li travessà la **sella** i es va clavar en el cavall. Acabat açò, el cavall es va sentir ferit i es va alçar de davant i de darrere. De tal manera que el cavaller haguera caigut de no anar lligat amb una cadena a la sella. Què us diré? Ella es va tirar mà a l'espasa. Se'n va anar a un altre eixidor i anà a ferir el cavall per la **testera**. El cavall es va quedar atarantat. Què us diré? Ella va agarrar el cavall per les regnes i va cridar:

—Cavaller, sou mort si no us rendiu!

El cavaller es va veure mort. Agafà el **bordó** o espasa d'estoc, el va tirar a terra i es va rendir. Ella replegà el bordó, li extragué la llança de la cuixa i, d'aquesta manera, el va conduir dins de Peralada. D'aquesta peripècia es van quedar molt contents i satisfets el senyor rei i l'infant n'Alfons. De tal manera que li van fer contar moltes vegades com s'havia fet amb el cavaller.

Què us diré? El cavall i les armes van ser per a ella. El cavaller va ser rescatat per dos-cents **florins** d'or que ella es va endur. D'aquest cas podeu deduir si la ira de Déu anava en contra d'ells.

RAMON MUNTANER. Crònica. Bromera

Llig-ne un fragment.

- a) Busca en el diccionari les paraules destacades per a assegurar-te que entens bé el text.
b) Arreplega'n la informació bàsica. Si alguna dada no hi apareix, pots inventar-te-la.

Què ocorre? Quins fets s'hi contenen?	Quan s'esdevenen?
Qui protagonitza la notícia?	Per què es produeixen?
On ocorren els fets?	Com ocorren? De quina manera es produeixen?

- c) Aplica-hi les característiques de la notícia.
- Narra els fets en tercera persona.
 - Utilitza el registre estàndard.
 - Evita els comentaris o les valoracions personals.
 - Per a donar credibilitat a la notícia, afegir-hi el testimoni de persones que van presenciar els fets.
- d) Redacta l'esborrany de la notícia seguint un ordre. Comença pel desenllaç i després explica com s'ha arribat a aquesta situació. Inventa't, també, un títol i un subtítol. No oblidis afegir-hi l'autoria.
- e) Acompanya la notícia amb un dibuix o una foto i inclou-ne un peu.
- f) T'atreveixes a retransmetre la notícia amb l'ajuda d'algun company o companya?
- g) Valora com ho has fet completant aquestes rúbriques d'avaluació.

24

Solucions de la pàgina 22

- a) **Gonella**: túnica cenyida a la cintura, generalment llarga i sense mànegues, usada per homes i dones. **Sequíó**: canal secundari, en un sistema de reg. **Pitral**: corretja de l'ensellament que passa pel pit de l'animal. **Sella**: seient de cuir, de forma especialment adaptada a l'esquena del cavall o d'un altre animal de muntar, amb la superfície lleugerament còncava, de manera que el genet pugui anar assegut còmodament. **Testera**: part de l'arnés corresponent a la testa del cavall, on van fixats el mos i les brides. **Bordó**: espasa d'estoc, que punxa però no talla. **Florí**: antiga moneda d'or de la Corona d'Aragó.
- b) El plantejament de l'activitat permet respostes inventades si la informació no és prou completa. / **Què?** Na Mercadera fereix un cavaller francès i aconsegueix que es rendisca. / **Quan?** A final del segle XIII o principis

del XIV. / **Qui?** Na Mercadera, una dona de Peralada que tenia una botiga. / **Per què?** Resposta oberta. Per valentia, enemistat amb els francesos, etc. / **On?** En un hort de Peralada. / **Com?** Resposta oberta, on es poden incloure més o menys detalls del text, o uns altres d'inventats.

- c) Resposta oberta. Ens hem d'assegurar que se segueixen les característiques i el format de la notícia.
- d) Resposta oberta. A més de l'estructura, també cal comprovar el nivell d'assoliment dels criteris de correcció pel que fa a l'adequació de l'estil i de l'ortografia.
- e) Resposta oberta.
- f) Resposta oberta. Cal parar molta atenció a l'entonació, perquè resulte tan comprensible com siga possible.
- g) Resposta oberta.

MODEL D'AVUACIÓ

Nom: Grup:

Data: Qualificació:

1. Estàs traduint un text del castellà al valencià i t'apareixen aquests fragments. Completa els buits amb les formes *el, la, l', de o d'*.

a) llibre història	g) saludeu iaio
b) anar a universitat	h) salsa iogurt
c) situació urgència	i) posa't uniforme
d) tornen Itàlia	j) o
e) eme	
f) habitació hotel	

2. Qui ha escrit aquestes expressions tenia molts dubtes. Ajuda'l a corregir-les.

a) de el uniforme	c) a la aigua	e) la ungla	g) de el avi	i) la àguila
b) el univers	d) de el hotel	f) de la antiguitat	h) a el interés	j) de urgència

3. En el llibre de text, s'han desemparellat les parts de la notícia i les definicions que els corresponen. Torna-les a emparellar.

subtítol cos redacció entradeta titular

- a) És el text que més destaca de la notícia:
- b) És on hi ha els detalls del fet sobre el qual s'informa:
- c) Informa del lloc i de l'autoria de la notícia:
- d) Es col·loca just abans del cos. Destaca pel tipus de lletra:
- e) Informació complementària a la del titular:

4. Estàs llegint el diari i vols comprovar allò de les sis preguntes bàsiques del periodisme. Determina quina o quines de les sis preguntes respon cadascun dels fragments següents.

- a) Els robatoris, produïts prop de l'Estació del Nord, es van dur a terme al llarg de tota la nit.
- b) Testimonis visuals asseguren que l'incendi era molt gran i estava desbocat.
- c) Este matí s'ha efectuat una detenció per excés de velocitat. El multat és un càrrec important de l'Ajuntament.
- d) Segons s'ha investigat, l'atracador estava a l'atur i tenia molts deutes amb Hisenda.

5. Una alumna de 1r et demana ajuda per a fer els deures perquè no té gens clar això de la sintaxi. Subratlla el subjecte i el predicat de les oracions següents i assenyalan els nuclis.

- a) El seu poble és molt ric en agricultura.
- b) La cultura d'un territori és vital per al seu manteniment.
- c) El motiu d'aquella reunió de propietaris va ser redactat per carta.
- d) Les muntanyes d'aquesta comarca tenen pocs arbres.
- e) Roser vindrà acompanyada.

6. Continuem amb la sintaxi. Subratlla, dins de cada oració, el sintagma que s'indica.

- a) (SPrep) No han pogut trobar un regal adequat per a Anna.
- b) (SAdj) La meua germana va veure paisatges molt bonics durant el seu viatge.
- c) (SN) És molt difícil que arriben a un acord.
- d) (SAdv) La pel·lícula va acabar molt prompte.

7. Explica-li a eixa alumna quines d'aquestes oracions són impersonals i per què.

- a) Hi ha molts dies de pluja al novembre.
- b) Vosaltres teniu una gran capacitat de concentració.
- c) Ha estat fent molta calor aquests dies.
- d) Ets massa amable amb altres persones.
- e) No hi havia ningú a l'assemblea d'ahir.

8. Com explicaries a algú que no ho entenguera què és un acrònim?

.....

.....

.....

.....

.....

9. Estàs revisant un treball d'Història on apareixen aquestes sigles. Posa l'article en la forma que corresponga.

- a) UE (Unió Europea):
- b) EUA (Estats Units d'Amèrica):
- c) URSS (Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques):
- d) OTAN (Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord):

10. Redacta un text breu que done resposta a les preguntes següents.

- a) En quina data va ser conquistada València als musulmans?
- b) Qui la va conquerir?
- c) A quina corona va ser incorporat el Regne de València després de la conquesta?
- d) A banda del cristianisme, què es va atorgar al territori valencià?
- e) Quin text històric recull la conquesta de la ciutat de València?

.....

.....

.....

.....

.....

SOLUCIONARI DEL MODEL D'AVUACIÓ

1. a) llibre d'història, b) anar a la universitat, c) situació d'urgència, d) tornen d'Itàlia, e) la eme, f) habitació d'hotel, g) saludeu el iaio, h) salsa de iogurt, i) posa't l'uniforme, j) la o.
2. a) de l'uniforme, b) l'univers, c) a l'aigua, d) de l'hotel, e) l'ungla, f) de l'antiguitat, g) de l'avi, h) a l'interés, i) l'àguila, j) d'urgència.
3. a) És el text que més destaca de la notícia: titular. b) És on hi ha els detalls del fet sobre el qual s'informa: cos. c) Informa del lloc i de l'autoria de la notícia: redacció. d) Es col·loca just abans del cos. Destaca pel tipus de lletra: entradeta. e) Informació complementària a la del titular: subtítol.
4. a) Els robatoris, produïts prop de l'Estació del Nord, es van dur a terme al llarg de tota la nit. (On i Quan) b) Testimonis visuals asseguruen que l'incendi era molt gran i estava desbocat. (Com) c) Este matí s'ha efectuat una detenció per excés de velocitat. El multat és un càrrec important de l'Ajuntament. (Què i Qui). d) Segons s'ha investigat, l'atracador estava a l'atur i tenia molts deutes amb Hisenda. (Per què)
5. a) El seu poble / és molt ric en agricultura. b) La cultura d'un territori / és vital per al seu manteniment. c) El motiu d'aquella reunió de propietaris / va ser redactat per carta. d) Les muntanyes d'aquesta comarca / tenen pocs arbres. e) Roser / vindrà acompanyada.
6. a) (SPrep) No han pogut trobar un regal adequat per a Anna. b) (SAdj) La meua germana va veure paisatges molt bonics durant el seu viatge. c) (SN) És molt difícil que arriben a un acord. d) (SAdv) La pel·lícula va acabar molt prompte.
7. a) Hi ha molts dies de pluja al novembre. c) Ha estat fent molta calor aquests dies. e) No hi havia ningú a l'assemblea d'ahir. / Són impersonals perquè no tenen un subjecte clar.
8. És una abreviació formada per lletres o síl·labes que es pot llegir com una paraula. A voltes els acrònims esdevenen paraules d'ús corrent, generalment noms.
9. a) La UE (Unió Europea), b) els EUA (Estats Units d'Amèrica), c) l'URSS (Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques), d) l'OTAN (Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord).
10. Resposta oberta, que hauria de contindre la informació essencial de la pàgina 21 del llibre de text. Jaume I va conquerir València el 1238 i la va incorporar a la Corona d'Aragó. A banda del cristianisme, va establir el català com a llengua oficial i va atorgar els Furs, un conjunt de lleis pròpies. El *Llibre dels fets* explica la conquesta del Regne de València des de la perspectiva del monarca.

[illegible]

